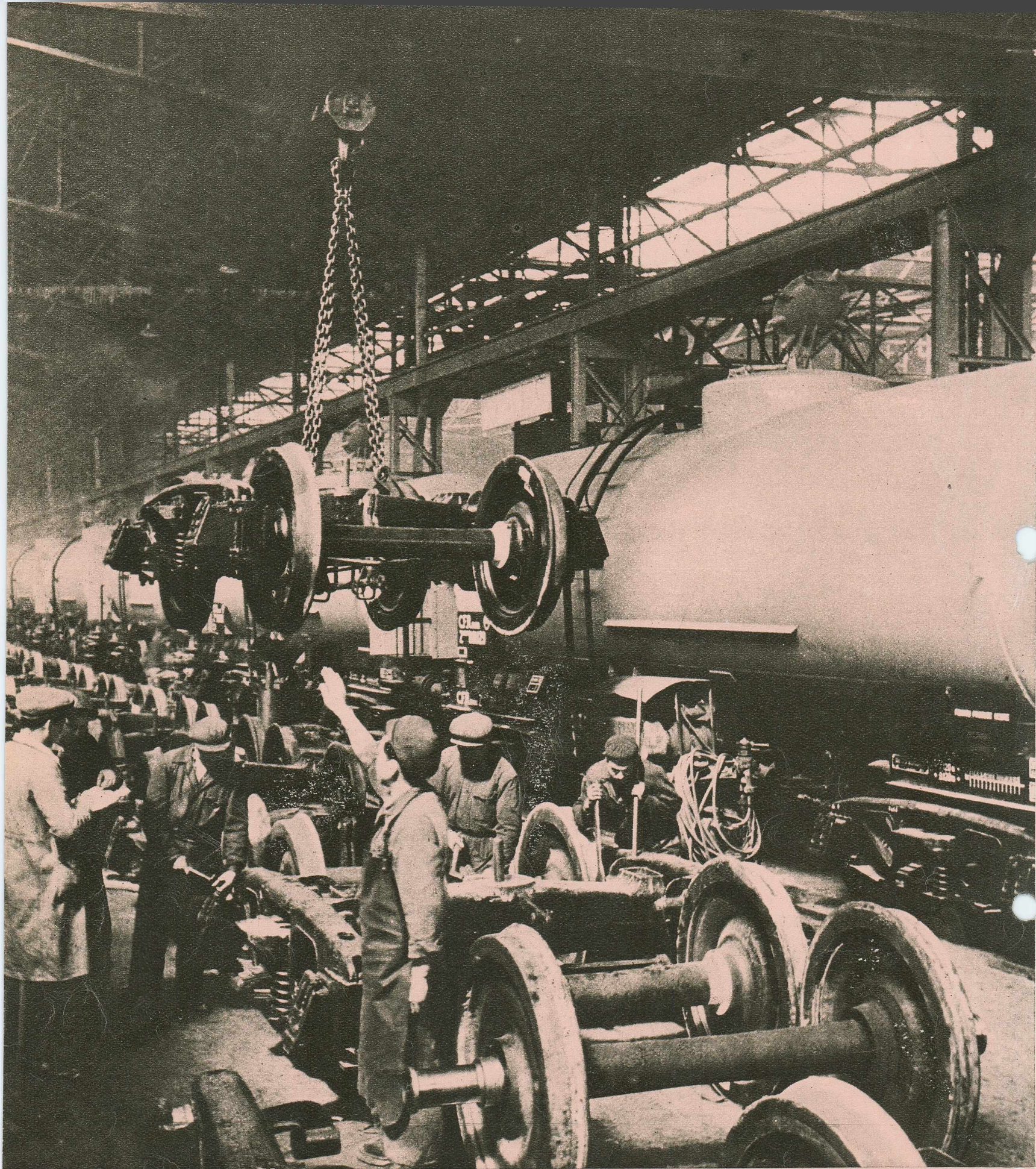

FLACARA

Nr. 24 (87) - 15 decembrie 1956

■ PE URMELE AGRESORILOR ~ fotoreportaj din Egipt ■ *GRIGORE* ~ povestire de Eusebiu Camilar ■ *Scrisoare din Paris* ~ de André Wurmser ■ Tîrgul de pe muntele ... ■ fotoreportaj în culori ■ *DEPORTATI IN CORSICA* ~ reportaj de Giancarlo Sca... și tîlcuri ~ de Eugen Frunză ■ „*Suflete de Viteji*” ~ un nou balet românesc ■ scriitorul austrian Frank Hardy ■ „*Ala, Urgența!*” ... ~ fotoreportaj de la din Capitală ■ *Poezii de:* Manfred Winkler, Ion Brad, V. Kernbach, G... Hugo Ruy (Uruguay) ■ O schiță satirică de I. Avian ■ O PAGINĂ DE CARIC

Un șir întreg de vagoane-cisterne, gata de a porni să-și primească prețioasa încărcătură; multe altele, în curs de montare... Așa răspund muncitorii de la secția vagoane a Uzinelor „23 August” eforturilor petroliștilor de a da tot mai mult petrol patriei.

Fotografie de M. MAYER și L. SCHINDERMAN

COPERTA I: Gh. Cotovelea și Pușa Niculescu în noul balet românesc „Suflete de viteji”. (citiți prezentarea din pag. 12)

COPERTA a IV-a: Prima zăpadă a adus în Cișmigiu și primele săniuțe...

Fotografii de E. IAROVICI

Delegațiile guvernamentale ale Republicii Populare Române și Uniunii Sovietice, la Kremlin.

PRIETENIE

Marți 26 noiembrie 1956. La Moscova, într-o sală a Kremlinului, are loc semnarea Declarației cu privire la tratativele dintre delegațiile guvernamentale ale R.P.R. și U.R.S.S.

Câteva ore mai târziu, lumea întreagă — prietenii și dușmanii — află rezultatul tratativilor purtate la Moscova, rezultate care vin să confirme încă o dată superioritatea relațiilor socialiste între state. Poporul român, cuvântarea la radio a primului ministru al țării și Declarația de la Moscova i-au dat încă un prilej de bucurie, de justificată mândrie națională, încă un fericit prilej de reafirmare a încrederii și dragostei față de poporul sovietic.

În momentul când eterul este umplut pînă la saturație de lătrăturile venalilor oameni politici din Occident, care fac totul pentru a reînvia războiul rece, a submina solidaritatea și încrederea ce s-au statornicit între statele socialiste, mesajul de la Moscova s-a răspândit ca un curent de aer proaspăt, odihnitor.

Ce aduce acest mesaj lumii și ce aduce el poporului nostru? Lumii, el îi oferă încă o lecție de relații socialiste între state mari și mici, relații ce se bazează pe încredere reciprocă, pe prietenie și ajutor. Iar poporului nostru, satisfacția de a consemna pe de o parte aportul său la întărirea lagărului socialismului, la consolidarea păcii între popoare, și pe de altă parte de a constata încă o dată că prietenul său cel mai devotat nu-l lasă să se zbată singur cu greutățile, că acesta îi întinde o mînă frățescă de ajutor. Concret, acesta se manifestă în grâu, furaje, cocs și fier, acordate în condiții cum nu se poate mai favorabile. Pentru noi, cei ce într-un trecut nu prea îndepărtat am fost nevoiți să secătuiam rezervele de aur ale țării (un mic exemplu: 12.295 kg aur au fost scoase din vistierie în 1941 spre a plăti americanilor rata pentru Palatul Telefoanelor), condițiile în care primim ajutorul sovietic, acum ca și în ultimii 12 ani, sînt deosebit de grăitoare. Grâu rusesc pe credit, plătit în grâu românesc într-unul din anii viitori cu o recoltă bună (peste cîțiva ani — și nu înainte de 1959); diferitele materii prime necesare industriei plătitibile în mărfuri — observați bine: în mărfuri produse de industria noastră și nicidecum așa cum se întîmpla înainte, sub capitaliști, cînd noi eram un hinterland al imperialismului cărui îl exportam materia primă cu un preț derizoriu pentru a o recumpăra sub formă de mărfuri, cu prețuri uriașe; utilaje pentru ridicarea industriei chimice și petrolifere,

pe care le vom plăti după construirea uzinelor, cu o parte a mărfurilor produse de chiar aceste uzine etc. etc., toate acestea vorbesc de la sine.

Și ori de cît ori ne sosesc din răsărit nesfîrșite transporturi de mașini-unelte și mașini agricole, utilaje pentru întreprinderi, automobile, nu se poate să nu ne amintim de tam-tam-ul făcut acum unsprezece ani de acea faimoasă caravană americană care „hrănea” Moldova pustită de secetă cu ciocolată, țigări, mălai de mătură și gumă de mestecat. Iară acum, după Declarația dată la 30 octombrie 1956 de către guvernul U.R.S.S. cu privire la dezvoltarea și întărirea continuă a prieteniei între Uniunea Sovietică și celelalte țări socialiste, mai ales acum, cînd delegația noastră s-a întors după tratativele de la Moscova și s-au publicat cifrele care concretizează legăturile trainice și pe picior de egalitate — cît de vizibil apare acel gălăgios „ajutor” american.

Uniunea Sovietică nu dispune de atîta nylon, atîția pantofi și atîtea automobile ca Statele Unite. Înșiși oamenii sovietici nu sînt atît de eleganți pe cît ar voi să fie, iar pîinea în Uniunea Sovietică, chiar dacă e din abundență, totuși grîul nu curge din cer, ci se obține cu muncă și mari investiții. Cu toate astea, în urma convenției comerciale, sovieticii ne trimit 450.000 tone de grâu. Iar țaranul, care odinioară trebuia să-și taie vitele ori de cîte ori seceta îi ardea cîmpurile, va avea acum să le dea furaje.

Cine i-a văzut pe muncitorii lăsînd lucrul în halele uzinelor și apropiindu-se de megafoane spre a asculta comunicatul asupra tratativilor dintre delegațiile guvernamentale ale R.P.R. și U.R.S.S., și comentîndu-l apoi entuziașii, poate înțelege ce ecou a precedat duduitul acestor locomotive transportînd grâu, furaje și utilaje.

Tehnicienii, care știu că din brînză se fac nasturi, din petrol — medicamente, din gaz metan — haine, înțeleg cel mai bine ce înseamnă construirea de uzine chimice, de întreprinderi petrolifere. Într-un viitor nu prea îndepărtat țara noastră va fi unul din cele mai uriașe laboratoare chimice și alimentare de pe glob. Bazele acestui uriaș laborator se pun acum, o dată cu sosirea minereului de fier, a cocului metalurgic, a țevelor. Caravana aceasta — care ne aduce ceea ce ne lipsea mai mult și primește în schimb ceea ce noi vrem să vindem — sosește în momentul cel mai potrivit. Iar răspunsul nostru va fi munca asiduă pentru dezvoltarea industriei și agriculturii, întărirea prieteniei cu marea țară de la răsărit.

...Despre Kúrti se spune că e omul care știe să construiască orice...

nind de la această cifră, o carte întreagă despre organizarea muncii; dar aceasta este treaba unui specialist și nicicum a unui reporter. Cert este că și Kúrti Ferenc, mecanicul șef al întreprinderii, are părțica lui de contribuție la acest ritm.

Despre Kúrti se spune că e omul care știe să construiască de toate. Ai nevoie de o mașină care să-ți facă cutare ori cutare operație? Îi spui lui Kúrti și el începe să-și bată capul, iar peste câteva zile îți prezintă planul pe hîrtie de calc. Gata!

Acum citva timp fetele de la secția de asamblat furnirul intrașeră în panică: cu fiecare zi ce trecea terminau lucrul mai devreme și asta nu din pricina hărniciei... ci din lipsa hîrtiei de lipit. (Cei care au văzut o fabrică de mobilă își dau seama de importanța acestei hîrtii, care urește bucățile subțiri de furnir în fețe de dimensiuni mari). Zarvă mare... agitație. Dar ce poți face cînd

fabrica nu-și poate procura cantități suficiente din acest material?

În zilele acelea, cînd se pierdeau minute prețioase, Kúrti este chemat la direcțiune:

— Am avea nevoie de o mașină care să întindă clei pe un balot de hîrtie...

— Daaa...

— Care în același timp să usuce această hîrtie...

— Daaa...

— Și s-o taie în fișii subțiri.

— Daaa...

— O poți face? Ne trebuie urgent!

— Păi, dacă-i nevoie...

Nu era cazul să mai discute. Cînd e nevoie de ceva vital pentru întreprindere, vorba multă nu ajută la nimic. Totul e să faci cît mai repede, cît mai bine.

A stat Kúrti cîteva zile, ba și scriile s-a gîndit, a proiectat singur agregatul și-n alte cîteva zile l-a confecționat. Acum, hai la probă. În jurul mașinii modeste s-au adunat tehnicienii și muncitorii. „Ei, să vedem dacă ne-a salvat Kúrti“, își ziceau. Cilindrii pornesc și cîteva minute totul pare perfect. Dar deodată hîrtia plesnește, se rupe.

La „SIMO GEZA“

I

Într-o zi, în cabinetul directorului de la „Simo Geza“, cîțiva gazetari străini se întretineau cu tovarășul Magyari, directorul întreprinderii. Unul dintre ei a pus următoarea întrebare, probabil ca să afle ritmul în care se desfășoară producția:

— Cîtă mobilă produceți într-o zi?

Amabilul director a răspuns prompt și plastic, ca un fumător pasionat ce e:

— Cam în cît timp fumați dv. această țigară, muncitorii noștri termină o garnitură completă de dormitor...

Nu știu dacă respectivul nostru confrate a dedus cu precizie puținele minute în care un pat dublu, un dulap, o toaletă, două nopțiere și o măsuță — deci, un dormitor — sînt terminate și așteaptă doar să fie ambalate și expediate. Sigur e că directorul a spus adevărul, iar de a greșit cu o secundă în plus sau în minus, să-l iertăm.

La „Simo Geza“ acum, din 7 minute și 7 secunde în 7 minute și 7 secunde, se termină un dormitor. În fostele ateliere ale capitaliștilor „Szekely și Reti“, aflate cîndva pe locul unde au fost construite halele noii fabrici de mobile, muncitorii trebuiau să lucreze un an ca să producă mobilierul pe care azi îl fac doar în două zile.

II

Care este istoria celor 7 minute și 7 secunde? S-ar putea scrie, por-

Peste cîteva minute dulapurile vor intra în magazia de expediție. Fetele din secția de finisaj lucrează de zor să le dea luciul.

spre deziluzia tuturor. Ei drăcie! Ce facem acum?

— Nu e bună, tovarășe Kürti... zice cineva cu regret. Fir-ar să fie!...

— Ba să mă ierți: nu e încă perfectă, își apără Kürti odrasla de metal. Până mâine o să meargă. Trebuie să sincronizăm viteza cilindrilor. Ați înțeles?

Bineînțeles că mai apoi agregatul a funcționat perfect, pregătind hîrtie berechet pentru nevoile întregii întreprinderi. Fetele de la asamblat furnirul nu mai stau acum nici o clipă...

Peste cîtăva vreme din nou un telefon în secție.

— Facem un nou tip de mobilă... i se spune

— Daaa...

— De aceea avem nevoie de-o mașină de găurit...

— Daaa...

— Care să aibă patru burghie, care să sredelească în același timp și la distanțe egale.

— Daaa.

— O poți face? Ne trebuie urgent!

— Păi, dacă-i nevoie...

...Oricine vizitează fabrica de mobile „Simo Geza“ poate vedea acum mașina de găurit a tovarășului Kürti. În jurul ei stau stive înalte de materiale, care au fost ucrate cu această mașină de o mare productivitate.

III

Anul acesta fabrica „Simo Geza“ n-a primit nici o reclamație de la cumpărători.

Grija pentru calitate o are și tovarășul Bogdanov Zoltán. Pe la ora zece diminealui o ia frumuseț prin fabrică, cu ochii-n patru, ca și în această dimineață despre care este vorba. După ce a ocolit stivele de noptiere și a dat un ocol pe la montarea dulapurilor, s-a oprit la șlefuit. Șlefuitul e o verigă de bază a procesului de producție. Prin mîna șlefuitoarelor trec absolut toate piesele componente ale mobilei. Așa că se mai întîmplă că omul să mai uite vreuna șlefuită pe jumătate! De, prea sînt multe!

Șlefuitoarul Partok nu-l observă pe tovarășul Bogdanov, care de cîteva minute s-a oprit în dosul stivei de piese de dulap. Numai cînd se aude chemat, lasă lucrul pentru o clipă.

— Cum ați dormit, tovarășe Partok?

— Mulțumesc bine, tovarășe Bogdanov...

— Mă bucur... Numai că mi se pare că ai uitat să șlefuiști bucată asta pînă la capăt.

Creionul tovarășului Bogdanov, ițit din buzunar, trage o linie groasă pe piesa cu pricina.

— Oi fi uitat... se poate...

— Se mai întîmplă... La revedere, tovarășe Partok...

Bogdanov pleacă mai departe. La întoarcere nu va uita să treacă pe aici să vadă dacă linia groasă trasă cu creionul a dispărut. Dacă nu mai este, înseamnă că piesa a fost șlefuită cum se cuvine.

Că mobila fabricată la „Simo Geza“ este de bună calitate o dovedesc și scrisorile pe care întreprinderea le primește de la diversele oficii de desfacere, cît și de la unii cetățeni.

Iată una dintre scrisori:

„Nu mă pot răbda ca să nu vă scriu. Sînt fericit că de la dv. au venit la Brad 16 garnituri de dormitoare. Mobila am vîndut-o într-o zi și cumpărătorii au fost foarte mulțumiți de ea. Trimiteti-

La clubul întreprinderii cîțiva dintre membrii corului învață descifrarea notelor muzicale, sub îndrumarea directorului Școlii populare de artă din localitate.

„Pînă vine tătucul, noi să facem de mîncare!...“ Fetita montorului Rúc lanos nu pridisdește cu treaba, pentru că știe că dacă e cuminte, tătucul o să-i citească seara povești. ↓

ne cît mai multă mobilă... Astea vi le scrie un bătrîn de 80 de ani care lucrează ca gestionar de 66 de ani. Noroc și spor la muncă“. Kiss Nandor.

...Începînd din anul 1948, în fiecare an aproape, fabrica a produs un nou tip de mobilă populară. Colectivul fabricii s-a străduit să

Școală? Nu numai atât: colaborare! Maistrul maghiar Barabas Ianos îl învață cu drag meseria pe tînărul român Teodor Lucuțan.

dea mobilierului forme cît mai frumoase și moderne și să-i asigure trăinicia.

După ce am colindat ceasuri în șir hale imense și luminoase ale întreprinderii, mi-am amintit că, cu cîteva săptămîni în urmă adresînd C. C. al P.M.R. o telegramă în care infierau fărădelegile reacțiunii contrarevoluționare din Ungaria, muncitorii de la „Simo Geza“ și-au

reafirmat încrederea în partidul și guvernul care conduc patria noastră cu hotărîre pe drumul luminos al socialismului. Cuvintele lor n-au rămas literă moartă. Peste tot oamenii lucrează cu sîrg și rodul acestei munci sînt sutele de garnituri de mobilă expediate în toate orașele țării.

C. B.

Fotografii de A. LOVINESCU

PORT SAID

DE URMA AGRA

„Situația la Port-Said a devenit mai haotică. Lipsesc alimentele și măsurile de igienă elementare în acest oraș, în care abia acum sînt îngropate cadavrele care de opt zile se află în putrefacție, fiind asaltate de roiuri de muște”.

EDWARD INGRAM
correspondentul agenției
americane „United Press”

„Limbile de foc ale incendiilor și norii negrii de fum răbufnesc cu furie... Viața a părăsit locurile și cheurile. Lumina și farul nu mai străpung noaptea”.

JEAN PLANCHAIS
correspondentul special
ziarului francez „Le Monde”

„De-abia am sosit dintr-un raid al groazei. Aproape la fiecare colț de stradă zac trupuri neînsuflețite. Femei desperate își caută copiii și rudele”

Correspondentul din Port-
Said al ziarului englez
„DAILY HERALD”

„Luptele care au avut loc în Port-Said nu au durat mai mult de 24 ore, dar în acest timp au fost cauzate mari pagube, îndeosebi vechilor clădirilor și cartierului european. O serie de cartiere au fost rase de pe suprafața pămîntului. ...În prezent, familii întregi rămase fără adăpost își caută ce a mai rămas din avutul lor.

Numeroși alți oameni părăsesc ora-

Și această victimă a barbarilor de la Port-Said îl blestemă pe agresori.

Niciodată în trecut „Perfidul Albion” nu s-a bucurat de simpatie în lume. Este știut de asemeni că nici colonialiștii francezi n-au fost vreodată înconjurați de... dragoste. În ce-i privește, guvernantii de azi ai Israelului s-au compromis într-atîta pentru cîrdășia lor cu puterile imperialiste, încît nici ei n-aveau de ce să beneficieze de creditul maselor.

Așa au stat lucrurile pînă de curînd. Pînă în ziua cînd conspirația războinică anglo-franco-israeliană a culminat cu perfida agresiune contra Egiptului. Atacul armat, care a degenerat într-o campanie de atrocități barbare împotriva orașelor și satelor egiptene și împotriva populației civile, a stîrnit, după cum era de așteptat, un asemenea val de indignare în lumea întreagă, încît vechile antipatii față de colonialiștii anglo-francezi și ostilitatea față de elica reacționară de la Tel-Aviv s-au transformat, în mod firesc, într-o ură deschisă față de masacratorii de femei și copii de la Gaza, Cairo și Port-Said.

Nu s-a scris încă istoria agresiunii împotriva Egiptului, dar pretutindeni, barbariile comise de imperialiști la Port-Said sînt nemișcît asemuite isprăvilor hitleriste de la Lidice sau ororilor americane din Coreea. Iată-i, deci, pe războinicii anglo-franco-israelieni în postura sinistră de continuatori ai experienței hitleriste.

Încercarea lor de a-și acoperi fărădelegile sub firma străvezie a așa-zisei „acțiuni polițienești” a eșuat în chip lamentabil. Acum, opinia publică internațională este pe deplin edificată; cunoaște adevărul celor petrecute în ultimele săptămîni în zona Canalului de Suez.

Cu toate că agresorii anglo-francezi au împiedicat accesul în Port-Said al unui grup de 150 de ziaristi veniți din diferite puncte ale globului, presa mondială a izbutit să demaște crimele de la Port-Said și Cairo pe temeiul martorilor oculari.

O dată cu documentele fotografice din aceste

pagini, prezentăm cititorilor noștri cîteva din mărturiile zguduitoare ale unor ziaristi străini în legătură cu preluasa „acțiune polițienească” anglo-franco-israeliană.

„Ceea ce s-a întreprins împotriva populației din Port-Said a fost atît de barbar, încît întrece orice închipuire... Aceasta n-a fost un război, ci un nou Lidice”.

PER OLOW ANDERSON
fotoreporter suedez

La sosirea trupelor O.N.U. la Port-Said, sute de tineri egipteni din oraș au organizat o demonstrație de stradă, scandînd lozinci prin care înfierăză agresiunea anglo-franco-israeliană și atrocitățile săvîrșite de trupele colonialiste.

FELE FORILOR

șul cu geamantane, perne și cu alte lucruri pe care au reușit să le salveze."

Corespondentul special
al ziarului suedez
„ŞWENSKA DAGBLADET”

„În două rînduri într-o singură noap-
te, bombardierele cu reacție anglo-fran-
ceze și-au azvîrlit încărcătura ucigașă
asupra capitalei Egiptului. Cartierul
Subra-el-Helma a fost supus unui bom-
bardament îngrozitor. Au fost distruse

CAIRO

Hitleriști arestînd civili în 1941? Nu! Fotografia
vă prezintă agresori israelieni care au adoptat
metodele hitleriste.

case de locuit, spitalul, minaretul și
aerodromul internațional.

...Mă aflu în strada Alrod din Cairo.
Avioanele apărute pe neașteptate de-
asupra orașului au secerat din zbor, cu
mitralierele de bord, oameni aflați pe
străzi. Am văzut femei și copii prăbu-
șindu-se într-un lac de sînge”.

N. DRACINSKI
corespondentul special
al revistei „Ogoniok”

→
În cursul dezbaterilor de la O.N.U. Dixon, re-
prezentantul Angliei, a declarat că bombardamen-
tele anglo-franceze reprezintă doar „o acțiune
polițienească extraordinară”. Fotografia alăturată,
ce înfățișează distrugerile pricinuite cartierelor de
locuit din Cairo, lămurește despre ce fel de
„operațiuni polițienești” e vorba.

Grigore

— povestire —

Ilustrații de Eugen TARU

Se stricase ceva din rînduiala cea mare a eternităților — căci cocoșii cîntaseră de miezul nopții o dată cu sara, încît baba Surdoaia a tresărit de bucurie cînd a auzit bocănituri de ciubote la prag, afară, și alte bocănituri în tindă. Zăvorul de pe ușă a sunat tare și unul cite unul veneau feciorii boierești, sameșii vitelor, sameșii pîinii albe, niște hătălăi cu cușme înfundate peste urechi. Care cum intrau, se rînduiau pe tuspătru lăițele, își dezbumbau cojoacele și bondițele de pe dedesubt și bordeiul s-a umplut de un miros de fin vechi și de băligar. După ce încăperea s-a îndesat bine, duhoarea aceea s-a făcut grea. Surdoaia s-a dat jos de pe cuptor, a aprins o petică, plimbînd-o pe deasupra capetelor, lăsînd-o apoi să ardă în mijlocul bordeiului, spre a primeni aerul.

Adunarea toată s-a sculat cînd a intrat Grigore, feciorul Surdoaiei, un uriaș în opinci lătărețe, în berneveci albi, în cojoc lung cu ane roșii.

stat cîteva clipe în prag, cu mustața trasă în jos de picuri, cu sprîncenele ude ca de-o brumă, pînă ce oamenii i-au dat pe rînd bunăseara.

— Măi... iaca, așa umblu eu, măi... cu brumă-n gene și-n sprîncene... alerg cu noaptea-n cap, călare, pe jos, la mori, la eleștee, la grajduri... Măi! Pe care dintre voi nu l-am pocnit eu azi cu harapnicul? Vă spun, ferțiți-vă! Ferțiți-vă din fața mea, cînd am venin...

— Ne-om feri, bade Grigore... a răspuns Ion Coțușcă, un flăcău încrucișat, cu nasul lung.

— Ne-om feri, cum nu! a adaus Petre Hoartă, unul cu niște ochi pururea speriați.

— ... că dacă nu vă ferțiți... știți, harapnicul și ciomagul n-au ochi... nimeresc unde pot...

— Asta-i numaidecît așa... a rîs Vasile al Capsomanului, unul mic, cu ochi răi, stropit pe toată fața și pe mîini cu o spuză de alunel.

— Măi... și nu vi-i vouă milă de mine... că mă canonesc așa, cu brumă-n gene și-n sprîncene? Răspundeți, măi... nu vi-i milă?

— Milă ni-i, bade, a răspuns Petre Hoartă, cum să nu ne fie milă de omul nostru, mai-marele?

— Așa... vasăzică, așa, măi Petre... l-a întrerupt Grigore Asurdoaiei, cu tînguire în glas. Vasăzică... așa... am ajuns în mila oamenilor... Mîine — poimîine ajung la pod, întind mîna, cer pomană... Așa-i, oameni buni?

— E-i-i... na-ți-o bună... s-a speriat Vasile al Capsomanului. Ești un bou încălțat, măi Petre... Cum să ne fie milă de badea Grigore?

— Da... măi Vasile, măi! Am știut eu că mă ai la inimă! Vasăzică, nu ți-i milă de mine... Așa am ajuns eu pe lumea asta, să nu le fie milă de mine nici argaților!... La ce m-ai mai făcut, mămucă? Dă-te jos de pe cuptor și spune-mi la ce m-ai mai făcut?

— He-e-i... dragul mamei... așa-i lumea... a cîrîit Surdoaia, îmbălbînd firul de cînepă. Faci bine... te porți... te vînturi... inima omului e poartă neagră... Mergi... mergi... crezi că-i poartă luminoasă în față, pe naiba! Drumul e plin de flori, de iarbă verde... nu se vede poarta, că-i acoperită cu flori... cu iarbă... Dai florile la o parte... bați, — pustietate... După poarta neagră hirîie un cîne...

S-a oprit din tors, și-a pus urechea la horn: — Iaca, așa-i în inima omului, ca-n cuprinsul hornului... Bate vijelia! Nu-i loc de primire pentru un om bun...

— Vedeti? s-a întors Grigore Asurdoaiei spre oameni. Și asta v-o spune o babă de nouăzeci de ani... una care a pătimit. Așa-i: poartă neagră e inima omului...

— Asta și cărțile o spun... bade... a intrat în vorbă Coțușcă, pîndindu-și mai cu strășnicie

vîrful nasului ascuțit, cu ochii lui cruciși.

— Da-i vorba, măi... cum trecem noi noaptea asta lungă... lungă ca un codru? Credeți că dacă ne-ar spune mămucă o poveste ne-ar strica?

Surdoaia a răspuns:

— Ai pomenit de-o noapte lungă... dragul mamei... Iaca... au fost odată, pe vremea veștilor și a poveștilor... pe vremea cînd unde stau munții sta marea, pe vremea cînd marea sta în locul munților... au fost odată niște curți mari... Și străluceau curțile acelea, ca para focului:

*După dealul cel mai mare
Răsărit-au sfîntul soare.
Acela nu-i sfîntul soare,
Ci-i o mîndăstire mare...*

Și se călătoreau către acele curți doi oameni... Și au ajuns ei la o noapte lungă. Cum să treacă ei noaptea plină de rîpi? Au întîlnit un moșneag care le-a spus:

— N-o să puteți trece, pînă ce nu vă veți semăna inimile, pe pămînt, în fapte bune...

— Lasă, mămucă... lasă... mersim! Cu așa basm, adormim, îți umplem casa de sforăituri... Care fapte bune, mămucă? Eu nu fac fapte bune, vrei să spui? Da' cine are mai multă grijă ca mine, de avutul boierului? Cine doarme un ceas pe noapte?

— He-e-i... Grigore!...

Azi dai tropot, nechezi ca armăsarul... calci totul în picioare... sfarmi stănoagele... nu-i bine! Uită că pămîntul e plin de oameni!... Te-am crescut ca pe-un brad, dragul mamei — și uită-te la un brad: ține umbră drumeților... păsările cui-buri își fac în el... se umple de glasul păsărilor... soarele îl luminează... Mi-i jale că nu ești și tu ca bradul...

— Apoi... sînt eu cîne? Măi oameni... ia-n spuneți-mi?

— Dragul mamei... îmi aduc aminte... istoriseau bătrîni cei din bătrîni...

— Na-ți-o bună... am desferecat moara și-am scăpat-o pe apă... Acum, mămucă, dacă-mi tot tragi cu pilduirile... eu mă duc! Ies afară, să mă mînce lupul! Ies și gata! Ia-n, măi feciori! Du-te unul, că sînt în prag niște berbecuți! Cer bani, Vanghelia mamei lor! Cer bani și eu bani n-am, sînt lipit pămîntului! Cer răfuială, și-am să-i răfuiesc eu cum scrie la tîrfalog! Le dau eu bani, să sughiț de o mie de ori cît m-or pomeni! Așa-i, bre? Li se cuvîne?

— De bună samă! au răspuns într-un glas sameșii.

— Dacă-i de bună samă, cum cu dreptate spuneți, în loc de bani le croiesc niște ghionturi... Bine? Li se cuvîne?

— Li se cuvîne! au răspuns iar sameșii.

Surdoaia slobozise din furcă un fir lung și încremenise uitîndu-se cum se învîrte fusul, zbîrnîind, jos, la temelia cuptorului; a strîns repede firul pe degete, și-a apucat fusul în mîna:

— Dar de ce să-i bateți? Doar sînteți cai bătrîni...

Apoi și-a pus fusul în caier, și-a potrivit furca în grindă, s-a ghemuit în fundul cuptorului, hodogănînd:

— Cai bătrîni... a pierit rușinea...

— Brrr... la strungă... berbecuților... s-a auzit în tindă un glas gros și ușa s-a deschis.

Au intrat pe rînd, repeziți peste prag, vreo cinci băietănași, tehui de somn, desculți, cu sumăieșe încinse cu curmeie de funie.

S-au rînduit umăr la umăr, în fața lui Grigore Asurdoaiei.

Unul dintre ei își tot pipăia genele, altul își scotea de sub cușmă, din părul capului, fire de pleavă. Toți își aveau sumăieșele și cușmele bătucite cu pleavă și paie.

— Vreți răfuială, bre? O vreți? Care dintre voi o vrea? Trăiți din grîl boierului; mîncare... berechet! Somn... ca la mămuca. — Sumăieșe... slava domnului! Cușme... dintr-o oaie! Opinci... porci să fie, că șoric este destul! Ați înțeles ce vă cînt, berbecilor?

— Înțeles, bădiță Grigore... au răspuns băietănașii, într-un glas.

— Și-ndrăzniți să spuneți că nu vi-i bine la boier! Vreți bani? Care vrea mai avan? Care-i, ca să-i dau eu bani!

Patru dintre ei și-au întors ochii către unul mai înaltuț.

— Tu vrei mai avan, măi spurcăciune? Dar nu numai că vrei, dar îi înveți și pe aștialaltii cu urta poftă de bani. Așa-i?

— Așa-i! au întărit cei patru.

— Și mi se cuvine, mie, măi, să-mi ceară bani? Boierul îi dă mîncare, el îl hulește, și-i cere răfuială! Ia-n întindeți urechile de porc spre mine!

Cînd l-a înfășcat de urechi, Mandache a scos un țipăt, ceilalți patru băietănași au izbucnit într-un rîs repede.

— Stai... Scaraoțchi! Ce dai busna-n mine? Bagă de samă: cînd te-oî trage de urechi spre mine, tu să te repezi înapoi... să te tragi înapoi cît poți... altfel, te vād sfinții... Așa...

L-a smucit de urechi spre el, Mandache s-a repezit înapoi, de citeva ori, pînă ce urechile i s-au făcut vinete.

— Așa, berbecuților... Am să vă dau eu bani, lasă! Tu, măi slăbănogule, îmi ceri răfuială? Na! Să ai!

Mandache abia s-a ținut în picioare, sub izbitura pumnilor.

— Acum, să te duci dracului... mîne dimineață să nu te mai aflu la grajduri... Pricipi? Cară-te afară! Eu, cu slăbănogii nu fac treabă!... Nu mă joc! Marș!

— Ei... dar lasă-l... De ce? cîrfa Surdoaia, ridicîndu-se în capul oaselor. Vedeți, oameni buni... Băiatul acesta e cel mai slab... n-are tată... vai de capul lui... și tot pe el cu răutate... De aceea nu-i bine pe lume.

2

Cînd Mandache a deschis ușa să iasă, de-afară s-au auzit bubuiturile vîntului, gema codrul, crăcile uscate se băteau una de alta, sunau în depărtări, tocînd în clopotnițele singurătăților.

Urletele se-auzeau și parcă mieunau duse de puhoaietele cerului. Dulăii boterești hămăiau rar, boncăluiau niște vite, cocoșii au prins a cînta ca la o minie a stihilor.

Mandache s-a furișat în tindă bordeiului: parcă niște cîni negri îl urmăriseră și acum îi auzeau cum zgreaptăna la ușă...

— Ce-i, măi? s-a răstit vechilul, auzindu-l cum se sclifosește. Te temi? Am știut eu c-ai să vii înapoi, spurcăciune! Dacă te temi, pagubă-n tîrg la Țarigrad! Da' eu tot nu te-oî lasa!

Măi oameni, milos mă aflu, prea milos, de aceea n-am parte și eu pe lume! Eu, măi spurcăciune măi, te-oî primi să dormi în grajd, cu toate că nu ți se cuvine! Spuneți, nu-s eu bun, măi oameni?

— Buun... bădiță Grigore!

— Ia-n hai să te duc la grajdul care-l știu eu!

Și spunînd astfel, vechilul s-a înfiorat din creștet pînă-n tălpi.

A apucat băiețașul de după cap, și mai apoi l-a repezit într-un grajd, a încuiat ușa, punînd drugul crucii la loc.

— Na! Să nu spui că-s omul Satanei! a mai spus, depărtîndu-se, în timp ce Mandache amețea de aburul greu fumegat din uriașa movilă de fin putred.

Se afla, între cei patru pereți, gunoi vechi de zeci de ani, poate două sute de care. Putreziseră rînduri peste rînduri de fin, fumegînd duhori grele la începutul primăverilor și după ploile cu cumpene. Acum, tot gunoiul era fierbinte, parcă ardea în adîncul inimii lui putrede.

Pe flăcău l-a apucat îndată somnul și abia a urcat pe un prepeleag pus drept scară, pînă-n culme, unde s-a ghemuit, s-a cuibărit; somnul bun era gata să-l cuprindă, fierbințeala i-a înmuiat ciolanele, așa că și-a desfăcut sumăieșul din curmci. Dar, ce să fie oare nuieleușele

reci care au prins a trece peste dînsul? Unele erau ca niște ștangi lungi de fier, îi lunecau mai cu seamă pe pieptul desfăcut, i se țirau peste gît, una a intrat de după cap, veneau altele și altele, parcă din ce în ce mai reci, una i-a alunecat pe sub nas... Înlemnit, cu mîinile desfăcute în lături, Mandache asculta cum finul prinde tot mai multe foșnete, auzea niște șuier mărunte, și, cum cerca să-și miște o mînă, toate șuieretele și toate foșnetele încetau; reîncepeau și tot finul prindea viață, parcă buruienile s-ar fi trezit din putrezire.

Mandache răcnea, dar răcnea în sinea lui, fără răsunset, glasul îi pierise, i se uscaseră. Nu se putea mișca, înțepenise. „De nu mi-ar intra în sîn...” își spunea el, și sta țapăn, cu mîinile desfăcute, cu ochii închiși strîns, pînă s-au auzit cocoșii de ziuă; auzindu-i, și-a înălțat un pic capul și atunci șerpii și-au ridicat și ei capetele, ca niște gîturi de gînsaci, și sîsfiau. Mandache s-a trezit fugînd din toate răspunerile prin codru, și s-a prăbușit după aceea într-o ripă, unde a stat pînă către pînz.

Acolo au dat peste dînsul pădurarii și l-au cunoscut. L-au udat cu apă, l-au frecat pe la tîmple — flăcăul era mort parcă, deși inima îi zvîcnea tare.

Au făcut patașcă din toporiști și astfel au coborît cu el dealurile Merezilor, l-au dus la Rozalina, maică-sa, și l-au pus pe prispă.

L-au uns descîntătoarele satului cu caș dulce, i-au descîntat cu cărbuni stinși... degeaba! Încet, încet, a venit vorba că Grigore Asurdoaiei e vinovat... S-a auzit cum l-a încuiat în grajdul cu șerpi pentru că l-a cerut răfuială în bani și-n îmbrăcări; astfel că tot satul că Mandache bolește de boală fără leac, rietură de șarpe.

3

Apoi, într-o duminică, vîforul a încremenit în fața măreției răsăritului. Cocoșii, urcați pe garduri și pe creste, se întreceau în cîntece, de bucuria soarelui — sclieau zăpezile pînă-n depărtări, pînă la codrii cei frumoși de la Vorona.

Rozalina l-a văzut coborînd în sat pe Grigore Asurdoaiei:

— Să-mi dai tainul pentru cît ți-a slujit Mandache! Să-mi dai trei perechi de opinci, o cușmă, un sumăieș, toate cîte i se cuvînt! V-a slujit, sluji-v-ar bubele, hoți! V-a slujit, sluji-v-ar scîndurile patului, să vă slujească... L-ai omorît! Murire-ai căsăpît de cuțit!

În drum, devale, se strînsese lume de peste lume. Bărbații grăiau molcom, stupindu-și la picioare, alții se sfădeau pentru pricinii mai vechi.

— Să-mi dai tainul... țipa Rozalina, ajunsă în dreptul oamenilor, și Grigore și-a smucit brațul:

— Ia-n ține-ți fleoarca, muiere! Ți-oî da un tain, să nu-l poți duce!

INTOARCERE

Nu știu, oare drumul ăsta-i altul?...
(Poate luna o să mi-l arate)
Calea laptelui se-ntinde ca asfaltul
Sub lanterne vagi, nenumărate.

Am leșit pe-o stradă fără capăt.
Doarme tot orașul, și eu numai
Hoinăresc, și nu pot să-mi recapăt
Linuștea, cînd sufletu-mi ca bruma-i.

Vin acum prin noapte să te caut
Dragoste, purceasă-n altă parte.
Ah, de ce nu-i glasul meu un flaut
Să-ți recheme dorurile sparte?

Am să bat cu pumnul-n fonta nopții
Și-am să strig, la jumătatea vieții,
Ca adolescenții, ca necoptii,
Ori, ca-n alte secole, profeții.

...M-am întors din noapte. Sînt acasă.
Gîndurile mi-s mai limpezițe.
Te-am găsit iar, fînără mireasă...
Luna-n dar o rază ne trimite.

Victor KERNBACH

CARPAȚII*)

Cu drag se țin de după umeri — fraji;
Sînt milenarii, mîndrii mei Carpați.
Cînd vrea vreun vînt să-mi sfarme ce-am mai sfînt,
Eu fruntea pînă-n soare mi-o avînt

Din zori de zi și pînă în apus;
Și-mi vād pe culmi strămoșul nerăpus.
Iar fruntea de mi-o plec sub fruntea lor,
E că le sînt — cum el le-a fost — păstor.

*) Din ciclul „Dragoste de țară“.

ETERNITATE

Țărnuț, tare cum e piatra,
Stă-nfruntînd furtuna grea —
Valul nu-i făcut să stea;
Mai frumoasă-n urmă-i valtra.

Valul a pierit în mare;
Norul negru s-a pierdut —
Țărnuț, veșnic și făcut,
Ride ca un om în soare.

FINAL

În ochi cu țara, simț, mă sting...
Se stinge astfel luna-ncet.
...N-a fost, nu e, n-o fi poet;
Muri un ultim vers șoptînd:

„Zăbranic roș pe ultim drum!
Afiț doresc. Nimic mai mult...
În blîndu-i foșnet să ascult
Viața patriei de-acum.“

G. DEMETRU-PAN

A repezit-o la o parte și a intrat între oameni, mîndru, în berneveci albi, în suman nou, cu tașca la șold.

— Ia-n, oameni buni, judecați-l... spuneți-i hapsinului și neomului să-mi dea tainul...

Cu un picior anume ieșit înainte, ca să i se vadă bernevecii de abia noi-nouți și anume ca să i se vadă opincile galbene legate în sarad cu canafuri roșii, Grigore privea lumea cu o crispare de mîndrie la un colț al gurii, și toată înfățișarea lui întreba: „Știți voi cine-s eu, măi?”

Niște sărăcuți s-au apropiat de dînsul, cu niște zîmbete prostestii, i-au întins mîinile, și fețele lor bărboase spuneau: „Mde... bade Grigore... ai ajuns la mîrire, om boieresc...” Dar în afară de sărăcuții aceia, nimeni nu s-a mai apropiat de dînsul; ochi aspri îl priveau din toate părțile.

— N-am și eu parte de-o duminică pe lumea asta... Vin, cobor dealuri... ca să stau de vorbă... să aflu unul cu care să stric o vorbă... Eu stau peste pustietăți, peste codri... stau... n-aud glas de om pe lume. Spuneți: mi se cuvine?

Dar oamenii și-au întors fețele.

Pe nesimțite, grămezile mohorîte s-au depărtat mai înspre poarta cîntălariei, încît în mijlocul drumului a mai rămas doar Rozalina, în fața vechilului, întrebîndu-l printre bocote:

— Nu ți-a lucrat bine bățul? Spune, nu ți-a lucrat? Trei luni l-ai ținut numai în palme... în ghionturi... i-ai dat afară inima... își stupea inima în sine... Nu ți-i păcat? Lasă... are să-ți vie o vreme!

— Ia-n să-l cînduim, îl luăm în piepturi... îl împingem în cîntălarie, în fața moșnegilor... l-ai hai, măi...

— Astîmpără-te, Sbîrciog... La ce?

— Bou încălțat! Măcar să-l rușinăm... să nu-i mai calce opinca la noi în sat... Hai să-l luăm în piepturi...

Cîțiva, în frunte cu Sbîrciog, s-au și pornit, dar simțîndu-le planul, Grigore Asurdoaiei s-a răsucit în loc, a făcut cîțiva pași:

— Așa-i... oameni... vasăzică asta mi se cuvine! Bați calea mînzului... n-am și eu parte... lasă! Veți mai ajunge voi la fîină boierească...

Își mușca o unghie:

— Nici atîta... nici cît negru sub unghie, dacă nu mi se cuvine nici vorbă.

A pornit repede, și ochii îl urmăreau cum urca dealul Diaconului, cum cotește scurt spre ulicioara Măcănoaiei, la drăguța lui, Moaca Ilinchii.

Ea îl pîndea la fereastră. Grigore a intrat repede, a tras zăvorul pe ușă.

— Vai... ai venit... icnea Moaca, apucîndu-i mîna dreaptă, sărutîndu-i-o. Și doară hlăduiesc pe lumea asta fete mari... Domnia-ta, bade, ești bărbat mîndru, fecior de popă nu ți-ar putea sta în față...

— Hai... nu fă gură... Poate spui și tu că nu mi se cuvine... Ce te sclifosești?

— Vai... bădică, oare nu-i păcat? Primesc așa bărbat tocmai în zi de sfințită duminică... Eu greșesc... Dumnezeu din cer înseamnă cu plaivazul pe poartă la rai: „Fata Ilinchii încă o greșeală... încă și încă...”

Mai apoi, pe cînd el sta țapăn în mijlocul bordeiului, femeia bogdănea:

— Parcă s-au luminat și icoanele... bogdaprostii!

— Piei din ochii mei... lasă-mă... s-a stropșit el; Moaca s-a sprijinit de laiță, acoperindu-și repede banul gurii:

— Vai, bădică... vai... vai... eu știu ce are să iasă... că totdeauna mă stropșești, îmi rupi ciolanele...

— Na-ți, ca să ai de ce te văiața!... na-ți! Na-ți... să ai pentru ce-mi spune bogdaprostii...

A apucat-o de păr, a răsucit-o și a năruit-o la pămînt.

— Vrei să-ți spun mersîm, vacă? Mersîm! Așa cum spun boierii către boieroaice! Mersîm, cotreanță...

Apoi, frînt de la jumătate, s-a așezat pe laiță, cu capul în pumni, cu fața roșie acoperită de sudoare.

— ... că așa am eu parte pe lumea asta... m-am zbatut... am ajuns, credeam că-n vîrf de deal mă așteaptă cine știe ce... o comoară... cînd colo... pe dracu'! Nimic, și pace bună! Numai dușmănie... numai dușmanii! N-am cu cine strica și eu o vorbă și doar am pămînt... mi-am zidit casă nouă — nimic!

A tresărit deodată, a fulgerat din ochi spre Moaca:

— Mi se cuvine mie, acum, după ce-am ajuns, ori nu mi se cuvine?

— Ți se cuvine, cum să nu ți se cuvine, bade! a răspuns ea, stînd jos, cu spatele rezemat de sobă. Dacă nu ți se cuvine domniei-tale, bădiță, cui să i se cuvine?

— Așa... Vreasăzică... vin... îți cinstesc pragul, tu ții cu dușmanii, stai cu ei gînd la gînd... Bine! Frumos! Mersîm! Ții cu dușmanii — și tu... ții cu dușmanii!... Vreasăzică mi se cuvine plumb de pușcă... Bun? Bun! Dacă și tu spui așa, cînd mă întorc la Merești mă abat din drum; o apuc pe-o potică pe care numai eu o știu... potica lupilor... mă duc drept în gura lor... Dacă zici tu că asta mi se cuvine... Ce mi se cuvine mai tare: colț de haită sau plumb de pușcă?...

— Vai, bade, vai... mi-s martore sfintele icoane... Nu ți se cuvine! Mă jur pe obrazul sfintei duminici. Iaca pup icoana și jur... Nu ți se cuvine de fel...

Grigore Asurdoaiei a rîs amar:

— Știam că ai să spui că nu mi se cuvine... Mersîm! Vreasăzică urci... urci din cenușa din fața vetrei, urci... ajungi om, inima și gîndul boierului... cînd colo, vîrf de dealului e pustiu... Nu mi s-ar fi convenit și mie o fată frumos zidită, tînără... Vreasăzică nu mi s-ar fi convenit! Bun! Mersîm! Casă, mi-am clădit în sprînceana satului... Pămînt, am cînt Alisandru Machidon, pînă la Indie. De ani bat pîrleazurile și potecile — nimeni nu-și dă fata după mine! De ce? Știu eu, mersîm! Nu-și dă nimeni fata după mine, pentru că-s din cenușă... de jos... și țăranel, dobitocul, nu uită de unde te tragi... de unde urci... poți să ai moșiile lui Alisandru Machidon — nu

stătut pînă la moarte, dar nu iau fată calică! Să-mi puie, o judecată, la dreapta o oală cu otravă — la stînga fata unui calic... Iau oala... o dau peste cap... crap cît ai zice numărul unu... dar fată de calic nu iau... Asta s-o știi și tu, și o lume întreagă...

S-a ridicat, și-a îmbumbat cojocul: — Mă duc, mersîm... îți spun mersîm ca boierii la boieroaice.

Și-a descătărămat tașca:

— Să nu se pună ei cu mine... Mă dușmănesc? Treaba lor! Zici că au să mă urmărească spre Merești? Tot treaba lor! Eu, să știe o lume toată, dacă vine unul în urma mea, îi scuipl plumb... I-l scuipl drept între ochi, și bună pace... Să nu creadă ei că Grigore Asurdoaiei umblă cu mîna goală... Ai văzut în zilele tale pistol, nebuno?

A scos din tașcă un pistol mare, ruginit, cu mînerul acoperit în lemn.

— Il vezi, nebuno? Alci, dedesubt, are un clempuș... îl zice cucoșel... Cum trag, pistolul prinde a scuipa... scuipă de douăsprezece ori una după alta... Așa că să nu mă urmărească... să nu mă urmărească... boii... că le trag drept între coarne... îți nimeresc musca din zbor... pînă și gîndul omului îl pot pușca... Ți-am spus de-ajuns?

— De-ajuns, bade Grigore... a răspuns Moaca, toropită de somn. Tragi... cocoșul stupește plumb... Cînd mai vii?

— Dac-om trăi și n-om muri... Mă duc, îndată asfințește soarele... mersîm!

A făcut un pas spre ușă, dar s-a oprit ca trăsniț. I se păruse, sau văzuse într-adevăr la fereștră din fund o cușmă cu floace mari — și sub cușmă doi ochi încruntați.

uită cine ești, și pace! Se iau între ei, calic eu, calică tu... boii!... Spune-mi, mi se cuvine?

— Nu, bade... nu ți se cuvine...

— Știam, mersîm... Dar s-o crezi tu! Nu mi se cuvine mie o fată de om chiabur? N-am eu la viața mea cît chiaburul? De ce sfînt mîne-sa nu-mi dă nici un chiabur fata ori nepoata? De ce? Tot eu ți-o spune-o... Pentru că omul ajuns pe un deal, vrea să ajungă pe un deal mai mare... De asta! Chiaburii își mărită fetele cu jandari, cu notari... Pe Grigore Asurdoaiei iee-l boalele! Așa-i?

— Așa-i... a răspuns Moaca, aproape adormită. Asta așa-i...

— Frumos, mersîm! Intruna îmi dai cu bolovanii în cap și tu... Vreasăzică, boalele să mă ieie... Dacă vrei tu numaidecît, îți fac poftă! Mă îmbăt zdravăn și pornesc la Merești... Cum dau într-o ripă — îmi lepăd cojocul, bondița... mă culc așa în omăt... mi se aprind plămîile. Așa vrei tu? Mersîm! Bun! Asta mi-i mulțumita că-ți cinstesc pragul! Eu muiere, ascultă... Ori îți convine ție, ori nu, știu că rămîn flacău

— Mă pîndește Sbîrciog cu pușca... a spus el, înghețat din cap pînă-n picioare.

— Vai! a icnit Moaca.

— Vorba-i că mă pîndește... a reluat vechilul, așezîndu-se la loc pe laiță. Mîinile îi tremurau. Dar dacă se ține de mine, eu îl pușc... îl pușc... năsălia mîne-sa... trag de clempuș... îl pușc... Spune-mi, mi se cuvine?

— Da, bade, ți se cuvine... ți se cuvine... icnea Moaca, aproape adormită, și Grigore Asurdoaiei a izbucnit într-un rîs uscat, rău.

Din trei pași era la prag, din alți trei, afară. Urca ulicioara, cu pas sprinten, urca dealul țintirimului, spre Merești.

„Uitați-vă, lupul...” s-a înfiorat un gospodar în drum devale și ochii oamenilor s-au întors spre dealuri, urmărind cum umbra vechilului Misecuvine se face din ce în ce mai mică, grăbind spre pădurile fumurii.

Îl urmărea un om sau o umbră? Nimeni nu putea desluși bine, depărtarea și umbrele. Intr-un tîrziu s-au auzit în păduri trei bubnituri.

Apoi încă trei, mai scurte, una după alta...

Scrisoare din Paris

de André WURMSER

Parisul pe care-l iubiți atîta, scumpi prieteni, și care la rîndu-i vă iubește, Parisul acesta a tresărit deunăzi puternic, iar cei ce nu înțeleg multe, de data asta nu mai au nici un fel de scuză: flăcările ce izbucneau din sediul Partidului Comunist Francez, incendiat de fasciști, erau atît de puternice, încît au luminat din plin chiar și cele mai obscure probleme.

Pentru a înțelege bine semnificația acestor flăcări, ar trebui început cu începutul. Iar începutul este banal. Cît timp el este stăpîn, banul are ca dușmani pe cei pe care-i exploatează și partidul lor politic, partidul comunistilor.

Prețul anticomunismului

Oricine face concesii anticomunismului devine implicit o pradă a manevrelor finanței și burgheziei. Cine seamănă vîntul anticomunist culege furtuna fascistă; și dacă acest adevăr a cam fost dat uitării, au avut grijă să ni-l reamintească cele ce s-au întîmplat recent la Paris, ca și evenimentele din Ungaria.

Să ne reîntoarcem, cu voia dv., la alegerile din 2 ianuarie¹⁾. O majoritate necontestată s-a pronunțat atunci pentru pace în Algeria, pentru abrogarea legilor clericale și pentru destindere în relațiile internaționale. „Miza votului: pace în Algeria” — așa scria „le Populaire”, oficiosul socialistilor. Mîndes France și-a dus în același sens întreaga sa campanie electorală.

1) Este vorba de alegerile pentru Adunarea Națională, care au avut loc în Franța, la 2 ianuarie 1956.

Puternica solidaritate a oamenilor muncii francezi cu partidul comunist s-a vădit și în marea sprijin de care s-a bucurat acțiunea de subscripție pentru refacerea sediilor partidului distruse de fasciști.

Iată dar că socialiști, radicali și comuniști aveau o platformă comună. Cît de simplu era ca promisiunile noastre identice să fie aduse la îndeplinire; pentru asta era de ajuns să ne unim. Din păcate însă, socialiștii francezi sînt posedați de anticomunism — chiar așa, în sensul în care, în evul mediu, epilepticilor li se spunea „posedați”.

Ghinionul nostru e că, dintre toate partidele socialiste, partidul socialist francez este cel mai puțin socialist. De cînd există partid comunist în Franța, partidul socialist a apărut acțiunile cele mai puțin demne de a fi apărute, ale burgheziei; și n-am să amintesc decît de unele fapte petrecute în ultimii douăzeci de ani: socialiștii au fost aceia care au votat pentru München, pentru reînarmarea Germaniei, pentru acest mic capăt al Europei occidentale, pe care ei îl numesc Europa, iar — foarte recent — în afacerea Suezului, pentru cel mai smintit război colonialist.

Este de altfel evident că cel mai reacționar partid socialist se află tocmai în țara în care partidul comunist e foarte puternic. Mi se pare că acest lucru nu-i lipsit de semnificație pentru epoca noastră.

Așadar, ce s-a întîmplat? Socialiștii au format un guvern, nu numai fără comuniști, ci și cu pretenția stupidă de a-i ignora pe aceștia: un francez din patru, după o simplă socoteală. „Omissiona” trebuia compensată, adică în guvern să intre și cîțiva reacționari. Și atunci, socialiștii s-au împăcat cu clericali, iar problemele laicizării au fost înmormîntate. După cîteva neînsemnate reforme a fost abandonat și programul de reforme sociale. Cît privește Algeria — în ciuda voinței

limpede exprimată de militanții socialiști în congresul de la Lille — guvernul a adoptat unica poziție care putea face plăcere reacțiunii, adică poziția cea mai îndepărtată de promisiunile electorale. Alegătorii au votat pentru pace. Socialiștii au pornit războiul. Pentru că nu doreau înțelegere cu comuniștii, socialiștii nu puteau și nici nu doreau să facă pace în Algeria.

O afacere nerentabilă: războiul din Algeria

Războiul s-a agravat. Acum nu mai este vorba de un război în care o armată națională îl înfringe pe invadator ca la Dien Bien Fu; Algeria, cu o populație de două ori mai mică ca a Vietnamului, se găsește doar la cîteva ore de zbor de Paris; minoritatea de origine europeană din Algeria este numeroasă; clicile marilor colonialiști dispune de o considerabilă influență la Paris; interesele angajate în Algeria sînt diferite față de cele din Vietnam; în sfîrșit, mișcarea națională de eliberare din Algeria era dezbinată, iar influența și forțele partidului comunist algerian mai slabe decît cele ale partidului comunist din Vietnam. Toate acestea îi făcuseră pe colonialiști să-și închipuie că le va fi destul de simplu să zdrobească insurecția algeriană, pe „rebeli”, cum le spun ei prosteste.

Rezultatul? Chiar și un elev de la școala elementară ar fi putut să-l întrevadă: unitatea poporului algerian s-a sudat în luptă, iar forțele populare s-au organizat; Franța și-a pierdut prieteni și și-a făcut vrăjmași din cei care nu doreau decît apropierea, ca Bourguiba și sultanul Marocului, de pildă.

Războiul din Algeria a provocat în Franța nemulțumiri profunde. Era și firesc. După cum firesc era ca, încercînd să iasă din impas, guvernul să caute niscai țapi ispășitori. U.R.S.S. și partidul comunist au servit burgheziei, nu o dată, ca mijloc de diversiune; numai că problemele nerezolvate rămîn nerezolvate, chiar dacă „l'Humanité” este confiscat sistematic. Trebuia, deci, găsit ceva nou. Ceva „extern”, cum s-ar spune. Și s-a găsit. Cauza tuturor relelor este „sprijinul egiptean”, cum a fost denumită simpatia de care se bucură mișcarea de eliberare a poporului algerian în lumea arabă. Tocmai atunci a hotărît Egiptul să naționalizeze canalul ce străbate propriul său teritoriu.

Riscurile aventurii din Egipt

Furia capitaliștilor și a guvernului s-a dublat. Afrontul acesta adus capitaliștilor francezi — se spunea — va întări rezistența popoarelor din colonii. Este necesar, așadar, ca Egiptul să fie doborît. S-a încercat întîi lovitură cu piloții străini: a eșuat. Cu atît mai rău: dacă nu au făcut

pace în Algeria, să facă război în Egipt.

Dar război împotriva Egiptului, război profund nedrept, nu se poate face fără oarecari riscuri. Omenirea întreagă se revoltă; popoarele arabe încep să vadă în U.R.S.S. pe adevăratul prieten; iar S.U.A., care doresc din toată inima ca lumea arabă să iasă de sub influența bunilor lor prieteni occidentali, n-ar dori cu nici un preț ca această parte a lumii să fie cîștigată de socialism. Așa că S.U.A. dezaprobă Franța. Guvernul sovietic își ridică vocea. Expediția este condamnată. O condamnă O.N.U. în unanimitate. „Totul este pierdut, în afară de onoare” — scria pe vremuri un rege al Franței despre o onorabilă înfrîngere. Domnul Mollet ar trebui să scrie: „Totul este pierdut... inclusiv onoarea”.

Totul ! Au dorit să „asigure libera navigație pe canal” (care, de altfel, nu era de nimeni amenințată) și au reușit să facă cu nepuțință navigația pe canal pentru luni de zile. Au vrut „să-l răstoarne pe Nasser” și au reușit să facă din el cel mai popular om pe o bună parte a globului. Au vrut „să-i descurajeze pe algerieni” și au reușit să le demonstreze că un popor mic poate rezista cu succes unor mari puteri. Au vrut să ridice prestigiul Franței și au reușit să i-l calce în picior.

— *Et voilà!* — cum ar spune un scamator după cel mai izbit număr al său.

Trebuie să recunoașteți, dragi prieteni, că pentru guvernul ăsta batjocorit, ridiculizat, pămînit, dezonorat, evenimentele din Ungaria au picat cum nu se poate mai la țanc, ca o diversiune nesperată de ogorună. Peste catastrofa Suezului s-a încercat să se așterne perla de fum a așa-zisei „probleme maghiare”.

Lacrimi de crocodil și indemnuri la crimă

S-ar spune — zău așa — că toți acești apucați nici n-au avut vreodată alt scop în viață decît fericirea Ungariei... Și dacă, pînă acum, ei și-au putut reține plînsul pentru tinerii algerieni secerăți, pentru corturile lor sărmene incendiate, pentru ruinele Port-Saïlului, acum lacrimile au izbucnit suvoi, evident nu pentru comiștii unguri masacrați de teroarea albă, ci pentru „bietii” teroriști arestați. Bandele lui Horthy ne sînt prezentate drept campioane ale libertății. Și în timp ce bombele francezeucid păștori egipteni, lupta pentru salvagardarea socialismului în Ungaria ne este prezentată drept agresiune.

Desigur, zguduirea a făcut să șovăie pe unii, dintre cei despre care Lenin spunea că nu se țin destul de bine de căruță și că la primul viraj vor fi zvîrliți afară; cîțiva intelectuali francezi au a-

În zilele când reacțiunea începea să lovească în comunistii francezi, forțele progresiste au făcut zid în jurul partidului. Iată în fotografie, manifestații intonând „Internaționala” la statua Republicii din Paris.

o asemenea panică, încât poliția a trebuit... să intervină. Fiindcă „l'Humanité” n-a putut să apară la timp și fiindcă fuseseră grav loviți câțiva muncitori tipografi, sindicatul cărții a hotărât să nu apară nici un ziar.

Trebuia să vedeți a doua zi cum arătau membrii comitetului nostru de redacție: care cu plasturi, care cu zgîrieturi și cicatrice, care cu ochii învinețiți. Din păcate, nu asta a fost cea mai mare nenorocire. Nenorocirea a fost că trei tovarăși de-ai noștri fuseseră asasinați de fasciști sau poliție. Cît despre răniții din rîndurile incendiatorilor, e ciudat, dar nu s-a aflat nici numărul lor și nici, mai ales, identitatea lor.

În ziua de joi, postul de radio guvernamental, unica sursă de informație, dat fiindcă ziarele n-au apărut, a vorbit cu indulgență despre manifestații. În ciuda poliției, afișele Partidului Comunist Francez, chemînd la contramanifestație împotriva fascismului, au umplut Parisul. Situația însă era destul de grea: nu aveam nici ziarul pentru a difuza cuvintele de ordine; în general nu erau făcute nici un fel de pregătiri; guvernul interziseseră manifestația noastră; poliția era hotărîtă de data asta să lovească — așa cum i-a scăpat, stîngaci, mărturisirea unui ziar de seară. Manifestația aceasta o amintea foarte bine pe cea din 9 februarie 1934, care a dat un răspuns ferm încercării de lovitură fascistă din 6 februarie, fiind primul obstacol în calea fascis-

mului: aceeași combativitate muncitorească, același loc — Piața Republicii — aceeași desfășurare de forțe ale „ordinei” publice. Spre deosebire însă de 9 februarie, de data aceasta manifestația nu era împotriva unui atac deschis la adresa parlamentului și a democrației, ci împotriva unui atac la adresa Partidului Comunist. Să nu-mi spuneți, dragi prieteni, că este totuna; asta o știu și eu. Numai că mai sînt destui oameni cinaștiți pe lume care nu o știu.

Istoria nu bate în retragere

Am trăit ambele manifestații: vă asigur, scumpi prieteni, că cea din 1956 n-a fost de loc mai prejos decît cea din 1934. Iar partidul nostru, înăuntrul căruia se poartă discuții atît de vii, partidul nostru, în întregime, s-a aflat în prima linie.

Mă veți întreba: și mîine, ce va fi? Mîine, dragi prieteni, — așa cum o spune cu un aer melancolic „Le Monde” — mîine, amintirea evenimentelor din Ungaria și campaniile purtate cu acest prilej „nu vor mai fi îndestulătoare, pentru rezolvarea problemelor din Orientul Mijlociu și Africa de Nord”.

„Le Monde” are dreptate. De altfel știut este că drumul spre socialism este presărat cu mai mulți măracini decît trandafiri, iar banul unei rege în putrefacție, care n-a încetat — înainte de a pieri — să împrăstie miamele sale otrăvitoare. Dar istoria este un vehicul care se pricepe să-și schimbe viteza la urcușuri grele și coborîșuri rapide, dar care niciodată nu o să facă un singur pas măcar înapoi. Or, socialismul este înaintea noastră. Iar capitalismul în urmă.

doptat în presa burgheză poziție împotriva a ceea ce ultimul dintre reacționari denumește „Intervenție sovietică”.

„Mulțumim poliției!”... „Dați foc celor vii!”

Fasciștii, vedeți bine, nu-și recrotează aderenții numai și numai printre derbedei, pungași și ultra-reacționari, ci și printre descreierați. Acum cîteva zile, tovarășul Jacques Duclos cerea ca poliția să nu se amestece, sub pretextul apărării sediilor de partid: își dădea el seama cam ce avea să se întîmple.

Și iată ce s-a întîmplat: de dimineață au apărut pe zidurile din Paris niște afișe ale unui așa-zis „Comitet al persecutaților”, care chema pe cetățeni să manifesteze în fața sediului Partidului Comunist Francez din strada Pelletier. Seara, o mulțime alcătuită mai ales din tineri, mulți studenți — nu trebuie uitat că universitatea din Paris nu numără decît 3 la sută studenți de origine muncitorească — conduși de foști mercenari în luptele din Indochina și din Coreea, precum și de emigranți purtînd drapelul borhyst, s-au strîns în fața sediului comunist. După cum recunoștea însuși postul de radio Paris, ei n-au întîmpinat decît rezistența unui slab cordon de polițiști. De fapt, grosul forțelor polițienești era destinat să taie calea muncitorilor care alergau din toate părțile să-și apere sediul. Bandele de incendiatori nici nu s-au gîndit măcar să păs reze discreția convenită în legătură cu complicitatea poliției; ele scandau vesele: „Mulțumim poliției!”. Apoi au forțat intrările, s-au suît pe acoperiș, au dat foc de sus pînă jos și — evident — au jefuit. Cînd flăcările distruse-

seră deja complet două etaje, poliția s-a îndurat să intervină. Atunci bandele s-au regrupat și cu strigăte de: „Acum la l'Humanité”, au pornit spre bulevarde.

Lucrurile s-au desfășurat în același fel și aici. În timp ce fasciștii asediau imobilul, poliția închidea, în urma lor, căile de acces. Ziariștii de la „l'Humanité” și muncitorii din tipografie s-au apărut însă eroic. De la toate etajele se aruncau în stradă sticle, pagini de zinc, bucăți grele de plumb; atacanții răspundeau aruncînd cu tot ce găseau. Apoi au folosit aceeași tactică: au dat foc de sus pînă jos prin ușile pe care nu le-au putut forța și de pe acoperiș. Trei mici haimanale au fost prinse la ultimul etaj, predate poliției și... eliberate „provizoriu” de aceasta. S-a întîmplat ca planul lor —bandele urlau: „Dați foc celor vii!” — să nu reușească.

Ca în februarie '934... Fascismul nu va trece!

În clipele cele mai grele, tovarăși de-ai noștri, printre care se afla, în primele rînduri, un scriitor comunist, rupînd cordonul de polițiști, s-au năpustit în mijlocul masei formată din 3000 de huligani. Atacul tovarășilor noștri — vreo 50 de oameni cu totul — a semănat

MOARTEA TOVARĂȘULUI

de Manfred WINKLER-Timșoara

Taci! Taci! Taci!
Orice nume-l o trădare!
Orice cuvînt
e-o crimă!
la soarele vieții de pe cer
și luminează marile dureri.
Arată-i nopții soarele,
lar bestiei,
tăria de fier a Ideii!
Arată-le
că mai puternic decît orice cnut
este credința!

Taci! Taci! Taci!
Ochii prietenilor sînt stele.
În ceasul acesta cumpit
vin către tine gîndurile lor.
Tu ia-le ca pe un buchet de flori
și-adăpostește-le în pieptul tău,
adînc și tainic.
Precum o dimineață luminoasă,
să-ți strălucească viitoru-n gînd!

Lasă călăul numai să vorbească!
Tu, nu roști nici un cuvînt!

Taci! Taci! Taci!
E frig, și-s cenușii pereții,
și sînge-ți picură din gură —
o picătură... altă picătură...
o rană roșie, aprinsă...
Rece ca gheața și se face mîna
și gîndul cel din urmă și se sînge.
Și încă-o dată zidul sur și rece
și se deschide. Largă, poartă mare
din nou offînd prelung te va petrece.
Tu, apăsîndu-ți inima fierbinte,
pășești cu hotărîre înainte,
pășești spre țara viitoare.

Moartea, deodată, e foarte departe!
Și tu vezi roșu — roșu-n orice parte!
E sînge? Nu! Sînt roșiile stindarde!
Iar tu nu mai ai moarte!

În romînește de H. GRĂMESCU

LUI JOZSEF ATILLA

de Dan FAUR

Va fi, curînd, livada ta senină,
ci azi o despuiară-n asprul crivăț,
omizile, mînjînd-o cu rugină.
Va fi, curînd, livada ta senină!..

Va fi, curînd, livada ta senină,
și soarele va curge peste poame,
umplîndu-le cu cupe de lumină...
Va fi, curînd, livada ta senină!

Suflete de viteji

Povestea Ioanei, slujnica de la Hanul din Drumul Mare, și a tânărului țaran Mihu este simplă și firească, așa cum se desprinde din glasul plin de farmec al unei străvechi balade pe care poporul a transmis-o din veac în veac. „Mihu Copilul” i-au spus cîntăreții de demult, evocînd în versurile ei vîltoarea luptei și eroismul legendar al vitejiei haiducești.

Acesta este izvorul de inspirație a baletului „Suflete de viteji” de Hilda Jerea (pe un libret lucrat în colaborare cu maestrul de balet Gelu Matei și cu Vasile Marcu, absolvent al Școlii de maestri de balet din Moscova). El transpune pe scenă — ca și celelalte două mari lucrări autohtone destinate teatrului liric, „Ion Vodă cel Cumplit” de Gheorghe Dumitrescu și „Pană Lesnea Rusalim” de Paul Constantinescu — un crîmpei de viață proiectată pe fundalul istoric al realităților sociale din trecutul țărilor românești. De aci provine asemănarea

conflictului care se naște în toate cele trei lucrări din aceeași înclăștare: de o parte, emisarii Porții Otomane, avînd alături umilînța și supunerea lingușitoare a boierilor înstrăinați de țară, de cealaltă, poporul. Așa cum cele două opere încearcă să răspundă necesităților existenței dramei muzicale naționale, tot astfel baletul Hildei Jerea urmărește a statornici începuturile baletului românesc.

Acțiunea se petrece la sfîrșitul veacului al XVIII-lea, în Oltenia. Ea urmărește povestea dragostei dintre viteazul haiduc Mihu și Ioana, frumoasa țarancă a cărei tinerețe a trezit în boierul Ghinea dorința de a-i fi — cu sila — ibovnică. Din lumea satului românesc, zurgăvită în ansamblul ei, se desprind și chipul lui Voicu, prietenul lui Mihu, chipul lui Gruia, stăpînul Hanului de la Drumul Mare, al haiducului Corbea, precum și cel al

seii Maria. Iar în tabăra împilatorilor se alătură boierului Ghinea și Cîrc Serdarului Deli Mehmet, trimis de turci cu misiunea de a stîrpi cetele de haiduci din partea locului, ușuratică și trădătoare Sultana, soția hangului Gruia.

Pentru a trăi cu adevărat, fiecare dintre acești eroi trebuia conturat întîi în muzică, apoi în gest, în

galnică. Dansurile mai directe, mai lipsite de subtilități, bazate pe mișcări hotărîte, îi sînt firești lui Mihu, iar lipsa de personalitate fermă, moralitatea incertă a Sultanei își găsesc expresia în special în primul ei dans, care ni s-a părut conceput tocmai pe baza unei lipse de stil definit. Cît despre Deli Mehmet sau Ghinea, aceștia prind viață prin elementele de mimică și de gest care întregesc înfățișarea lor exteroară, schițîndu-le, în același timp, portretele launtrice.

De cel mai mare interes este îmbinarea între dansul clasic și cel folcloric, îmbinare care se străduiește să nu fie „amestec”, ci un tot organic. Se pare că această problemă de mare actualitate frămîntă și pe coregrafia sovietici, cu atît mai mult, cu cît tradiția unanim recunoscută a baletului rus se

și de mare încordare, face excepție de la acea lipsă de ritm dramatic, care s-ar putea reproșa concepției de ansamblu a coregrafiei maestrului de balet Vasile Marcu. De altfel, dramatismul nu este suficient susținut nici muzical, compozitorea mergînd mai mult pe linia unei sonorități ample, bazată în special pe folosirea abundență a instrumentelor de suflat.

În rolul Ioanei, Pușa Niculescu aduce aceeași gingășie și reținută prospețime care însoțesc întotdeauna aparițiile ei; Gheorghe Cotovelea-Mihu a fost înclinat în realizarea personajului mai mult spre armonioasă suplețe tehnică decît spre plasticitate. Într-un rol ce i se potrivește, Valentina Massini a fost deosebit de convingătoare, iar Cora Benador-Maria ne-a apărut foarte sugestivă, grațioasă

Scene din balet.

mimică și în dans. Aceasta ni se pare a fi cea mai dificilă problemă a unui balet cu subiect. Compozitorea a încercat să o rezolve muzical, țesînd întreaga partitură pe temeiul unor motive conducătoare, care caracterizează fie firea deschisă și sinceră a Ioanei, fie avîntul temperamentului lui Mihu, brutalitatea boierului Ghinea sau perfidia Sultanei. Haiducii, turcii sau convoiul prizonierilor sînt și ei însoțiți de motivele proprii, iar în ansamblul muzical contrastul dramatic se definește prin opoziția dintre intonațiile românești și cele orientale. Alături de muzică, coregrafia slujește același țel. Astfel, există în dansurile Ioanei o noblețe, o armonie și o linie care împrumută ținuta generală din marile roluri pozitive ale baletului clasic; Maria își afirmă caracterul în mișcări mai rapide și mai vioaie, sugerînd zburdălnicia ei șă-

cere îmbogățită cu cît mai multe elemente de specific național al diverselor popoare. Pe această cale sînt momente de mare expresivitate în baletul „Suflete de viteji”, ca dansul celor patru fete din actul I, emoționanta horă tristă (actul I, poate cel mai izbit moment de ansamblu) sau dansul visător al Ioanei și Mariei, din actul II, în care stilizarea folclorului duce la îmbogățirea liniei clasice. Dacă folclorul propriu zis, înfățișat în sîrbă, alunel, joc de perechi etc., își are viața și atracția sa autentică, dansurile clasice, și îndeosebi cele ale Ioanei și Mihu, ni s-au părut insuficient de grăitoare din pricina sărăciei mijloacelor de expresie, a unei monotonii nejustificate de rigurozitatea tradiției, care permite (am avut prilejul să o constatăm în marile baleturi concepute de coregrafii sovietici) mai multă fantazie. În schimb scena dintre Ghinea și Ioana (actul III), foarte sugestivă

și totodată stăpînă pe meșteșugul ei. Am dori să-l vedem pe acest excelent inteligent dansator de compoziție care este Stere Popescu, întrebînd marile sale posibilități de expresie și într-un rol de altă natură. A folosi cu exclusivitate în roluri negative un artist, numai pentru că le izbu: este foarte bine, înseamnă a-i limita orizontul și a-l forța la schematicism.

Am admirat decorurile și costumele scenograficelor Ofeția Tutoveanu și Paula Brîncoveanu, care au găsit într-adevăr o soluție de adaptare a costumului național, necesităților dansului clasic. Conducerea muzicală a lui Sergiu Comissiona este fără îndoială dintre cele mai riguroase și îngrijite, și nu dirijorului trebuie să-i imputăm anumite deficiențe supărătoare ale orchestrei (în primul rînd de intonație).

Așadar, un spectacol de bun augur pentru dezvoltarea baletului național...

Ada BRUMARU

BĂTRÎNUL MEȘTER AL VIORILOR

O DIMINEAȚĂ CU SOARE

Toropit de căldura soarelui, bătrînul meșter stă cufundat în fotoliul din curte. Azi e o zi frumoasă, transparentă și plină de miresme de floare. Obosite, pleoapele coboară peste apele ochilor. Cufundat într-o adîncă odihnă, parcă aude zvonurile pădurilor de paltini, molizi și fagi. O orchestră uriașă care cîntă pe tonuri înalte, departe, departe...

Pe munții Gutinului, pe costisînsorite, pe tarnițe, soarele insuflă copacilor rezonanțe nemuritoare. Pe acolo, pe undeva, se află de bunăseamă trupul „Lebedei”. Da, a sosit timpul să înceapă să lucreze la „Cîntecul Lebedei”, ca Stradivarius. Vioara din urmă, care să întrecă prin rezonanțele ei cele patru sute de vioari pe care le-au meștesugit mîinile lui în lunga viață. „Fă un celo! O doamna, ce frumoase melodii pîci cînta cu un celo!” aude aievea glasul soției. Da, da, minunate melodii se mai pot înstruna; dar ca vioara nici un instrument n-are glas mai fermecător... Ascultă! Ascultă! Și natura parcă vrea să imite notele înalte ce le iscă arcașul vioarii...

ITALIANUL

Soarele scaldă fața lui Alexandru Mouja, care suride. Gîndurile-i s-au întors spre anii tare de mult dispăruți, și aievea se vede meștesugind la prima vioară. Omul de azi se amuză revăzînd pe copilul care ieri contempla mica ceteră. Orele de curs ale școlii normale se terminaseră și el, cu o ceteră ascunsă sub pulpana hăinuței de pănură, s-a strecurat într-un șopron. A întors-o pe toate fețele, contemplînd-o.

întrebîndu-se plin de uimire ce taine ascunde. Care-i secretul meșterului, oare? Și pîrîndu-i-se că el se află ascuns undeva înăuntru, a scos brișca și a desfăcut vioara. Înăuntru nu era nimic. Iar în fața lui, cetera cumpărată cu cîțiva craițari, zăcea moartă...

Poate că atunci s-a născut pasiunea lui pentru vioari. Dar și fugarul acela italian i-a răscolit patima. Uite-! Parcă îl vede și acum lîngă uluci. S-a oprit și-l privește cum dăltuiește bucata groasă de lemn. Zi de zi poposește-n amurg și-l privește cum se chinuie să facă o vioară în locul celei stricate.

În fiecare amurg îl pîndește pe omul care parcă și-a rînduit o oră, anume ca să vină să-l vadă. Și iată că în seara aceasta a deschis porțița și s-a apropiat de dînsul, surîzîndu-i și bucurîndu-se nu știu de ce, vîzînd că lemnul gros prinsese contur și finețe.

— O vioară e un chin și o plăcere, i-a spus italianul. Dar el n-a înțeles atunci cum poate fi un lucru în același timp și amar, și dulce. A luat bucata de lemn, a dus-o la ureche și a ciocănit-o cu degetele. Lemnul cînta și muzica făcea să-i strălucească ochii.

— Copacii din părțile însorite sînt buni pentru catarge și vioari. Cînd suflă vîntul mării, catargele se întind ca niște coarde, iar marinarii aud melodii. Dar arborii din locurile dosnice sînt trîndavi, greoi și buni doar pentru foc... Asta are să fie o vioară bună. Am să viu să-ți ajut să o prinzi. Și eu, acasă, în Italia, din munca asta trăiesc.

Aude și acum cuvintele acelea, rostite cu greu romînește. În afară de secretul locului unde se

află copacii ce dau viorile bune, nimic n-a mai aflat de la dînsul. Și n-a mai trecut niciodată pe acolo. L-a zărit într-o zi prins în lanțuri, escortat de jăndarii cezaro-craiești. Atunci se zvoni că italianul era un fugit din temniți. Și s-a întristat că omul acela nu i-a văzut cea dintîi vioară.

VIOARA FURATĂ

Bătrînul meșter oftează încetîșor, aducîndu-și aminte de întîmplarea aceea. A deschis ochii și privește zările în care norii iși de după munții Gutinului se frămîntă a ploaie. Ca și în după-amiaia de demult, cînd l-a prins ploaia în munți. Cîți ani să fie? 40... 50... Cobora din Gutin pe o potecuță. Căutase paltin creț pentru vioari. Cu pușca pe umăr cobora hugeacurile, cînd furtuna se prăvăli peste păduri. Cerul se însenina iute și el ieși de sub tufele sub care se ferise de ploaie, cînd la picioarele lui se rostogoli, un ghemotoc, ca un miț plouat. Mai încolo zări un alt ghemotoc cum se zbătea. Ridică unul dintre ele și văzu că e un pui de vulpe zgribulit. Amîndoi încăpeau în pălărie și i-a luat acasă. Uite cum își aduce omul aminte de toate fleacurile. Dar stai, stai, că nu e tocmai așa. Puii au crescut mari. I-a hrănit cu lingurița. Erau vulpi blînde și prietenoase, ca niște animale domestice, care nu pot trăi fără casa omului. Ei, da cu vulpile, un tablou și o vioară, s-a dus în anul 1906 la expoziția de la Satu-Mare...

— Domnule Reves, de ce n-ați expus vioara mea? l-a întrebat, peste cîteva zile, pe unul dintre organizatorii expoziției.

— S-a întîmplat o mare nenorocire: vioara a fost furată!

Livid și tremurînd, a ieșit din biroul expoziției. Ce zbrucium! Cea mai bună vioară făcută de dînsul, vioara pe care n-ar fi dat-o pentru nimic în lume, n-o mai are.

Aude și acum glasul domnului Reves, cînd s-au întîlnit peste cîteva zile:

— Nu mai face scandal, domnule Mouja. Pentru dumneata e un fleac. Zău! Uite: semnează actul asta de vînzare și noi îți dăm 120 de fiorini. Nu face drîmba cît primești pe ea!

Apoi, după semnarea actului:

— Eu am să-ți spun un secret: sîntem între patru ochi și niciodată n-am să recunosc că eu și-am mărturisit. Vioara dumitale a luat-o studentul S..., fiul președintelui tribunalului. Dar taci! Auzi? Taci! El e un om cu vază și dumneata un biet învățător...

...Unde-i oare vioara? Dacă cel ce a luat-o ar fi știut măcar să cînte!

În drum spre casă, vulpile țopăiau vesele că scăpaseră de la expoziție...

„PENTRU VOI, MÎINI MEȘTERE“

...Ieri a venit să-l viziteze un violonist de la orchestra „Minea” din localitate. Mînuitorii arcașului nu rareori trec să-l vadă și, plini de respect și venerație, îl întrebă de sănătate, de munca lui.

— Maestre, dumneata ai rămas tot atît de vioi ca în tinerețe...

— Ți se pare, prietene! Am trecut de optzeci și trei de ani. Sînt bătrîn, îi răspunde, dar în sine se bucură, ca un copil, că cameni tot mai mult îl înconjoară cu dragoste, că îl iubesc... Știi — îi spune cu regret — rău îmi pare că nu mai sînt tînăr. Aș pleca și eu cu băieții noștri la concursurile căminelor, i-aș învăța să facă vioari, să cînte... Și totuși mă bucură că voi nu mă uitați.

— Am vrea, maestre, să ne faci niște vioari.

— De-aș putea... Obosesc repede, nu ca altădată. Acum totul merge lent și durează mult. Dar poate...

A plecat violonistul. Mîine are să vină cine știe care ceteraș căruia i-a dat odinioară o vioară. Viorile i-au adus prietenii trainice. Și ce bine-i să stai de vorbă, să dai un sfat celor care te iubesc. Au venit aici, la Baia Mare, tocmai de la București, niște tovarăși ca să-l fotografieze. Cînd s-au interesat oamenii ca acum de dînsul? Niciodată! „Fotografiați-i pe cei care cîntă cu ele. Doar ei le dau glas! Eu sînt un pensionar bătrîn, ei sînt cîntăreții”. Așa le-a vorbit.

...„Unde sînteți voi, viorile mele? Ce mîini meștere vă înstrunează? Tare aș vrea să v-aud cîntînd împreună! Tare aș vrea să te ascult pe tine, concertistule, ori pe tine, fierarule care cînti duminea la horă. Aveți grijă de ele, dragii mei. În fiecare bate sufletul meu. De multe ori am rătăcit pe piciorul Cerbului din Gutinul nostru și prin munții Rodnei, căutînd lemnul cel bun. Ani de zile am așteptat ca lemnul să se usuce și să vibreze adînc și zile întregi l-am dăltuit, zicîndu-mi: tu, vioara mea, ai să fii mai bună ca celelalte; glasul tău va fi mai dulce. Pentru voi, mîini meștere, le-am făcut...”

...Toropit de căldura soarelui, bătrînul meșter stă cufundat în fotoliul din curte. Dinspre munți furtuna se prăvale deasupra Băii Mari. Dar glasul furtunii i se pare o imensă orchestră, unde cîntă, laolaltă cu miile de vioari, și cele patru sute ale sale... Și bătrînul meșter zîmbește. E fericit...

C. BOZBICI

Fotografii de S. STEINER

Se naște o nouă vioară în micul atelier al bătrînului meșter...

Și au înflorit stîncile

L-am cunoscut în urmă cu ani, undeva pe malul învolburatului Cuban. Omulețul girbovit de ani și de trudă purta în mîna un ciocan, iar pe umăr, o traistă cu unelte ce zornăiau la tot pasul. Bătrînul cioplitor în piatră își începea munca înainte de revărsatul zorilor; se cățara cu sprintencală uluitoare pe stîncile de bazalt vioriu, brăzdate de vinișoare fine de culoarea abanosului, și împrejurimile prindeau apoi să răsune de vaietul pietrei izbite. În apele gălbui ale Cubanului cădea o ploaie de așchii de piatră...

Nu departe de cariera bătrînului pietrar, noi, tîncii de atunci, stăteam agățați pe o stîncă și priveam cu admirație lupta omului cu muntele de piatră.

Din cînd în cînd bătrînul se opintea voinicește și, printr-o supremă încordare, rostogolea cite un bloc de piatră. Apoi, își ștergea sudoarea de pe frunte și îl privea cităva vreme tăcut, cu un licăr de bucurie în ochii-i obosiți.

Îi aduceam pietrarului poame din pădure, iar dînsul ne mîngîia cu mîna sa aspră, bătătorită, și ne povestea cu glas scăzut crîmpele din viața lui amară.

Martiros Ovanesian se născuse într-un sat de munte din preajma Erevanului. Învățase de mic să cioplască în piatră, devenind cu timpul un iscusit pietrar. În anul în care se abătuse o foamete cumplită în satul lui, el își părăsise tînutul natal, spre a-și agonisi în altă parte măcar pîinea cea de toate zilele. Soția și copiii îi muriseră.

Vorbea despre Armenia cu glasul tremurat, pătuns de duiosie, ca și cum i-ar fi închinat o odă.

De la el am aflat că țara sa este o țară de piatră aridă și rece, dar că inima acestei pietre este mai fierbinte decît soarele nemilos al Cubanului. Ne înfiora dragostea lui nețărîmîrită pentru pămîntul aspru, necunoscut de noi, al patriei sale...

— Piatra, copii, poate să-ți înfrumusețeze viața. Dacă ați ști ce case minunate am construit pentru oamenii bogați — ne spu-

— reportaj —

de IVAN GORELOV

nea cu tristețe bătrînul. — Ei, dacă ar învăța oamenii să sădească flori în piatră!... Dar nu s-a născut încă vrăjitorul care să dea viață pietrelor...

Bătrînul își ștergea cu dosul palmei lacrimile ce i se prelungeau pe obraz și își relua cioplitul, muncind pînă la asfințit...

★

Mi-am amintit de Martiros Ovanesian, nu demult, în timpul unei călătorii prin Armenia.

Vizitam cariera de piatră din preajma Erevanului, capitala Armeniei, de unde se extrage vestitul tuftrandafiriu, o rocă ornamentală neasemuit de frumoasă. Ferăstraiele electrice tăiau cuburi egale, care lunecau pe bandă rulantă pînă la calea ferată, urmînd a fi transportate apoi pe șantierele de construcție din Armenia Sovietică.

Nu mai văzusem Erevanul de vreo șase ani. M-a impresionat puternic cît de mult își schimbase înfățișarea. Capitala Armeniei era dominată de-a dreptul de trandafirul tufului. Casele înalte păreau scăldate în razele aurorei — toate fiind durate din tuf.

În inima orașului de la poalele Araratului, Piața Lenin strălucea cu podoabele de marmură ale Palatului guvernamental și ale marelui bazin. Oriunde îți aruncași privirea vedeai înălțîndu-se noi construcții. Tinerețea Erevanului pulsa prin toate arterele.

Pe înserate, am ieșit din oraș. Am luat piepțiș o potecă de munte îngustă și șerpuită, agățîndu-ne de tufele de caprifoi și de stîncile mai ascuțite. Cînd, după un răstimp, am privit în jos, am amuțit de admirație. În vale, unde se afla orașul, scînteia o mare nesfîrșită de lumini. În toate direcțiile se respirau boabe de lumină ce picurau de-a lungul trecătorilor, în șiruri lungi, asemenea dîrelor de foc ale unui car fermecat.

— Sînt apele Sevanului, care luminează Armenia — m-a trezit din contemplare scriitorul Leonid Gulunț.

Dimineața următoare ne-a găsit în drum spre lacul Sevan.

Situat la aproape 2000 de metri deasupra nivelului mării, lacul acesta legendar, înconjurat de piscuri negre de piatră, pare o imensă oglindă albastră. 28 de rîulețe își reped apele cristaline în cupa lui uriașă, cu o capacitate de 60 miliarde metri cubi. Pe luciul apei, nu departe de țărm, se află o insulă străjuită de o mănăstire zidită în urmă cu secole. Sevanul, care primește ofranda atîtor ape de munte, dă viață la rîndul lui doar unui singur riu — Razdanul.

De-a lungul veacurilor apele tumultuoase ale Razdanului au sfredelit muntele de piatră, croindu-și o trecătoare cu pereții înalți, aproape drepți. Aici, pe o distanță de citeva zeci de kilometri, oamenii sovietici au construit o cascadă de hidrocentrale electrice.

Pentru a puea vizita hidrocentrala „Oziornia”, a trebuit să coborîm cu liftul în adîncurile de piatră ale muntelui. Vuind asurzitor, apele captate ale Razdanului se prăvălesc printr-un tunel vertical și dau pîntenii turbinelor. Centrala funcționează automat: un dispecer de la „Hidro-energo”, care se află tocmai la Erevan, la zeci

de kilometri depărtare de lac, dirijează funcționarea turbinelor, punîndu-le în mișcare și oprindu-le automat, ori de cite ori este necesar. Șuvoiul de apă este îndreptat apoi, prin canale și tunele, din nou spre suprafața muntelui, regăsindu-și pentru un timp albia pierdută, pentru ca, după cîțiva kilometri, întăritat de un alt dig, să se prăbușească iarăși năvalnic de la o înălțime de 200 de metri, pentru a învîrți de astă dată turbinele puternicei hidrocentrale „Ghiumuș”. Urmează apoi, pînă jos, alte tunele și canale, alte diguri, alte turbine...

În colhozul armenesc „Aikeșat” toate casele sînt electrificate. Energia electrică, ieftină, alimentează aparatele de radio, radiatoarele și frigidererele.

În satul Armavir cărbunele alb al Sevanului învîrtește roțile morii și pune în funcțiune mașinile de tocat nutreț pentru înșilozat.

Oamenii de prin partea locului ne-au povestit cu năduf cît de greu o duceau pe vremea cînd nu aveam lumină electrică. Petrolul era adus în valea Araratului cu cămilele, în burdufuri de piele de berbec, tocmai din Baku. Nedistilat, de culoare neagră și urît mirositor, el se vindea totuși la prețuri mari. De cele mai multe ori se cerea schimbul lui lînă sau vin.

— Pînă și lumina gazului aceluia era neagră — ne-a spus matusa Anuș Grigorian, în casa căreia arde acum lumina electrică.

Întreg șesul Araratului este irigat de apele rîului Razdan.

Am văzut aici plantații nesfîrșite de viță de vie, cîmpii de porumb și de bumbac. Am văzut livezi înflorite de piersici, învăluite într-o lumină difuză, trandafirie, ca aceea a zorilor.

Păcat că bătrînul cioplitor în piatră Martiros Ovanesian n-a apucat zilele acestea. Și-ar fi văzut cu ochii visul împlinit. În țara lui de piatră, despre care ne vorbise cu atîta duiosie, „au înflorit stîncile”. „Vrăjitorii” — oamenii noi sovietici — au făcut să rodească stîncă moartă a văii Araratului...

★

Ne-am petrecut noaptea în satul Oktemberean. Cînd se lumina de ziuă, am fost treziți de strigătele șoferului:

— Veniți repede! Arde!

Am ieșit afară într-un suflet și privirile ne-au fost fermecate de spectacolul grandios al naturii... Vîrfurile muntelui Ararat, luminat de razele soarelui nevăzut din locul în care ne aflam, ardea cu o flacără aurie. Se înălța masiv, asemenea unui uriaș cort purpuriu, vestind o nouă dimineață pe plaiurile Armeniei renăscute.

Lucrată în întregime din tuftrandafiriu, cu coloanele și arcele, cu ornamentele și detaliile, noua clădire a școlii din Erevan este o minune a artei arhitectonice a poporului armean.

Vedere din Orașul Stalin

Fotografie de M. IVANCIU

Tîrgul de pe muntele Găina

De pe toate meleagurile Țării Moșilor vin în fiecare an oamenii la tîrgul de pe muntele Găina...

Urcă „mocănița”, urcă veselă la deal, oglindindu-se din cînd în cînd în apele verzui ale Arieșului. Locomotiva gîfîie, pufăie, parcă ar fi un samovar încins. Călătorii veseli privesc peisajul sălbatic al munților.

La Cîmpeni vagonașele „mocăniței” se golesc. Călătorii se îndreaptă spre muntele Găina. Drumul de căruță, ce pleacă din Cîmpeni în amonte pe valea Arieșului Mic, trece prin satul care poartă numele lui Avram Iancu. Apoi poteci șerpuitoare urcă prin făget, prin brădet, spre culmi.

Au venit anul acesta, la tîrgul pitoresc și tradițional, vizitatori din întreaga țară și multe echipe artistice din regiunile învecinate.

Pe cei mai mulți îi poartă pe aceste meleaguri ale Țării Moșilor pasiuni folcloristice. Povestea găinii miraculoase care a dăruit masivului numele e ascultată cu interes. La un popas, un bătrîn, învățat să stea de vorbă cu orășenii, povestește grav despre această găină de aur care ieșea din mină o dată cu aurora, ca să se furișeze pînă în virful muntelui unde depunea ouă. Cînd voiau să o prindă, găina de aur se făcea nevăzută...

Tîrgului i se zice „tîrg de fete”. În realitate nu s-au negustorit vreodată fete aici. E o tradițională sărbătoare de toamnă a moșilor care s-a transformat cu timpul în tîrg anual, iar muntele Găina a fost

ales drept loc de întîlnire pentru simplul fapt se află în inima regiunii.

Cînd primele raze ale soarelui s-au revărsat peste munți, din toate părțile răsună glasul de tîrg. Peste puțină vreme apoi, pe munte începe tîrgul, în cadrul căruia numeroși meșteșugari prezintă mărfurile spre vînzare. Iată, într-o parte a tîrgului, i-am întîlnit pe Iancu Aurel și Popa Teodor din comuna Vidra, raionul Cîmpeni. Suferințele vizitatori se opreau în fața cojoacelor confecționate de ei. Înfloriturile cusute cu migală și zecile de culori îmbinate — toate dovedeau meșteșugul și umezirea artistică a meșteșugarilor.

Se vînd, la tîrgul din anul acesta, bundițe frumoase, ii, ilice țesute cu migală, în culori armonizate de mari maeștri anonimi ai țesăturilor populare.

Fotografii de
Ion MICLEA
și Bazil ROMAN

Amintiri de la „tîrgul de fete“...

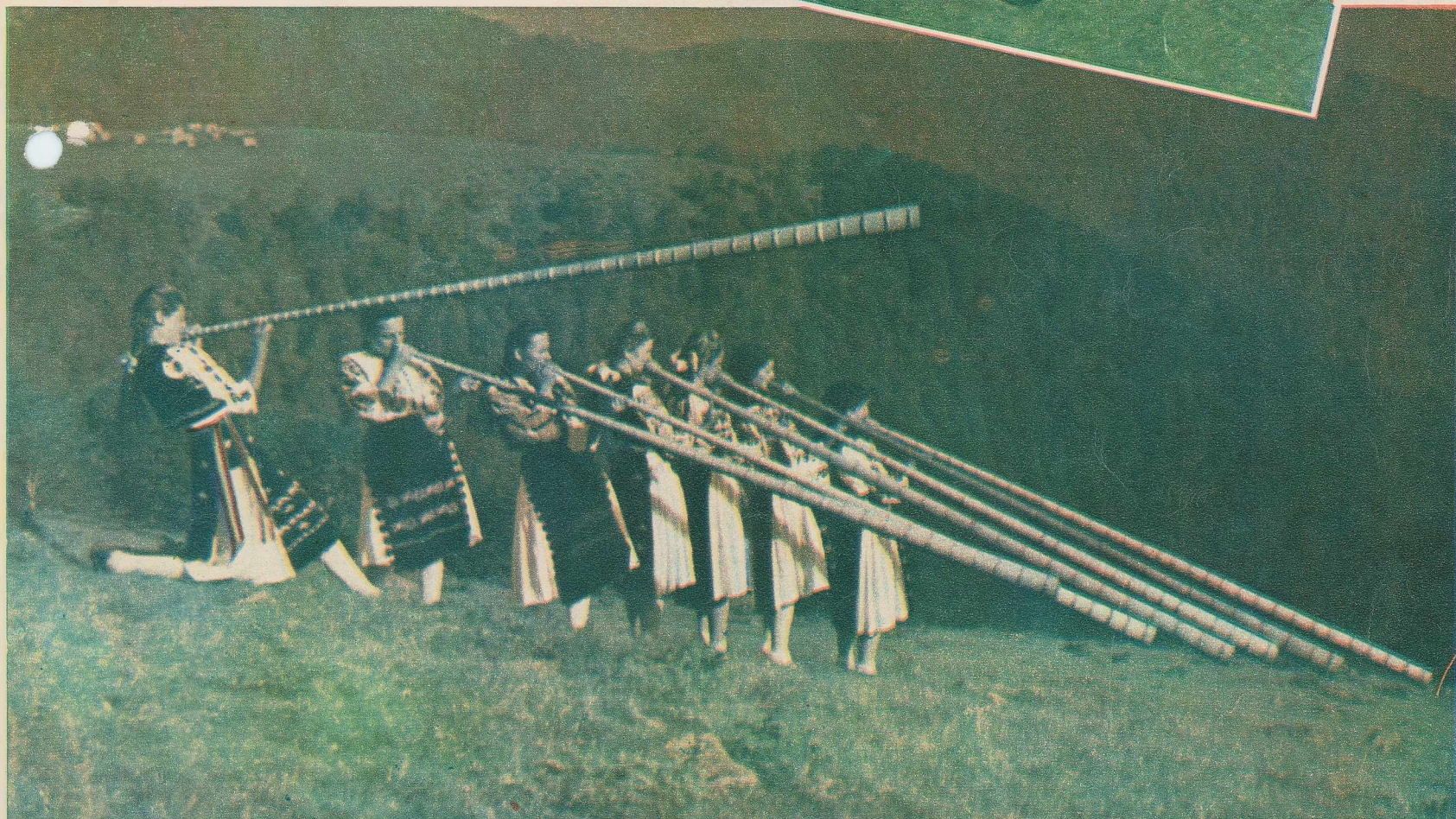
În altă parte se aflau produse ale cooperativelor de artă populară: tulinice, ciubărașe mici, figurine cionite în lemn, pungi brodate, butoiășe și numeroase alte obiecte de artă populară pe care creatorii lor scriseseră: „Amintire de la muntele Găina“.

...și numeroși vizitatori au plecat într-adevăr, cu multe și frumoase amintiri de la tîrg.

Tîrgul de pe muntele Găina (așa după cum e vechiul obicei) constituie în primul rînd un prilej de petrecere și veselie pentru toți cei ce participă la el. Tineri și tinere, din zeci de comune și sate, veniți în grupuri fiecare cu lăutarii lor — împinzesc întregul tîrg cu jocurile specifice locului.

Răsună buciumele, să se audă în întreaga Țară a Moșilor.

Plopi pe malul Ialomiței

Fotografie de E. IAROVICI

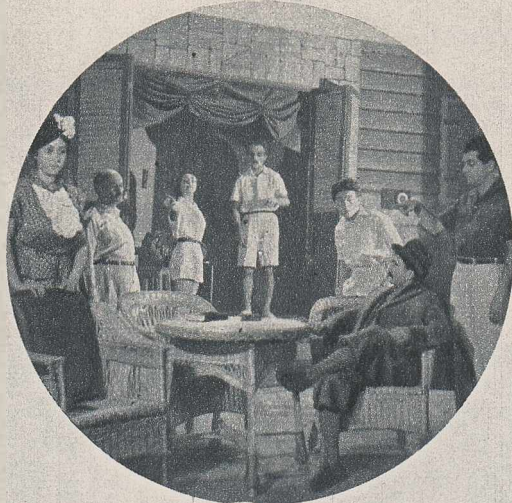
© SURPRIZĂ

de Sanda FAUR

Există o prejudecată — e drept, inofensivă sau chiar binevoitoare — în virtutea căreia un spectacol de amatori trebuie privit cu îngăduință, iar exigențele față de el formulate cu prudență. A fost întocmai gândul cu care am pornit să vedem „Jocul de-a vacanța”, spectacolul unui necunoscut cerc teatral de amatori, pe care sala C.C.S. îl adăpostește cu generozitate de rudă bogată în fiecare marți, fără ca acest lucru să fie anunțat de vreun afiș ori semnalat de vreun ziar (cît privește numele interpretelor, inutil să dorești a le afla, întrucît programe de sală nu există la începutul spectacolului; ele sosesc de obicei abia după terminarea actului I!).

Prejudecățile rămîn totuși fără doar și poate o calamitate și acea seară de marți a demonstrat din nou acest foarte demonstrat adevăr. Am văzut atunci — și nu cu îngăduință, ci cu o profundă admirație — unul dintre cele mai sincere și mai interesante spectacole ale actualei stagiuni, realizat în mod surprinzător de cîțiva artiști amatori. Un spectacol jucat de oameni care se aflau poate pentru prima oară în scenă, dar care au dat piesei tensiunea emoțională și autenticitatea pe care le regăsești (rugăm pe cei implicați să ne ierte comparația dacă nu o socotesc onorabilă) numai în reprezentațiile de zile mari ale teatrelor noastre.

lumii. După el au apărut, unul cîte unul, ceilalți locatari ocazionali și originali ai vilei Weber — Ștefan Valeriu, madam Vintilă, maiorul, Corina, Jeff — și timp de vreo 10 minute am asistat la un joc puțin crispat, stîngaci: interpreții erau încă nesiguri, vorbeau preci-

Scenă din actul II.

pitat și nu prea clar. Dar numai timp de 10 minute. După aceea, ca prin farmec, jocul lor nervos s-a destins, replicile — scînteietoarele și adîncile replici ale lui Sebastian — au început să țîșnească spontan, cu un firesc și o sinceritate care au spulberat parcă ficțiunea scenică și au comunicat senzația uimitoare a vieții adevărate.

...Cînd am căpătat programul, am aflat că pe interpretul lui Ștefan Valeriu îl cheamă în civilitate Dan Herdan, iar indiscreția cu care am tras cu urechea la conversația unor vecini de fotoliu m-a informat cum că ar fi de profesie funcționar comercial. A intrat în scenă, purtîndu-și indiferența și oboseala leneșă fără ostentație, ignorînd fără jenă pe toți cei din jur și impunîndu-și agresiv dorința de singurătate. Dan Herdan l-a înțeles perfect pe acest erou al lui Sebastian care vrea — măcar o lună pe an — să se rupă din lumea stupidă și haotică în care trăiește, care-l umilește și-i înăbușă năzuința către o fericire simplă și calmă. L-a înțeles și i-a dăruit, în afară de acea sete voluptuoasă a izolării și lenei, o permanentă umbră de amărăciune care-l spiritualizează și care ne face — pe noi și pe el — să presimțim tot timpul iluzoriul „jocului său de-a vacanța”. Dan Herdan este un sensibil și l-a creat pe cerebralul Ștefan Valeriu prin aceste miraculoase antene ale intuiției sale artistice, dar și printr-un tenace studiu pe care-l simți în desăvîrșita siguranță a jocului său, în naturaleța mișcărilor sale în scenă.

Nu am aflat încă dacă Graziella Trandafirescu e numele autentic sau pseudonimul interpretei Corinei. În primul caz ar fi o fericită coincidență, în al doilea, o fericită alegere; dar în ambele cazuri numele se potrivește admirabil grațioasei tinere. Este aproape de necrezut că o începătoare, o tînără fără educație teatrală — și care în cele 8 ore de producție desenează proiecte la un institut — a izbutit să creeze o Corină atît de emoționantă și adevărată. Rolul acesta va fi, desigur, o veșnică și justificată tentație a acțivilor, pentru că Sebastian i-a dăruit tinerețe și farmec, frumusețe și spirit, gingășie și inteligență. Corina cucerește toate inimile — și cea a urficiosului Ștefan, și cea a lui Jeff, liceanul corigent la matematici, și cea

a sărmanului domn Bogoiu — prinzînd în fantezia fiecăruia contururile fericirii mult visate. Corina înțelege sensul „jocului de-a vacanța” al lui Ștefan și nu numai că i se alătură, dar atrage cu zîmbetul ei cald și prietenos pe toți cei din vilă, chiar și pe frivola madam Vintilă ori pe maiorul-pescar fără noroc. În marile ei scene, finalurile celor trei acte, Corina — Graziella Trandafirescu e pe rînd spirituală și malițios provocatoare, apoi de un lirism suav și vibrant, și, în sfîrșit, de o tristețe discretă și amară: cînd părăsește pensiunea Weber lăsîndu-l pe Ștefan în șezlongul lui, cu veșnica lui carte în mînă, cînd îi părăsește și pe Bogoiu și pe Jeff — pentru că „jocul de-a vacanța” s-a terminat și orice continuare a lui în viața reală l-ar sparge în mii de fărîme — Corina-Graziella are ceva aerian, de vis, de iluzie care se stinge.

Fiecare dintre interpreții spectacolului ar merita de bună seamă cea mai atentă și caldă roasă prezentare. Și funcționarul de P.T.T. — Gh. Dincă, interpretul bătrînului Bogoiu (despre care am aflat cu surprindere că are doar... 23 de ani, deși tot timpul spectacolului am avut ferma convingere că și în realitate actorul trebuie să cam aibă vîrsta personajului), și contabilul David Reittman (interpret plin de haz al maiorului), și studentul Nicolae Mălai (care a realizat un delicios de ingenuu și stîngaci Jeff), și Pușa Protopopescu — alias madam Vintilă, și chiar cuplul celor doi călători (Nicolae Drăghia și Adriana Pitesteanu) deși comicul lor, puțin prea insistent, distona adesea cu tonul discret al spectacolului. Să nu-l uităm pe Constantin Florescu, interpretul episodiceului rol al mecanicului, pe care l-a conturat din cîteva replici și multă mimică cu o expresivitate comică neașteptată.

Și în sfîrșit, dar nu și în cele din urmă, pe Nicolae Moldovan, regizorul spectacolului, căruia i se cuvin felicitările cele mai sincere. Pentru pasiunea pe care a știut să o însuflească acestui cerc de amatori al Casei de Cultură a Sindicatelor, pentru curajul de a fi montat o astfel de piesă cu un pumn de începători, pentru admirabilul său spectacol (pe care l-am dori de altfel prezentat cu regularitate pe una dintre scenele bucureștene).

Gh. Dincă (stînga) și Dan Herdan, în rolurile lui Bogoiu și, respectiv, Ștefan Valeriu.

Începutul primului act nu a fost prea promițător. Cortina s-a ridicat peste decorul de pînză pictată al exteriorului pensiunii Weber, puțin naiv și cam simplist în convenționalul său și totuși confectionat — trebuie s-o recunoaștem — cu destulă ingeniozitate, date fiind nu prea strălucitele mijloace materiale de care dispune probabil cercul de amatori. Piesa a început printr-un prelungit (și puțin prea căutat) joc mut al d-lui Bogoiu, mărunțul arhivar venit la munte să-și petreacă o lună de vacanță din eroicele economii ale unui an întreg. De sub halatul de molton se vedeau subțiriile picioare păroase, rimînd comic cu gulerul tare și solemn cravată neagră, și făcînd mai hazlie pioșenia cu care scria pe o tablă neagră — data, presiunea atmosferică și temperatura. Flăcăul tomnatic, „puțin obez și puțin chel” cum îl văzuse Sebastian, căpătase de astă dată o figură scobită de ascet, care atenua oarecum nota comică a personajului, subliniind (pe linia unei perfecte logici și înțelegeri a sensului piesei) mica dramă a umilului funcționar care, în timp ce sta cu nasul în colbul dosarelor, s-a visat o viață întregă navigînd curajos pe oceanele

Graziella Trandafirescu (Corina) și Dan Herdan (Ștefan Valeriu) într-o scenă din piesa „Jocul de-a vacanța”

DEPORTAȚII

în Corsica

Dezvăluirile corespondentului nostru special

Giancarlo SCALFATI

Mii de soldați algerieni sînt deținuți în Corsica, unde au fost deportați de francezi. Am făcut descoperirea aceasta senzațională cu totul întâmplător, în timp ce cutreieram regiunea apuseană a insulei. Odată, hățiturile și pădurile, care se întind pe un teritoriu de zeci de kilometri, între Sainte Lucie și Cargese, erau străbătute numai de vînători. Prin desigurile lor nu cutezau să pătrundă alți oameni, iar liniștea tainică și adîncă a nesfirșitelor codrii sălbatici

era întreruptă, doar arareori, de focurile de armă ale celor stăpîniți de pasiuni cinegetice, pe care îi atrăgeau în Corsica vegetația dezlănțuită a ținuturilor sale și dorința de a vîna mistreții enormi ce hălăduiesc pe aici.

Colindam pădurea corsicană cu gîndul să a jung la coasta de apus, unde se spune că poate fi văzută o turmă de foci, care ajung pînă în aceste locuri venind de la mii de kilometri depărtare. Dar în locul amfibiilor pe care nădăjduiam să

le găsească, am întîlnit... oameni, transplantați și ei din locurile de baștină: erau soldați algerieni smulși de colonialiștii francezi de pe pămîntul patriei lor și deportați în Corsica, pentru a fi împiedicați astfel să dezerteze din armata franceză sau să intre în rîndurile patrioților, ale luptătorilor pentru libertatea Algeriei, cunoscuți sub numele de fellhaga.

După cum se știe, Algeria nu este oficial o colonie, ci un departament francez, „département d'outre mer“, avînd teoretic aceleași drepturi ca și departamentele Sena sau Moselle, de pildă. Astfel, tinerii algerieni chemați sub arme, ca cetățeni francezi, sînt înrolați în armata regulată și nu în diviziile speciale ale trupelor coloniale.

Guvernării franceze, au născocit această modalitate, cu gîndul că vor reuși să înăbușă cu ajutorul ei aspirațiile poporului algerian spre independență și libertate. Dar ea s-a dovedit subredă de la primul contact cu realitatea: o realitate sîngeroasă, însoțită de răpăitul mitralierelor și de șuieratul ascuțit al grenadelor de mînă. Era pe timpul revoltei marocane împotriva francezilor și a quislingului lor Ben Arafa. Marocanii îngroșau rîndurile rezistenței; începuseră micii ciociri, urmate apoi de încercări aprige de gucrilă. Francezii intenționau să-i împingă pe răsculați spre răsărit, în masivii muntoși dinspre hotarul Marocului cu Algeria. Detașamentele marocane retrase spre apus erau forțate să se împrăștie, sub presiunea tancurilor trimise de la Paris. Ce s-a petrecut, totuși, în pofida măsurilor luate de colonialiști? Patrioții marocani, încercuți în munți, au izbutit să treacă frontiera și să se refugieze în Algeria, primind, în numele solidarității arabe și al solidarității popoarelor coloniale, ajutor din partea trupelor algeriene masate la graniță.

Faptele mai sus pomenite s-au petrecut în urmă cu doi ani, la începutul războiului de eliberare a Marocului. Trupele algeriene au fost îndepărtate atunci de la paza frontierei: francezii le-au înlocuit cu trupe senegaleze și cu unități din Legiunea străină, pe care se bazuiau mai mult.

Cînd patrioții algerieni s-au alăturat mișcării de eliberare, situația a devenit mai grea pentru colonialiști. Chemați sub arme de către francezi, tinerii algerieni au fost aruncați, de data aceasta, în luptă împotriva propriilor lor frați răsculați. Dar ei i-au oferit rezidentului general Lacoste surprize deosebit de neplăcute: în trecătoarea Ghardaia, de pildă, un batalion algerian, deprins cu tehnica militară modernă în cazărnicile franceze, a dezertat în masă, trecînd cu toate armele și munițiile în rîndurile luptătorilor pentru independență. Aceasta s-a petrecut la 22

Oficial, fac parte din aceeași armată. Dar aici, în lagărele din Corsica, soldații de origine algeriană au devenit deținuți, iar militarii francezi sînt puși să-i păzească cu arma-n mînă.

Pentru a evita orice apropiere între localnici și deportați, aceștia din urmă sînt mutați sistematic dintr-un lagăr într-altul.

noiembrie 1954. În urma unui atac al patrioților, la 7 decembrie, postul militar Bel Abbas s-a predat în întregime, alăturându-se răsculaților. La 3 ianuarie, un grup de soldați algerieni au aruncat în aer depozitul de muniții pe care aveau misiunea să-l păzească, intrând apoi în detașamentele partizanilor... Asemenea acte patriotice pot fi citate la nesfârșit.

Colonialiștii din Algeria și-au dat curînd seama că nu putea fi vorba numai de manifestări sporadice. Situația era, de fapt, mult mai gravă pentru ei. Cu toate eforturile depuse, autoritățile franceze nu reușeau să-i constrîngă pe tinerii algerieni care purtau uniforma militară franceză să lupte împotriva fraților lor ce purtau straie de fellhaga. Soldații algerieni au fost închiși, pînă la urmă, în cazărmi, iar Lacoste a preluat el însuși comanda operațiunilor, aducînd pe pămîntul algerian circa 350 mii de soldați francezi, pentru a reprimă lupta anticolonială. Pe măsură ce soseau noile contingente franceze, vapoare pline de ostași algerieni lăsau în urmă coasta africană. Știrile oficiale relatau că sînt trimiși în Franța pentru instrucție. În grabă, fără să-și poată înștiința măcar familiile, tinerii au fost smulși de pe pămîntul patriei lor însingurate.

Transportul trupelor algeriene de la cazarmă pînă în port s-a făcut noaptea, sub paza cordoanelor de poliști înarmați pînă-n dinți. După două zile de navigare, în zăre au început să se contureze vag coastele împădurite ale Corsicei.

Vaporul a acostat, bineînțeles, tot noaptea, iar „încercătura” lui vie a fost transportată imediat, cu camioanele, în zonele cele mai izolate ale insulei, pe coasta de apus.

Exilați și supravegheați cu strictețe de soldați francezi înarmați, algerienii sînt de fapt prizonieri ai Franței, deși se cheamă că sînt, cum s-ar zice „cetățeni cu drepturi egale”. Nu li se îngăduie nici un contact cu populația civilă, iar taberele lor sînt mutate mereu dintr-un loc într-altul al pădurii corsicane, pentru a fi împiedcați astfel să lege prietenie chiar și cu pușinii păstori care răzbat cu turmele prin desișuri, pînă în inima codrului. Dizlocarea acestora de trupe a fost ținută pînă nu de mult în secret.

E pentru prima oară în istoria marilor imperii coloniale, cînd o metropolă este nevoită să deporteze pe propriul ei teritoriu detașamente de soldați „de culoare”.

Cu cîțiva ani în urmă, Franța putea să trimită trupe africane în Indochina. Astăzi această posibilitate nu mai există pentru ea. I-ar fi cu puțință eventual să-și deplaseze trupele algeriene în alte colonii africane, de pe coasta Atlanticului. Dar, în zilele noastre, mișcarea pentru independență a popoarelor coloniale a luat un asemenea avînt chiar și în țările cele mai înapoiate, încît colonialiștii francezi se tem de urmările pe care le-ar putea avea această acțiune arbitrară și neomenoasă a lor, asupra celorlalte popoare africane.

HUGO RUY
poet din Uruguay

PUMNUL

Tu, pumn-furtună, cu puteri bărbate,
lumină purpurie te-nveșmîntă.
Tu, pumn străvechi, te-nalță cu ură sfîntă
în marea luptă pentru libertate.

Răzbunătoare, forța ta cuvîntă
ca un masiv de creste fulgerate.
Pumn crescător, care lovește, bate
în viermii din absurda, rea, orîndă.

Pumn al poporului și-a lui putere,
Cristal de carne dură și de os,
temut de ce se clatină și pîere,
pumn senzitiv, deși ești zgomotos.
Cuvînt al vremii, neînvinș, puternic,
gropar a ce-i caduc și e nemernic.

In romînește de AL. ANDRITOIU
și Aurel COVACI

Deportat în Corsica pentru că este algerian, deși poartă uniformă franceză. Pe chipul său se citește deopotrivă suferința și nostalgia pentru locurile natale, dar și minia ce-i clocotește în suflet...

Unul dintre comandanții lagărelor din Corsica, în așteptarea unui nou transport de deportați.

Insemnări de lector

O BESTIE MODERNĂ

de ION MIHĂILEANU

E vizibilă, în ultimul timp, în literatura noastră, o tendință pronunțată de a confrunta destinul istoric și individual al unor familii de mari latifundiați sau din burghezia orașenească, în epoca modernă a marilor seisme sociale „Cronica de familie” de Petru Dumitriu, din care a apărut primul volum, se pare că are intenția de a fixa viața unei anumite clase sociale de-a lungul unui întreg secol. „Citadela sfărâmată” de Horia Lovinescu și „Familia Kovacs” de Ana Novac, cu amprentele unor inteligențe și temperamente dramatice specifice, reconstituie de fapt, în medii diferite ale intelectualității burgheze sau mic-burgheze, evoluția unor familii vechi prin mod de viață, concepții și mentalități, dezagregate în valul tulbură, dar și înnoțor, al celui de-al doilea război mondial.

Se creează acum o întregă tipologie, nu lipsită de o tradiție puternic realistă în beltristica românească, cu sondaje în alte straturi neatinsă încă, cu filiații arborescente cum este cazul la Petru Dumitriu, cu o concepție de ansamblu, largă și profundă în același timp, eliberată de dibuiri. O asemenea privire retrospectivă asupra unor clase sociale care și-au dezvăluit pe deplin esența lor socială, fizionomia individuală a caracterelor diverse în multiplicitatea lor se bucură și de privilegiul reinvierii unor filii și obiecte, binecunoscute, bine fixate înainte de a fi fost spulberate și fără surpriza pe care o aduce eferescența noului; actualitatea ei este incontestabilă îndeosebi pentru timpurile generații care retrădesc, mai ales, prin astfel de imagini vii, zguduitoare, trecutul dramatic, nu lipsit de tragedii în viața celor mulți și buni.

Romanul „Familia Calaff” al scriitoarei debutante Iulia Soare reconstituie atmosfera unei familii aparținând burgheziei evreiești, în preajma și în timpul primului război mondial. Cea mai pregnantă figură e a bătrînului Calaff, tiranul, stăpînul absolut al familiei. E un caracter puternic, un fel de correspondent masculin al Vasei Jeleznova, la care avariația nu reprezintă un scop în sine, ci un mijloc conștient de exacer-

Iulia Soare: Familia Calaff, roman, E. S. P. L. A. — 1956

bare a unui orgoliu nemăsurat, a setei de putere, de dominație a celor din jur, a opiniei publice, prin frică. Lipsa de scrupule, strivirea oricărei urme de demnitate umană, comercializarea sentimentelor elementare ale soției, copiilor și nepoților săi în slujba profitului maxim — toate aceste tare, ascunse de poșhița subțire a renumelui de familie solidă, sobră, de o eleganță reținută, cu moravuri austere, sînt ale bestiei moderne generate de capitalism, cu silexul înmănușat în relațiile „civilizate” ale societății. Calaff, cu un cinism înspăimîntător care nu mai ține de judecata lucidă a inteligenței umane, ci de calculul rece, feroce, al speculațiilor financiare moderne, distruge nu numai viața sclavilor săi salariați; el calcă, în sensul matematic exact al cuvîntului, peste cadavrele copiilor săi. Aceasta e semnificația primordială a romanului — tragedia familiei burgheze prizonieră a obsesiilor, a spaimelor, a elanurilor stîlpe în decorul liniștii și „fericității” aparente, măcinată de purtutul unei vieți ilogice, antiumane, de nefericire și uscăciunea, de suflul înghețat al morții pe care o iradiază în rîndurile semenilor.

Psihoza unui astfel de exemplar al speței umane e a unui alienat mintal; dezumanizarea, nebunia crudă, calculată — pare să spună autoarea — au devenit însă realitatea psihologică tristă, caracteristică familiilor unei asemenea tașme.

Relațiile umane sînt străpuse de o viziune microscopică a prozaismului cotidian: nașteri, trazații matrimoniale, ceremonialul prînzului, al cînei, discuții despre modă, birfeală curentă, certuri familiare mărunte, afaceri, vizite prelungite etc., etc. Tensiunea dramatică, războiul nervilor purtat de Calaff împotriva tuturor, vibrează pe fundalul dominant al monotoniei zilnice, exagerat de multe ori pînă la abuz, ceea ce face ca destule pagini să apară inutile în economia de ansamblu a romanului.

Predilecția autoarei pentru amănuntul banal, refuzul de a se deda unei explorări psihologice mai directe, observarea minuțioasă, fără febrilitate, a faptelor mărunte, apelul la complicitatea cititorului asupra a ceea ce e subînțeles, reclamă maturitate artistică. Succesul e deplin în cazul bătrînului Calaff, al fiicei sale Laura sau al gînerului său Karst. Multe personaje, unele episodice, altele de primă importanță, rămîn inconsistente, înecate în detalii neesențiale. Prin apariția lui Conrad Klar, funcționarul care-și trădează idealurile socialiste pentru un trai tînuit, întrezăream complicarea traiectoriei romanului, ur zguduitor conflict în care să se cutremure

siguranța de neclintit a bătrînului Calaff la ivirea unui moștenitor de temut, sosit din altă lume, din alt mediu. Conrad nu capătă însă contururile unei personalități distincte, el nu depășește granița sociologică a categoriei care evadează într-o clasă socială instabilă, sub impulsul avantajelor materiale. Pe de altă parte, implicațiile sociale ale vieții familiei Calaff, văzute în afara certurilor întesitice, de pildă, din unghiul de vedere al muncitorilor de la fabrica de lămpări, sînt vagi, estomate cu totul, privind poate romanul prin absența lor, de semnificații mai largi.

Cusururi inerente unui debutant mai pot fi încă găsite. Esențial însă este faptul că autoarea a izbutit să sugereze în toată complexitatea ei atmosfera vieții, sumbră, fără o rază de lumină a familiei Calaff, să creeze o personalitate puternică în galeria monștrilor cu mască de oameni din literatura noastră. Stilul romanului e sobru, egal, fără sculptiri deosebite, curgînd ca o apă liniștită, simlind monotonia aparentă a destinului eroilor.

Să sperăm că Iulia Soare e o romancieră autentică, care nu și-a epuizat prin „Familia Calaff” ceea ce are de spus în literatura noastră.

ȘCIPACIOV: POEZII ȘI POEME

Cuceritoare prin limpezimile ei de cristal, poezia lui Șcipaciov îți pătrunde în suflet ca un cîntec. Armonioasă și distilată ei simplitate emoționează pe cîl de fulgurant, pe alți de durabil. Cultivat, de preferință, poezia în forme scurte, Șcipaciov e un adevărat maestru al expresiei concentrate, lapidare. De aici, fără îndoială, și forța ei de sugestie. Lui Șcipaciov îi sînt de ajuns doar câteva versuri pentru a stabili atmosfera poetică adecvată, a sugera intens o stare de suflet, a evoca un peisaj sau a trage linia precisă a unei situații încordate. În cele patru strofe ale poeziei „Lenin”, poetul izbuteste — cu o mare economie de mijloace — să ne transmită, pe lîngă relatarea unei dramatice scene petrecută la începutul războiului, și semnificația ei morală. Pătrunzînd într-un oraș sovietic, invadatorii fasciști, printre primele lor acțiuni barbare, răstoarnă de pe soclu și statuia lui Lenin. Notează, cu sarcasm, poetul: „Ce strășnic mulțumit, dom' colonel! Un-doi, și s-a sfîrșit cu monumentul! Un „Agă” tăcăni în chip și fel! Reporterul fixă la țanc momentul!” Scurtă le-a fost însă dușmanilor satisfacția, căci dimineața: „Din nou sta monumentu-n plină zi, / De-o nevăzută mină smuls din tină”. Finalul poemului poartă clar, ca o inscripție, concluzia invincibilității unui popor dinamizat de o marea idee: „Grăbiți sînt orizerii dintrodat! / Se mișcă-n zare umbre, ori vedeni! / Un pllc de partizani i-a atacat, / Și-n fruntea lor din nou îl vîd pe Lenin!”

Siguranța mînuirii uneltelor lui poetice, Șcipaciov a obținut-o la capătul unui drum nu prea

ușor. Poetul începe să compună în anii 1916-1916 și — după o îndelungată experiență lirică și ca urmare a unor continue căutări — Șcipaciov, așa cum însuși o mărturisește într-o informare autobiografică, își găsește „tonul propriu” abia după anul 1936. „De acum înainte, spune el, mă siliu de a-mi disciplina versul, de a-l face scurt și de a armoniza forma cu gîndirea.” Și, adăugăm noi, rezultatul acestei lucide strîngințe s-a concretizat într-o suită de admirabile bucați lirice, alii de contagioase prin caldă și discretă lor sensibilitate. Descoperindu-și sunetul propriu, tonalitatea specifică, lira poetului e tot mai sollicitată de bogata, în evenimente și oameni, realitate a patriei sale. Ne-o spune tot poetul: „... reușisem în sfîrșit a învinge, în afară de influențele exterioare paralizante, propria mea stîngăcie. Înțelesesem că, pentru a descoperi cititorului sufletul uman, poetul trebuie în primul rînd să se descopere pe sine însuși.”

Clarificat asupra rostului artei, („Și, eu de aceea, cînd aștern un rînd, / Și clocote orașul de piatră, fier, moloz, / Nu-i chip să nu mă-nțreh pe mine-n gînd: / Prin fapta mea, i-s lumii de folos”), în posesia conștienței a timbrului său particular, Șcipaciov emite un cîntec tot mai polifonic; așa cum ne-o atestă culegerea de „Poezii și Poeme”, de curînd tradusă și la noi, vibrațiile inimii poetului sînt stîrnite de sentimente și fapte cît mai felurite.

Eroismul oamenilor sovietici în lupta împotriva hitleriştilor, elanul lor pentru realizarea frumuseții vis al omînitrii: comunismul, mîreția muncii creatoare, lauda dragostei trînitice și curate, regretul încercat în fața curgerii timpului, sînt cîteva din motivele de inspi-

rație ale liricii șcipacioviene. Ceea ce trebuie de remarcat, și care ține de modul de exprimare al poetului, e faptul că oricîi de diverse sînt aceste motive, ele capătă, cu toate, acea aură lirică specifică lui Șcipaciov. Așa că între un sentiment ca, de pildă, acela al bucuriei muncii constructive manifestat pe plan colectiv și altul, strict individual, ca acela al dragostei față de iubită, sînt stabilite trăsături de similitudine izvorîte din temperamentul poetului. Aceeași discretă și învalitoare sensibilitate, aceleași gingașe și grațioase tonuri, aceeași lirică atitudine, le sînt caracteristice. Rezonanța versurilor lui Șcipaciov e distinctă. Cum e și firesc, mobilurile poeziei lui se identifică cu năzuințele poporului său și se încadrează organic în felurile urmîdite de literatura realismului socialist. Glasul poetului are însă unicitatea sa; e aici condiția autenticului creator și pe care poezia lui Șcipaciov o îndeplinește cu prisosință. Originalitatea și de viziune, și de exprimare e astfel asigurată. Vom lua numai un singur exemplu pentru demonstrare. Tema hîrniciei oamenilor sovietici, febrilitatea cu care aceștia vor să parcurgă etapele, au fost de altfel ori transpuse în literatura. La Șcipaciov, potrivit marii lui capacități de transfigurare poetică, această tematică de toate zilele capătă o frumoasă încălțămînt lirică. El o conjugă cu horății sentiment al trecerii timpului, astfel unul din motivele preferate de poet. Fără a respinge de loc mersul grăbit al omului spre scopul vieții sale, poetul însă ne face să simțim și regretul timpului scurs fără întoarcere. Notația e delicată, imaginea simplă prin grație: „Și tot zorești tu vremea, / Parcă ți-ar sta în cale, / Și te-ar opri din goana / Spre ținta vieții tale. / Îți pare rău că este / Abia zîntii, nu trei, / Că nu cad tulgi pe tine, / Ci numai flori de tei.”

Oricîi de sumară ar fi o relatare despre poezia lui Șcipaciov, nu se poate trece peste suavele lui poeme de dragoste. De proporțiile mici ale liederului, cizelate pînă la diafane transparențe, ele sînt adevărate bijuterii ale genului. Farmecul lor plutește delicat peste amintirea lectorului ca și aeriana lumină lunară peste ape. Fără a avea intenții moralizatoare, („Poet și moralist, se cade oare?”) nu lipsite de melancolie și tristeți, cite o dată de o ușoară senzualitate, aceste poeme au o înaltă finuță etică. Ele te îndeamnă la dragoste tonică, durabilă, și Reproșul poetului e concludent: „Amarnic însă e s-ajungi cîrunt, / De-ai risipit în preajmă, la-nîmplare, / Iubirea, ca pe-un simplu ban mărunț.”

Dintre traducătorii culegerii „Poezii și Poeme”, poeta Veronica Porumbacu meriță recunoștința noastră. Fluiența și caldura versului șcipaciovian au fost păstrate și în tălmăcirea ei. De asemenea un cuvînt de mulțumire poezilor Miron Radu Paraschivescu, Aurel Rău, Cezar Drăgoi, Mihail Cosma, Doina Sălăjan, Nicolae Teică. Cu inegalități se prezintă D. Florea Rariște, Al. Andrițoiu și A. Covaci. Mult sub original, Cristina Lucian.

Trăian STOICA

Cartea Rusă — 1956

Din vitrinele librăriilor

CAPITOLUL I

DESPRE BIROCRATUL VARVARUS DOSARUS MAXIMO, OCUPAREA CARTAGINEI ȘI ÎNTÂMPLĂRI DIN ORAȘUL CUCERIT

Pregătirile pentru ocuparea Cartaginei se aflau pe sfârșite. Generalii au fost împărțiți în trei grupe: cei care vor lua parte la primul război punic, cei care vor lua parte la cel de-al doilea război punic și cei care vor lua parte, după o sută de ani, la cel de-al treilea război punic. Întrucît în acel moment nu se mai găseau generali disponibili, cel de-al patrulea război punic a fost anulat, urmînd să fie comasat cu cel de-al treilea.

În seara aceea memorabilă, generalul Cactus Magneticienilor chemă în birou pe secretarul său Varvarus Dosarus Maximo și, din porunca lui Cezar, îi încredință o misiune de mare încredere:

— Varvarus Dosarus Maximo, pînă mîine în zori îmi prezintă în amănunțime planul de luptă pentru ocuparea Cartaginei.

Varvarus Dosarus cercetă fără grabă agenda scoasă din buzunarul togăi. Luă poziție de drept și îi rosti:

— Generale, n-am putea amîna ocuparea Cartaginei cu 30-40 de ani?

— Pentru ce? se minună generalul.

— Fiindcă nu am disponibile dosare cu litera „C” pentru evidența ocupării Cartaginei. În depozit se găsesc dosare numai cu litera „M” și „F”. Am putea ocupa Mesopotamia sau Fenicia, și astfel scăpăm și de stocurile supranormative de dosare!...

Cactus Magneticienilor încremeni! Căutături ucigătoare îl țintuiră pe Dosarus Maximo care, bîgînd de seamă greșeala strategică, raportă:

— Generale, voi fi operativ. Mă convoc de îndată în ședință, îmi voi face analiza muncii, voi căuta rădăcina lipsurilor, îmi voi face un plan de lucru, îmi voi trasa sarcinile, voi raporta de executare, iar mîine în zori flota va primi număr de ieșire în larg.

CU VÍSLE ȘI CU... PÎNZE

A doua zi, în primele ore ale dimineții, flota romană părăsi țărmurile Italiei în sunetele puternice ale fanfarei imperiale, care executa impetuosul marș „Mambo italiano”. În prima corabie se afla generalul Cactus Magneticienilor cu soția, două cumnate și trei nepoate. Generalul avea un prieten la centru și căpătase și pentru ele un bilet sanatorial de 21 de zile la Cartagina. Cactus Magneticienilor purta o armură la doi nasturi, iar soția lui era îmbrăcată în zale pe talie, croite din oțel „changeant”, cu mînele sudate în pliuri, iar pe bust croșetată cu nituri „doi pe față, unul pe dos”. Pe

corabie, în cabinele de jos, se mai găseau numeroși vînzători însărcinați cu aprovizionarea combatanților în timpul călătoriei.

Generalul scruta fără pic de răgaz oglinda nesfîrșită a mării și, pentru că vîntul se pornise, porunci cu voce tunătoare:

— Pînzele sus!

Înspăimîntați, unii dintre vînzători scoaseră de sub teighea câteva baloturi de pînză și le urcară sus pe punte.

Comandantul, cu mîna streășină la ochi, ordonă în continuare:

— Toate pînzele sus!

— Bine, dar la ce preț? întrebă tremurînd un vînzător.

PE ȚĂRMURI AFRICANE

A treia zi, flota romană acostă la țărmurile Africii. Comandantul se consultă cu Dosarus Maximo:

— Păreerea mea, rosti șovăitor Dosarus, este ca mai întîi să-i atacăm cu o circulară. Iat-o!... Și Dosarus citi: „Către onor inamicii noștri: vă facem cunoscut prin prezenta să ne livrați în termen de 24 de ore frumoasa dumneavoastră țară ce cu onoare o conduceți. Pentru aceasta am sosit aici cu 1 (una) legiune romană în zece exemplare, înarmată conform armelor în vigoare. Întrucît noi nu dispunem de timp după cum spune și un proverb în limba romană „Time is money”, vă rugăm a raporta imediat de execuție, și la răspunsul dumneavoastră afirmativ să anexați frumoasa dumneavoastră țară, plus două copii pentru a le ține în evidența noastră. Ave!...”

Comandantul îl privi năuc pe Dosarus Maximo, scoase apoi un urlet antibirocratic și-l zvîrli peste bord în mare!...

— Oooh!... răcni îngrozit Dosarus, zbătîndu-se între valurile care îl copleșeau!

Apoi se apucă să-și întocmească cererea de salvare și, după trei zile în care a tot primit răspunsul „Vino mîine, ” fu readus pe uscat.

Trei săptămîni s-au purtat luptele. În cea de a 21-a zi, răsuna toarea victoriei a fost anunțată prin te-

legrafie fără fir, deoarece firul nu fusese inventat încă. Pe cîmpul de bătăie apărură generalul Cactus Magneticienilor. Cuprinse cu ochii imensitatea terenului de luptă și întrebă pe aghiotant:

— Am suferit pierderi însemnate?

— Da, excelență! — răspunse obidit aghiotantul. Cea mai mare parte a legiunilor au fost distruse.

— Vai mie! — hohoti generalul. Unde-mi sînt legiunile? Unde sînt legionarii?

— În Germania occidentală, excelență!

Generalul se prăbuși pradă unui violent șoc nervos. Vraciul șef scrisese la repezeală o rețetă și o inimă sanitarului.

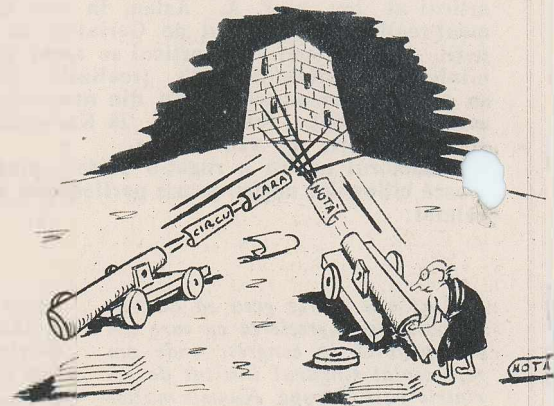
— Fuga la farmacia numărul 1!

Sanitarul încălecă iute pe un taxi de un singur cal putere și în câteva minute se înapoie.

— Ți-au preparat medicamentul? se interesă nerăbdător vracii.

L-ai adus?

— Nu, excelență, am adus bonul de ordine. Dar fiind un caz urgent

mi-au făgăduit că pînă poimîine e gata.

În vremea asta, generalul își reveni în simțiri și, sprijinit de aghiotant, se ridică. În fața-i se întindea pustiul.

— Un pustiu fără margini! — se minună Magneticienilor, privind oceanul de nisip care se pierdea în zare. Ce privesc marea?

— Măreață și uriașă! întări cineva. Bună pentru Cinemascope. Pentru ecran lat!

— Pentru ce neapărat lat? se

DE CE?

CAUCIUC... COMESTIBIL

A fost „descoperit” un „nou” produs zaharos!

Este foarte probabil că pentru reușita unei astfel de inovații sau invenții, cum vreți s-o numiți, cei de la cooperativa „Unirea cofetarilor” au depus mari și susținute eforturi Pînă la urmă, ei au realizat „cauciucul... comestibil” sau, cu un cuvînt „mai dulce”, „geleul... cauciuc”, pentru care, pe drept cuvînt, pot fi

invidioși și cei mai experimentați inventatori.

În ce constă nouitatea acestui produs alimentar, prin ce se deosebește el de vechiul geleu, cel obișnuit?

Ca formă și culoare, „geleul-cauciuc” se aseamănă cu cel obișnuit, fapt pentru care continuă să-și păstreze denumirea de geleu.

Căci găsirea și atribuirea unei noi nomenclaturi incumbă o serie de forme, cu care cei de la cooperativa „Unirea cofetarilor” au gândit că nu e bine să se complice.

Ceea ce face ca „geleul-cauciuc” să se bucure de calitatea unui nou produs „zaharos”, îl constituie faptul că nu este în aceeași măsură de dulce ca cel cu care ne obișnuisem. În plus, el sfîrșește „admirația” amatorilor de dulciuri și, mai

înfurie Dosarus Maximo. Asta e risipă! E suficient și ecran îngust!...

— Ce tot vorbiți prăpăstii! Cinematograful încă n-a fost inventat!

— Cum n-a fost inventat? se îndârji Dosarus. Păi, atunci cum a fost filmat „Ben-Hur” sau „Cezar și Cleopatra”? Că doar aștia trăiesc în zilele noastre!...

Intrebarea rămase fără răspuns. Nu era de față nici o Pithye!

VOCI ÎN... PUSTIU

— Și ce pustiu este acesta? se interesă generalul.

— E pustiuul Saharei — răspunse vracul.

— Foarte interesant! Nu se vede altceva nimic decât nisip, nisip și nisip.

— Excelență! — vorbi un soldat originar din Tomis (raionul Fontus Euxinus) — să vizitați cindva și plaja de la Mamaia. Acolo nu-i atât de plictisitor. O să vedeți și nisip, și coji de ouă, și simburi de fructe, și mucuri de țigară, și tot ce doriți!

ALAIUL SPRE ORAȘ

În fruntea suitei sale, Cactus Magneticentior porni spre inima Cartaginei, orașul cucerit, însoțit de o călăuză. După un sfert de oră, se opri în fața unui monument uriaș înfățișând un cetățean cu ambele mâini lipsă.

— Ce reprezintă statuia asta, ghidule?

— „Ospătarul care nu ia ciubuc”. E o mare lucrare în marmură, dar cu caracter idealist...

După alți câțiva pași se opri din nou.

— Impresionante ruine! Ziduri mâncate de intemperii și de vreme! Datează probabil din veacul trecut! Ce amintesc aceste ruine istorice?

— Aceste ruine, excelență, amintesc că I.L.L.-ul din raionul nostru n-a mai dat pe aici de foarte mulți ani! — suspină călăuză. Nu sînt ziduri istorice, sînt ziduri contemporane mâncate de amînări și de numere de înregistrare...

— Ura! Ura! strigă Dosarus Maximo. Au ajuns ruine, dar în mod legal! Au acoperire!...

— Și acest tablou măreț ce reprezintă? se interesă generalul, ajungînd la muzeul orașului.

— „Prometeu înlăntuit” — lămurii ghidul atotștiutor.

— Dar cine e Prometeu? întrebă cineva din suită.

— E gestionarul unei cooperative. A fost prins și acum e înlăntuit!...

CAPITOLUL II

CEZAR, CLEOPATRA ȘI FUNCȚIONARIILOR

Lupta se desfășura nemiloasă, Cezar fiind ținut la curent prin oameni de legătură, deoarece la 03, unde ar fi trebuit să se informeze, telefonul fie că suna mereu ocupat, fie că suna în gol. Apoi Iulius Cezar porni în altă direcție, către palatul prea minunatei Cleopatra, însoțit de Dosarus Maximo, care înregistra intrările și ieșirile din palat. De cum o zări așezată cu demnitate în jilțu-i aurit, Cezar rămase mut de admirație. Nările îi fremătau ritmic, iar ochii o furau cu nesaț pe minunata regină. Cu glasul gîuit de emoție, Iulius Cezar căzu în genunchi și-i șopti:

— Dă-i Cezarului ce-i al Cezarului!

— Fără bon de decontare nu se poate! interveni Dosarus Maximo.

Cleopatra păli. Prea mare se dovedea cutezanța lui Cezar. Înfurată, ea îi plesni două palme.

— Să le înregistrez? întrebă sfios Dosarus.

— Mersi! Îngină Cezar fericit.

Atît am dorit. Eu ți-am cerut mîna, tu mi le-ai dat pe amîndouă.

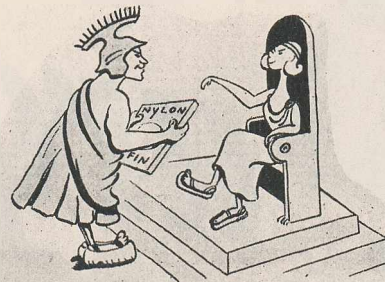
Un sărut fierbinte, nu chiar atît de fierbinte cum era astă-vară limonada la unele centre de răcoritoare, consfinți iubirea lor.

— Cleopatro, vrei să-mi fi soție? Să împărțim tronul pe dinouă? murmură Iulius Cezar.

— Cum adică, Julien dragă? Doi pe un loc?

— Da, iubita mea, ca la cinematograful „Central”.

Cleopatra clătină în semn de

încuviințare capul coafat „á l' Indefidelele”.

— Împărate! — spuse aghiotantul — cineva dorește să intre la dumneavoastră.

— Cartaginez sau roman?

— Roman!

— Ești sigur?

— Nu știu, împărate, dacă e roman, poate e nuvelă, că-i cam scurt.

În clipa următoare pe ușă năvăli ajutorul lui Varvarus Dosarus Maximo, Varvarus Dosarus Minor.

— Iată-l! El e vizitatorul, împărate! răcni aghiotantul.

— Împărate! Începu grăbit Varvarus Dosarus Minor, zvîrlind avalanșe de vorbe. Acum am terminat ședința de lucru, convocată de șeful meu Dosarus Maximo, care a dispărut la „concluzii”.

A fost o ședință fulger să nu pierd vremea de pomană. Iată în amănunțime planul de luptă pentru ocupa-

rea Cartaginei. Acum, principala și oștirea să fie gata față întârziere.

Ca din pămînt răsări și Varvarus Dosarus Maximo. Zărindu-l pe Varvarus Minor, izbucni:

— Unde-mi umbli așa teleleu? De aproape o lună te caut să-ți aduc la cunoștință că declar ședința închisă!

Apoi întorcîndu-se către Iulius Cezar, Maximo adăugă:

— Împărate, ocuparea Cartaginei e nelegală... O secundă, nu mă întrerupeți, iată din ce cauză: în toiul luptelor soldații cartaginezi au primit în trupurile lor aproape 12000 de săgeți romane și au pierit cu toții, fără să semneze de primire!...

— Ai mare noroc, tună Cezar, c-ai venit la sfîrșitul capitolului. Altminteri!...

Și îi izbi lui Maximo cîteva picioare zdraveni în spate, apoi întinzîndu-i carnetul din vinilin depapirus, îi porunci: „Semnează de primire!”.

— Poftim, am semnat! suspină dureros Maximo. Vă rog numai să-mi spuneți: picioarele astea la ce cont le trec? La „profit” sau la „pierdere?”

— La „investiții”, rise Cezar. Frecîndu-și cu miinile spatelul învinețit de lovituri, Dosarus Maximo îngină:

— Mai curînd la „reparații capitale!”!...

I. AVIAN

Ilustrații de B. RODNA

ales, a copiilor, prin proprietățile elastice pe care le are.

Aceasta a fost și părerea fetiței mele (în vîrstă de patru ani), care, după ce s-a chinuit într-una din serile trecute cu o bucată din acest nou produs pe care i-l adusesem, a refuzat-o pe a doua, întrebîndu-mă: „Nu e de minicale?”, după care a adăugat, cu „admirația” de care pomeneam, „Palcă e minge!”.

Fără să vrea, fetița făcuse o mare descoperire.

M-am rechezit la cofetărie, de unde am cumpărat 5 kg de bomboane „geleuri-cauciuc” și, în cîteva ore, am reușit să-mi repar furtunul de la aragaz, să lipesc mingea fetiței, să izolez firul de la lampa de noapte, care era defect, să-mi repar microporosul de la pantofi, pompa de la stilou, cauciucul de la bicicletă... După aceea mi-am confecționat un linoleum de cauciuc la intrare și mi-au mai rămas 3 kg „geleuri-

cauciuc”, pentru uz casnic în viitorii 2-3 ani...

R. SCURTU

O SPLENDIDĂ EXPOZIȚIE DE JUCĂRII... STRICATE

Timișoara, în piața Tolbuhin. În fața unui magazin (unitatea 41 a Organizației comerciale locale) unde se vînd articole de menaj, metalo-chimice, jucării etc., un grup de turiști străini admiră expoziția de jucării din vitrina principală. Se gîndesc la darurile făgăduite copiilor lor, în timp ce ochii li se opresc asupra unor frumoase și interesante jucării mecanice, reprezentînd în miniatură cunoscutul carusel cu bărci și cășori, specific bilciurilor noastre.

Sînt trei străini și fiecare ar dori să cumpere cîte unul; au de unde, în vitrină se găsesc nenumărate exemplare.

Decepție, însă. Odată intrați în magazin, clienții au putut afla, prin gura vînzătoarei de la raionul de jucării, că nici un singur carusel nu poate fi vîndut, toate exemplarele fiind defecte. Funcționara respectivă a dat dovadă de conștiințiozitate față de clienți. În schimb, conducătorii unității etalaseră în vitrină și în rafturile magazinului jucăriile defecte, mulțumîndu-se doar ca atunci cînd sînt solicitați, să arunce vina pe furnizor: fabrica „Ambalajul” din același oraș.

La discuția cu turiștii străini, care nu puteau înțelege cum se pot prezenta mărfuri defecte, cei ce se găseau în magazin, printre care și autorul acestor rînduri, au putut auzi vocea unui mucalit local, marfor al împlării:

— Ce, nu știți? Fabrica „Ambalajul” și-a instalat vitrina cu reburturi” în centrul Timișoarei!...

F. URS.

FALSA RECLAMĂ LA UN CINEMATOGRAF

„Citesc într-o zi pe un afiș — ne scrie cîlitorul Ionel Rivescu din București — că la cinematograful „Miorița” rulează filmul în culori „Chifarele dragostei”. Dar filmul era în culori numai pe afiș; pe ecran era negru sadea. Atunci am crezut că sufăr de daltonism sau de o boală și mai gravă, în care ochii nu mai disting nici o culoare. Am aflat însă, mai apoi, că toți spectatoarii din sală sufereau de aceeași boală...”

Noi știm că rulează copii colorate și necolorate din același film, dar socotim că nu este corect ca cinematografele care rulează copiii obișnuite să le anunțe drept colorate.

De ce recurge întreprinderea orășenească de cinematografie la asemenea trucuri „comerciale” necinstite?

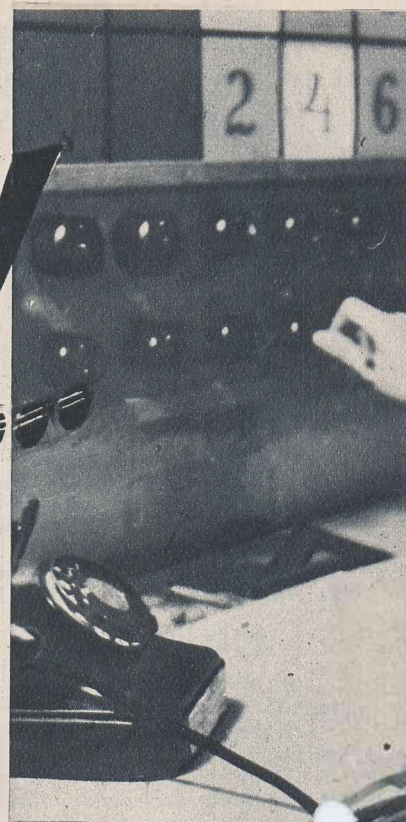

— Alo, Spitalul de urgență!
Alo, avem în familie un caz
grav... Vă rugăm dacă se poa-
te... Da... da... veniți chiar
acum? Locuim pe strada...

Alo, urgență!

E aproape de înserare. Pentru cei mai mulți, ziua de lucru a luat sfârșit. O lume calmă și veselă se scurge acum lin pe toate bulevardele Capitalei. Pretutindeni, aceleași fețe senine și surizătoare, aceeași forfotă colorată în fața vitrinelor și cinematografelor, același optimism general și abundent, ce se revărsa până în cel mai mic colț al străzii. Privind mulțimea aceasta întregă, aproape nu-ți vine să crezi că a mai rămas cineva la această oră încolțit de griji sau dureri, străin de desfătarea generală ce domnește. Și totuși...

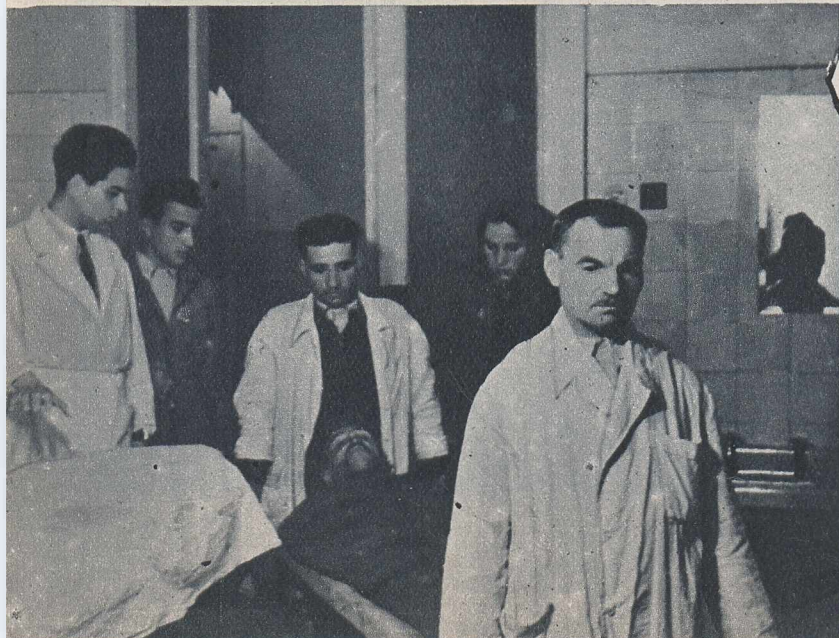
...Un om a traversat grăbit strada. Nu privește nici la dreapta, nici la stînga. O spaimă vecină cu panica i-a crispat dureros înfățișarea. A intrat în cabina unui telefon public. Degetele lui apucă înfrigurate receptorul, apoi formează tremurînd un număr...

Comunicarea este trans-
misă mai departe, la ma-
șinile-salvare de serviciu.

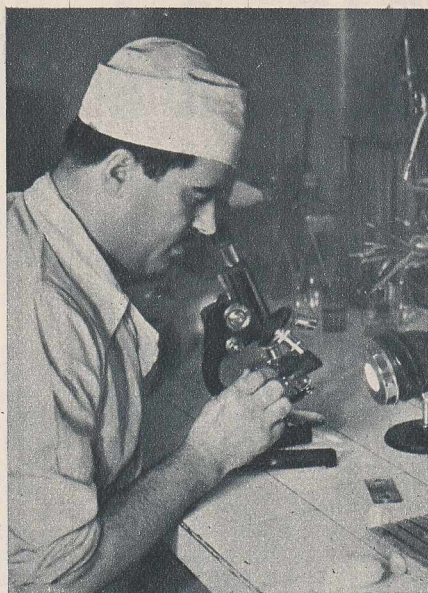
← Ora 18,55
Fiind în joc viața
unui om, pe tot
traseul salvarea a
avut cale liberă.
Pentru ea „stopul”
face excepție.

Ora 19...
Ușa camerei de gardă se
deschide, lăsînd să intre bran-
carda însoțită de o femeie
măruntică, ce-și frînge mîinile
cu desperare.
—...Repede pe masă — se
adresează internul de gardă
brancardierilor.

Ora 19,15...
Medicii din echipa de gar-
dă au făcut un consult. Bol-
navul, care suferea de mulți
ani de ulcer, se găsește într-o
stare foarte gravă. Ulcerul s-a
perforat. Viața bolnavului atrî-
nă acum numai de rapiditatea
cu care va fi operat.

Oră 2.20... 2.22... 2.25.
 Aplecat deasupra microscopului, laborantul termină de numărat globulele roșii ale bolnavului. Pentru laborantul Cămuș, care a făcut mii și mii de analize, care a numărat miliarde de globule roșii sau albe, punctișoarele strălucitoare de pe ecranul microscopului parcă îi spun în limba cunoscută numai de el: „...grăbește-te! Nu vezi că e grav?...”

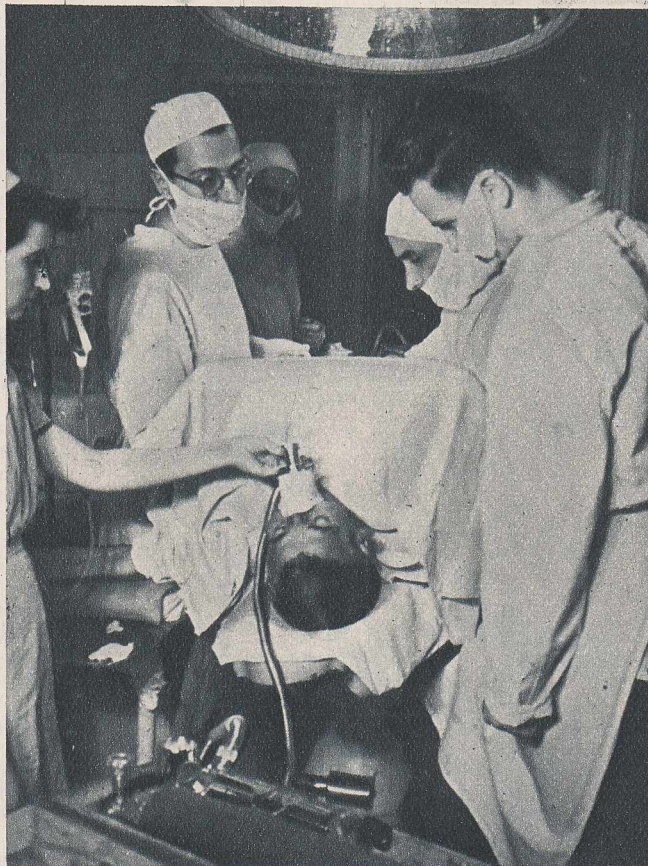
Alături de camera de gardă, sora Rita, de la punctul de reanimare și transfuzii, după ce a stabilit grupul sanguin al bolnavului, pregătește tubul cu sînge pentru eventuala transfuzie în timpul operației. Spitalul posedă cantități suficiente de sînge și plasmă, iar sora de la punctul de reanimare e gata oricînd să infuzeze lichidul dătător de viață în vinele golite ale unui muribund.

Dr. Iliescu a stat de vorbă cu sute de părinți, surori sau frați de-ai bolnavilor. Știe că, de cele mai multe ori, rudele au nevoie de mai multă încurajare decît bolnavii.

— Hai fetică, nu mai plînge, nu vezi ce voinic e? Nici nu va simți cînd va fi operat... Peste o săptămînă... o să bea o vadră de vin...
 ←

Dr. Iliescu n-a dat geană de geană aproape 22 de ore. Totuși nu e nervos, nici oboșit, nici emoționat, nici măcar grăbit. Ochii săi sînt la fel de atenți, miinile la fel de agere ca ieri dimineată, la începutul gării. →

Internul Niculescu ridică pentru a nu știu cîta oară, în această noapte, receptorul.

— Alo... urgența?— se aude o voce gituită de emoție, la celălalt capăt al firului.

— Da, urgența...

— Vă rog, tovarășe... tatăl meu... a fost adus astăzi noapte... cu un ulcer... îl cheamă... cum e?

— A fost operat, e în afară de pericol! Alo...

La capătul firului, se aude un suspin prelung de ușurare. Apoi, aceeași voce șoptește: „Mulțumesc”.

Fotoreportaj de AL. ȘERBĂNESCU și S. STEINER

BETTY TRELOAR S-A ÎNTORS LA FABRICĂ

— POVESTIRE —

de Frank HARDY

scriitor australian

Ilustrație de N. HILOHI

Toată lumea a rămas uimită când Betty Treloar s-a întors la fabrică. Nu-i plăcuse niciodată prea mult să lucreze la războiul de țesut și, în ziua în care plecase, Stan spusese că nu se va mai întoarce niciodată.

Vechii muncitori își aminteau foarte bine de Betty și de împrejurările în care plecase de la fabrică. Întoarcerea ei a provocat, deci, oarecare uimire, au circulat fel de fel de zvonuri, dar nimeni nu știa adevărata cauză care o determinase să facă acest pas.

Betty Treloar părăsise fabrica înainte de război. Intr-o bună zi, în cursul unei pauze de prânz, toți muncitorii din secția războaielor și din aceea a urzelii firelor s-au adunat pentru a oferi un cadou lui Stan Treloar și lui Betty, frumoasa fată de la unul din războaie, care urmau să se căsătorească foarte curînd. Colecta fusese făcută de către două fete, Ada și Elsie, cărora toată lumea le spunea „surorile Waters”, deși între ele nu exista nici o legătură de rudenie. Nici una, nici alta n-aveau un fizic prea atrăgător. Ada era prea înaltă, Elsie prea scundă. Amîndouă foarte simpatice. Erau niște fete vioaie, vesele și devotate trup și suflet viitoarei soții a lui Stan. Izbutiseră să adune o sumă de bani destul de frumoasă — fiindcă toată fabrica îi simpatiza pe Stan și pe Betty — și cumpăraseră un frumos serviciu de masă.

Reprezentantul sindicatului fusese rugat să le înmîneze cadoul, fiindcă era un foarte bun orator și fiindcă atît șefii de ateliere, cît și directorul fabricii erau antipatizați de toți muncitorii.

Ținuse un discurs frumos, spunînd că cei doi tineri fuseseră întotdeauna niște buni tovarăși și buni sindicalisti; că nădăjduia că vor fi foarte fericiți, că vor avea o droaie de copii care nu vor mai trebui să muncească în actualele condiții, în industria textilă. Și încheiase spunînd că Stan a avut mare noroc, căci i-ar fi făcut și el curte lui Betty, dacă nu i-ar fi fost teamă de soția sa. Toți începură să ridă cu hohote și unul dintre cei de față strigase că, în orice caz, era prea bătrîn ca să mai fi putut avea vreo șansă.

Apoi toți începură să strige: „Stan! Stan! Să vorbească și Stan!” și Treloar făcu, emoționat, cîțiva pași înainte. Era bine legat, drept ca un stejar și plin de vigoare, iar părul negru îi încununa obrazul rumen.

Stan spuse că nu prea se pricepe la discursuri, dar că vrea să le mulțumească tuturor, atît în numele lui, cît și în acel al lui Betty; că era convins că vor duce o viață fericită și că nici unul dintre copiii lor nu va trebui să devină textilist; și că nici soția lui nu va mai lucra de acum înainte în fabrică. Războiul de țesut stoarce toată vlaga din om, îmbătrînește femeile înainte de vreme și Betty nu se va mai întoarce niciodată la el.

După ce Stan își sfîrși cuvîntarea, Betty desfăcu pachetul voluminos și fu sincer uimită și încîntată de frumusețea serviciului de masă.

Apoi, călcînd toate convențiile, ținu un discurs plin de bilbieli, spunînd că era fericită că pleacă din fabrică și că se mărită cu cel mai cumsecade om de pe lume, dar că va duce dorul tovarășilor ei, care au fost atît de buni cu ea. Acest superb serviciu de masă îi va aminti întotdeauna de foștii ei tovarăși și va fi comoara ei cea mai de preț.

După căsătorie, Stan rămase în secția de urzeală, dar — în afară de Ada și Elsie — toată lumea pierdu contactul cu Betty.

Un an mai tîrziu, Stan își anunță tovarășii, cu sfială, dar și cu mîndrie, că devenise tatăl unui băiat care cîntărea opt livre. Fu copleșit de fericitări, iar atunci cînd vestea se răspîndi pînă în sala războaielor, Ada și Elsie făcură, ca de obicei în entuziasmul general, o nouă colectă, cumpărînd diferite obiecte de îmbrăcăminte pentru copil și se duseră în grabă cu ele la spital.

Betty fu încîntată și le mulțumi pentru cadouri. Le arătă cu mîndrie copilul. Le spuse că păstrează serviciul de masă ca pe ochii din cap și că nu-l folosește decît în ocazii excepționale, că toată lumea îl admiră și că e cea mai frumoasă amintire pe care o are din ziua nunții. Înainte de plecare, Betty le făgădui să le facă o vizită la fabrică de îndată ce se va înțrenea.

Se ținu de cuvînt și veni într-o zi la fabrică, la cîteva luni după nașterea copilului. Era la fel de frumoasă ca și înainte și toate fetele bătrînești de seamă că micul Tommy nu avusese nici un efect dăzestros asupra siluetei ei. Îi admirară copilul și unele dintre ele îl alintară.

După această prima vizită, Betty mai veni de cîteva ori să-și vadă prietenele, pomenind adeseori de serviciul de masă.

Apoi izbucni războiul și, după înrolarea și plecarea pe front a lui Stan, nu-i mai văzu nimeni, nici pe Betty Treloar, nici pe soțul ei. După alți doi ani de război, nimeni în fabrică nu-și mai aducea aminte de Treloari, nici chiar Ada și Elsie.

Stan Treloar plecase pentru a doua oară pe front în primăvara lui 1944 și, deși se apropia acum sfîrșitul anului, nu se vedea nici un semn că va fi lăsat la vatră.

Betty nu se obișnuise niciodată cu absența lui Stan. Amintirea lui plutea, în permanență, în toată casa. Numai scrisorile lui și prezența copilului o ajutau să suporte singurătatea. Casa era plină de atîtea amintiri ale zilelor fericite de altădată: în special serviciul de masă, pe care-l ținea în bufetul din sufragerie.

Mama și tatăl lui Betty, care necontenit încercau s-o convingă să se mute la ei pînă la sfîrșitul războiului, o vizitau adeseori și, uneori, cînd veneau duminica, foloseau la cină serviciul de masă. După cină, îl spăla și-l ștergea ea însăși, apucînd fiecare farfurie cu cea mai mare grijă. Și, adeseori, plîngea.

Se gîndea foarte mult la Stan, și mai ales seara. Se ruga pentru el, uneori se întreba unde o fi și încerca să-și imagineze ce-o fi făcînd. Nu izbutea însă să-l vadă decît în mocirlele junglei răscolite de bombe. Uneori îl visa grav rănit și se trezea țîpînd în liniștea nopții, nemai-putînd să adoarmă pînă în zori.

Își spunea însă întruna că toate vor trece și atunci vor fi din împreună. Apoi, într-o zi, poștașul aduse o telegramă.

Războiul se sfîrșise de peste un an cînd Betty Treloar se întoarce la fabrică. La început zgomotul războaielor, cu care fusese atît de obișnuită în trecut, i se păru înspăimîntător. Muzica răspîndită de amplificatoare parcă nu se mai deosebea de celelalte zgomote, care o pocneau laolaltă în cap, provocîndu-i cumplite dureri.

Multe dintre fete o recunoscură și, de îndată ce auziră că s-a întors, Ada și Elsie alergară s-o vadă.

Încărca o suveică în clipa în care se apropiară de ea și băgară imediat de seamă că avea acum o cu totul altă înfățișare, că se ofilise. Obrajii ei, trandafirii altădată, erau acum palizi, umerii i se încovoiaseră și toată expresia ei trăda o mare tristețe.

— După cum vedeți, m-am întors, spuse ea, oprindu-se din lucru. Glasul ei își pierduse toată dulceața de altădată.

— Cum ai dus-o în timpul războiului, Betty? întrebă Elsie.

— Bine, răspunse ea, foarte bine.

— Și ce mai face micul Tommy? întrebă Ada pe un ton vesel. Pun rîmășag că dacă l-am vedea nu l-am mai recunoaște. Probabil că merge la grădiniță acum?

— Da, merge la grădiniță. Are acum aproape patru ani și crește pe zi ce trece.

Toată întimitatea de altădată dispăruse. Urmă o tăcere apăsătoare, care fu spartă de Elsie.

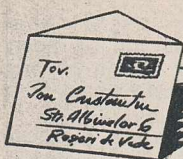
— Și Stan, întrebă ea, Stan... s-a întors?

— Da, răspunse Betty, ocolindu-i privirea și punînd din nou războiul în mișcare. Stan s-a întors. S-a întors.

Tonul ciudat al glasului ei le făcu să înțeleagă că această convorbire luase sfîrșit.

A doua și a treia zi Betty Treloar nu veni la lucru și atunci cînd Ada și Elsie întrebă la birou, li se spuse că nu comunicase fabricii motivul lipsei. Se hotărîră, în consecință, să se ducă la ea acasă, pentru a vedea ce se întîmplase.

Răspundem cititorilor

OMAN

Răspundem cererii tovarăsei Aristifa Calancea, filatoare la întreprinderea „Filatura Dacia” din București, publicăm mai jos un documentar despre Oman.

Evenimente petrecute în ultima vreme au readus în actualitate un mic colț de lume, unde sub dunele însoțite stă ascuns de milenii „aurul negru”. Este vorba de protectoratul englez Oman, situat în răsăritul Peninsulei Arabe și vecin cu Arabia Saudită. Apele Mării Arabe și ale Golfului Oman scaldă țărmurile Omanului spre răsărit și nord-est, îndulcind arșița climel tropicale. Atât capitala, orașul Mascat, cât și centrele cele mai populate — Sohar, Sur și alte — sînt situate de-a lungul litoralului.

Populația, în majoritatea ei arabă, nu trece de 500.000 locuitori, iar suprafața Omanului este apreciată ca fiind de 200.000 km. p.

Cu o viață economică slab dezvoltată, dominată de relații feudale, cu nisipurile desertului ce ocupă o întinsă suprafață, s-ar părea că Omanul nu poate constitui o mare atracție pentru imperialismul. Dar situaerea lui în apropierea Golfului Persic, regiune cu subsolul atât de bogat în petrol, a atras încă în urmă cu mulți ani atenția marilor monopoluri anglo-americane.

Amestecul Angliei în viața economică a sultanatului Oman a început, de fapt, din anul 1798, când s-a încheiat primul tratat comercial cu o societate britanică. Apoi, colonizatorii englezi s-au infiltrat din ce în ce mai adînc în viața țării. Tratatul „Despre prietenie, comerț și navigație”, încheiat în 1939, confirmă dependența totală a Omanului față de Anglia.

Nemulțumite de amestecul străin în treburile țării, diferitele triburi ale Omanului s-au ridicat, nu o dată, împotriva stăpînirii engleze. În 1913 imamul Oman, aflat în partea din interior a teritoriului, s-a despărțit de sultanatul Oman (care a continuat să rămîna protectorat englez), declarîndu-se independent și alegîndu-și drept conducător pe șeful cultului musulman din această țară — imamul.

După cel de-al doilea război mondial, Omanul devine un adevărat măr al discordiei în Orientul Mijlociu, între imperiaștii englezi și americani, din cauza comorilor de „aur negru”, ascunse în subsolul oazei Buraimi — aflată la nord de imam. În legătură cu aceasta, în august 1952 a fost pus la cale conflictul dintre Arabia Saudită — unde operează agenții ai monopolurilor americane — și Oman, dirijat din umbră de monopolurile engleze.

Pentru a-și asigura aceste teritorii, unde recent s-au descoperit mari surse de petrol, englezii au ocupat, în octombrie 1955, oaza Buraimi și au pătruns pe teritoriul imamului, unde au pus stăpînire pe orașul Nizva, capitala acestuia. După cum era de așteptat acțiunea englezilor a produs grave nemulțumiri în cercurile monopoliste din S.U.A.

Conflictul a devenit atât de acut, încît într-o declarație dată recent publicității, secretarul de stat adjunct Allen a arătat că guvernul american „ar putea să ia atitudine împotriva Marii Britanii”. În cazul discutării diferendului dintre cele două state, în Consiliul de Securitate.

Dincolo de rivalitatea anglo-americană, se conturează tot mai viguros rezistența populației Omanului. Riposta hotărîtă pe care imamul Oman a dat-o atacului britanic asupra oazei Buraimi, este o dovadă în plus că și în Orientul Mijlociu dominația nestîngherită a colonialiștilor este pe cale să apună pentru totdeauna.

tate în care aceste caractere s-au sudat într-o personalitate creatoare care îl situează, alături de Lukas Cranach și de Hans Holbein, printre reprezentanții tipici ai artei din perioada de consolidare a reformei.

Născut la Nürenberg, Albrecht Dürer a cunoscut pictura Renașterii la Veneția, manifestînd predilecție pentru Mantegna și Verocchio. Călătoria făcută spre sfîrșitul vieții în Țările de Jos a însemnat o experiență realistă căreia i se datorează, poate, cele mai valoroase opere ale lui, în pictură și gravură.

Din această ultimă perioadă datează gravura în aramă „Melancolie”: o femeie stă într-o poză meditativă, înconjurată de simbolurile sociale, atribute ale breslelor, cîntarul dreptății. La orizont, unde soarele a lăsat abia din mare, stă scris numele melancoliei. Limbajul simbolic exprimă aici valoroase opere ale lui, în pictură și gravură.

curînd pîgînă a celor două personaje biblice, reprezentate în lumina unei frumuseți senzuale lumeste. Însă capodopera picturii lui Dürer, în care misticismul este evident învins și primitivismul depășit, o constituie cele două panouri intitulate „Cei 4 evangheliști” (1527). Sînt de fapt patru portrete realiste tratate cu finețe psihologică, curățate de aerul extatic, atribuit în arta religioasă personajelor biblice.

Aici pictorul a atins și o culme a mijloacelor plastice: desenul e concentrat, economic, umbra și lumina reliefează energic figurile. În ultima parte a vieții sale, el pare a fi găsit modul de a traduce în practică principiul său, după care natura este cel mai bun povătuitor, iar învenția plină de îngimfăre a omului este o rătăcire.

Celebritatea lui Albrecht Dürer se datorează însă mai puțin picturii sale decît operei gravate. El este marele precursor al tehnicii desenului în aramă, acvaforte și pointe-sèche, și un genial tehnician al gravurii în lemn.

reprezintă totuși 4 milioane tone din masa sa, pe secundă! Masa soarelui este însă atât de mare, încît în 2 miliarde ani radiația sa luminoasă nu determină decît pierderea unei zecimi de mil din masa sa.

Transformarea hidrogenului în heliu stă și la baza principiului bombei cu hidrogen, însă în stele și în soare reacțiile nucleare desfășurîndu-se de-a lungul unor mari intervale de timp, nu au un caracter exploziv. Se crede, de asemenea, că motivul „exploziilor” ceresti, datorită cărora unele stele strălucesc scurtă vreme cu putere înmîltă, ar fi de natura proceselor explozive care se petrec în bombele atomice.

Cunoașterea, datorită descoperirii energiei atomice, a izvoului energiei stelelor, a dus la crearea unor noi teorii științifice despre evoluția lor.

ORIGINEA ȚIGANILOR

Prin acest material, tovarășul Dan Berindei de la Institutul de Istorie al Academiei R.P.R. răspunde tovarășului Al. ... ca din București.

PRIMELE DECORAȚII ROMÎNEȘTI

La întrebarea tov. Raiculescu Don din București, răspundem prin materialul de față.

Pînă în veacul al XIX-lea nu se poate înregistra existența unor ordine sau decorații în Muntenia sau în Moldova. În urma îndoiței alegeți a domnitorului Cuza în 1859, importanța Principatelor crește; totuși nici acest domn nu instituie în mod oficial o decorație romînească. El emite însă trei medalii „Pro virtute militari” (1860), „Devotament și curaj” (1864), „Virtutea militară” (1864) și încearcă instituirea unei decorații naționale, chiar din primul an al domniei sale. În 1859 se intenționează crearea acestei decorații sub numele de „Ordinul jerei de aur”; peste cîțiva ani, proiectul este reluat în discuție, cabinetul domnitorului Cuza încercînd să obțină asentimentul puterilor garante

și al Turciei pentru instituirea ordinului Unirii. Se fac intervenții susținute în această direcție, mai ales în 1864, comandîndu-se și decorațiile la casa Kréty din Paris. Monstruoasa coaliție înaltură însă pe domn de la conducerea țării mai înainte ca acest proiect să fi putut prinde viață (mai ales din pricina îndrîjitel opoziții a Turciei). În vremea lui Carol I, se instituie în mod oficial cea dintîi decorație romînească — la 10 mai 1877 — dîndu-i-se numele de „Steaua Romîniei”, dar folosîndu-se medaliile ordinului Unirii, care zăceau la palat în lăzi, de mai bine de un deceniu. Trebuie precizat că acestora li se fac totuși anumite modificări. De asemenea, mai trebuie observat că prima decorație romînească n-a putut fi creată decît atunci cînd România și-a proclamat independența, înainte de acest eveniment toate încercările izbîndite de opunerea Porții otomane.

Problema originii țiganilor a stîrnit lungi discuții în rîndurile învățaților din multe țări, ea fiind din totdeauna învăluită de un oarecare mister. Numirile ce li se dau în diferitele părți ale Europei oglîndesc, de altfel, păreri împărțite, nedumerirea, confuzia. Astfel, francezii îi numesc „Bohémien”, indicînd Boemia ca țara lor de baștină, iar englezii — „Gipsy”, le-gînd originea lor de Egipt, ca

Țigani dintr-o țară.

ALBRECHT DÜRER (1471—1528)

La cererea tov. Gh. Nicolaescu din București, publicăm materialul de mai jos:

Creația lui Albrecht Dürer se situează pe pragul dintre Evul Mediu german și Renaștere, împărțîndu-se din spiritul ambelor epoci.

Elementul medieval din arta lui — și care s-a dezvoltat în contact cu fantastul Mathias Grünewald, marele său contemporan mai vîrstnic — este simbolismul mistic, cu corespondențe în superstiție, cît și meșteșugul său de artizan pasionat pentru detaliul execuției. Iar renașcentistă este reprezentarea omului (adîncirea realistă a studiului anatomic și psihologic), interpretarea scenelor religioase în spiritul reformei, ca și activitatea lui de teoretician, nevoia de a-și enunța concepțiile și de a-și comenta impresiile. Scrierile lui („Tratat despre proporția trupului omeneș”, „Memorialul” din care s-au păstrat fragmente, „Jurnal de călătorie în Țările

de Jos”, „Tratat de predare a picturii”, „Scrieri către Pirckheimer”), ca și măturile contemporanilor, atestă un spirit larg, curios, discursiv, caracteristic umanistului din Renaștere. Opera lui Dürer prezintă interes prin acele lucrări de maturitate

Autoportret

Prin materialul de față, scris de tov. prof. univ. Călin Popovici, răspundem tov. M. Ionescu, funcționar la cooperativa „30 Decembrie”, din București.

Scoale de-a rîndul, astronomii au fost frămîntați de problema izvoului uriașei energii pe care, în perioade de timp aproape incalculabile, o răspîndesc în spațiul soarele și stelele. Astfel, soarele radiază în fiecare secundă o cantitate de căldură care, exprimată în calorii mici, se poate reda prin cifra 9, urmată de 25 zerouri. Din această cantitate de căldură numai a două miliarde parte este interceptată de pămînt; dar această infimă părțică din energia calorică a soarelui este suficientă ca să întretină pe planeta noastră viața și să dea naștere mai tuturor formelor de energie pe care le cunoaștem. Soarele luminează cu aceeași putere de 3 miliarde de ani, cifră care reprezintă vîrsta sa probabilă. Dacă soarele ar fi fost constituit din cărbune, el ar fi ars complet într-un interval de timp de 5000 ani, iar dacă și-ar fi tras izvorul căldurii din contracția gravita-

țională, nu ar fi putut lumina decît vreo 20-30 milioane ani.

Pierderea de energie a soarelui este într-adevăr uriașă; există însă stele luminoase alb-albastre, unele de zeci de mii de ori mai strălucitoare decît soarele, și care au o pierdere de energie mult mai mare. De unde au stelele și soarele aceste inepuizabile rezerve de energie?

Întrebarea aceasta care a preocupat pe astronomii tuturor timpurilor, nu și-a găsit dezlegarea decît în zilele noastre, cînd descoperirea energiei atomice a putut explica proveniența luminii și căldurii stelelor și soarelui.

După actualele noastre cunoștințe astrofizice, cele mai multe stele luminează prin transformarea hidrogenului în heliu, în cadrul unor reacții termionucleare care au loc în interiorul lor, la temperaturi de milioane de grade. În urma unei serii de reacții care se produc între nucleele de hidrogen și nucleele altor elemente ușoare, 4 nucleee de hidrogen dau naștere unui nucleu de heliu. Mica diferență de masă — și anume 0,7 la sută — dintre cele patru nucleee de hidrogen și nucleul final de heliu, se transformă în energie. Această „mică” pierdere de masă a soarelui, care se transformă în energie,

și ungerii care-i socot „popor al lui Faraon”. Pentru sirbi, țiganii sînt „Karavlahi” (vlahi negri), iar în Danemarca și în unele regiuni ale Germaniei li se spune „tătari”. De altfel și în Moldova suburbiile Țirgurilor locuite de țigani sînt numite de obicei „tătărăși”.

Cercetările lingviștilor au dezvăluit, însă, încă din veacul al XVIII-lea, originea indiană a dialectelor țigănești, ajungîndu-se la concluzia neîndoielnică că limba țigănească este o limbă indică, înrudită cu străvechea sanscrită. Această descoperire a elucdat în bună măsură și problema patriei de origine a țiganilor. Cercetările învățaților și adausuri din limbile Sindhii (Afganistan), greacă și din limbile sud-slave. Astfel la începutul veacului al XVIII-lea, Dimitrie Cantemir scria că limba țiganilor este „amestecată cu alte cuvinte curat grecești și cu multe chiar persane”.

Diferitele teorii asupra patriei originare a țiganilor sînt legate de cele privind originea limbii țigănești. Obșrğa indiană a țiganilor este deci mai mult ca sigură.

Cuprînși în marea mișcare a migrației popoarelor, țiganii au plecat din India, împinși de vânturile acestei migrații spre apus. Drumul lor a fost de lungă durată, săvîrșindu-se în etape

Casa lui Betty Treloar se afla pe o ulicioară îngustă dintr-o suburbie a oraşului. Când Ada și Elsie se dădură jos din tramvai la colțul străzii, văzură o femeie care ieşea dintr-o prăvălie. Era Betty. O apucase repede spre casă, dispărînd imediat după colț, aproape fugind și fără să privească înapoi.

Cele două prietene se uitară la firma prăvăliei: „Imprumuturi pe amanet“.

Ada și Elsie se uitară una la alta, dar nici una dintre ele nu scoase vreun cuvînt pînă ce nu o luară după colț și nu văzură silueta încovoiată și grăbită a lui Betty oprindu-se în fața porții unei case.

— Biata Betty, spuse atunci Ada. Crezi că ne-o fi văzut?

— Nu sînt sigură, dar mi s-a părut că da.

Nu mai spuseră nimic pînă în fața casei, fiindcă atît Ada cît și Elsie știau foarte bine ce-i sărăcia și că nimănui nu-i face prea mare plăcere să fie văzut ieșind dintr-o astfel de prăvălie.

Bătură la ușă și apoi așteptară cîteva clipe pe prispa mică și curată. După cîteva clipe, Betty le deschise ușa.

— A, voi sînteți? Imi pare așa de bine c-ați venit. Intrați.

Părea tulburată și încurcată.

O urmară pe un coridor îngust și întunecat pînă în mica bucătărie din fund, unde Betty le oferă cîte un scaun și apoi începu să se agite în mod inutil, mutînd pe bufet lucrurile care se aflau pe masă.

— Tocmai pregăteam ceaiul. Trebuie să beți și voi cîte o ceașcă. N-avem prea mult, dar o scoatem noi la capăt.

Ada și Elsie acceptară cu șovăială această invitație și păstrară cea mai desăvîrșită tăcere, în timp ce Betty se învîrtea prin bucătărie, ocolindu-le privirea.

— Tommy e bolnav, spuse ea în cele din urmă. Stă de două zile în pat. Azi după-masă i-am adus un doctor.

În aceeași clipă începu să se audă din interiorul casei un zgomot ciudat, făcut parcă de cineva care bîjbîia prin întuneric, mergînd tîrîș. În timp ce zgomotul pașilor începu să fie însoțit de niște lovituri ușoare și neregulate, Betty se aplecă spre cele două prietene, sprijinindu-se de marginea mesei. Mîinile îi erau albe ca varul.

— E Stan. Să nu vă speriați de Stan, spuse ea pe un ton foarte agitat. Să nu vă speriați, este... a fost... și uneori este atît de ciudat. Să nu vă speriați. Nu se apropie și mai mult de ele și continuă în șoaptă:

— Și nu cumva să-i spuneți că m-am întors la fabrică. Nu știe unde am fost luni și nici nu trebuie să afle. Peste cîteva zile am să încerc să vin din nou. Nu vrea să mă lase să mai muncesc, dar pensia pe care o primește este atît de mică! Băgați de seamă! Nu cumva să scoateți un cuvînt!

Zgomotul loviturilor și al pașilor devenea din ce în ce mai puternic și se apropie din ce în ce mai mult pe coridor, pînă cînd, în sfîrșit, o siluetă zgîrcită, aproape înspăimîntătoare, își făcu apariția în pragul ușii. Ada și Elsie se cutremurară cînd îi văzură obrazul desfigurat, ca al unui monstru dintr-un film, și umerii diformi. Se sprijinea cu amîndouă mîinile pe un baston cu vîrf de cauciuc.

Elsie nu-și putu reține o exclamare de groază, întreruptă imediat de glasul siluetei din prag:

— Da, sînt urît. Dar eu nu pot să mă văd. Nu pot să mă văd în oglindă.

Urmă un ris sinistru și apoi stafia lui Stan Treloar intră în cameră, ghidîndu-se după loviturile bastonului. Betty se repezi să-i dea un scaun, pe care stafia se prăbuși cu respirația tăiată.

Betty continuă să pregătească ceaiul și un răstimp nimeni nu scoase vreun cuvînt, pînă în clipa în care Ada spuse, cu un mare efort de a fi spirituală:

— Sper că veți sărbători cum se cuvine vizita mea și a lui Elsie și o să ne oferim ceaiul în serviciul pe care l-ați primit ca dar de nuntă.

Ar fi preferat să i se fi oprit cuvintele în gîtlej cînd își dădu seama ce spusese.

Betty își îndreptă repede privirea spre Stan.

— Nu, nu se poate, spuse ea bîlbîindu-se. L-am pus... E în camera în care doarme Tommy. Da, e în camera unde doarme Tommy și nu pot să-i tulbur somnul.

Se îndepărtase și se aplecase în fața mașinii de gătit.

— Imi pare rău că nu vă pot face plăcerea, adăugă apoi pe un ton mai calm. Dar data viitoare... data viitoare cînd mai veniți, veți bea ceaiul în serviciul de gală.

Și tot trupul i se zguduia parcă de plîns, în timp ce amesteca ceva într-una din tigăile de pe mașină.

În romînește de Alif Adanla

Ion BRAD

Cîntece italice

Elegie la catacombe

La „Fosele Ardeatine“,
În catacombe reci și umbre,
Un trist convoi în fața-mi vine
Ca niște duhuri din ruine,
Un lung și trist convoi de umbre...

De pară fruntea lor e clară,
Privirile de fosfor reci
Cîrăze lungi despice-afară
Pe noapte, bezna-amară
În care-au rătăcit pe veci.

— Din care veacuri depărtate
Venii acum să-mi dați fircoale?
Ce rost avurăți în cetate?
Cum ați căzut și-n ce etate?
În lupte poate, în răscoale?

Întreb și vorba mea le face
Pe-aceste umbre să-mi răspundă:
— N-am fost jertfiți pe „Ara pacis“,
Ci zeul Marte cel rapace
Ne-a-mpins aici în bolgea-afunda!

Cu gloanțe ne-adormise zeul
Și hitlerişti i-au fost proeji,
Cînd peste Roma curcubeul
Zvirlea un pod să plece greul,
Să fie soare pentru toți.

Ne-au strîns din urbe, la-nfîmplare,
Aci-n mormintele străbune,
În catacombele-nchisoare
Și-au tras pe rînd, în fiecare,
Din piept în piept, să se răzbune...

Și la aceste vorbe, toate
Pieriră bietele-oseminte,
Căzînd în gropile-nnopate
Pe unde fură aruncate
De singeroasa morții glinte.

Italic, soarele de-afară
Sta pironit pe cer, tăcut,
Iar chiparoșii scuturată
Ca un oftat de jale-amară
Din pieptul celor ce-au căzut...
Roma, iulie, 1956

În casa Liviei

Pe Palatin, superb, palate dau timpul și artei salbe.
Cu două mii de ani în urmă cobor pe marmurele albe
Mai stăruiește printre ele din naufragiul vremii (ca să
Ne-arate, intim, viața-aceea) și-a Liviei vestita casă.
Porticul vînat-alb mă-ndeamnă sub arcul lui să bat la poartă.
Spre curtea — atrium — agale compasul pasului mă poartă.
Duc flori de iriși, gladiole, stăpînel deci să-i intru-n grații,
Dar gol e peste tot și poate că dorm și laril și penașil.
Pe-altarul lor de piatră ploata și vînturile de milenii
Au stîns și sacra flăcăruie, cum măturat-au și curtenii.
Aici, sub cerul de opale — o togă umerilor serii —
Veneau ca să reia banchetul și consilii, și cavalerii.
Dar gîndul ispitit de vinul sabin ori cebuc, azi înfrîu-l!
Aici domnea triumviratul: amorul, luxul și desfrîul.
Amorul divelor matroane și-al altor doamne în subsidiu,
Pe care-n a lui „Ars amandi“ pe veci l-a zugrăvit Ovidiu.
Din casa-aceasta oropsitul poet, și el cam ușuratic,

Fu surghiunit pe jărmlul mărilor, la Tomis, în ținut sălbatic.
Și-n timp ce luxul și amorul se lăfăiau în lungi libații
În „Tristiile“ lui, Ovidiu plîngea — lar geții și sarmații
Sălbaticii, scormoneau pămîntul — acel de azi al jărnil mele —
Să umple casele din Roma cu daruri și cu biruri grele.
Privesc ca-ntr-o oglindă ștearsă și văd picturile murale
Cu Io și cu Hermes parcă și alte mitologice,
Privesc lumina-nchîpuită curgînd din oarbele ferești,
În luptă cu lumina pură din mari cascadele cerești.
Privesc salonul, și celariul, și cuhnia, și vatra veche
Și-n timp ce amforele pline ciocnite-mi sună în ureche,
În timp ce luxul și desfrîul, ca șerpil-ncolăciți și vii,
Pîndesc parcă în pat amorul sleit de nopțile-n orgii,
Pe mine o cadență tristă de versuri mă furnică-n sînge
Și-mi pare că-l aud pe-Ovidiu, la Pontul Euxin, cum plînge...

Roma, iulie, 1956

succesive, iar valul lor s-a răspândit pe o arie largă. Diversele direcții pe care le-au urmat țigăni, în calea lor spre Europa, au contribuit la accentuarea confuziei privind le originea. Cert este că una dintre principalele direcții ale mișcării populației țigănești a cuprins succesiv Persia, Asia Mică și țările sud-slave, trecând apoi Dunărea, în Țara Românească, iar de aci valul s-a revărsat mai departe spre inima Europei. Bagajul de cuvinte persane, grecești și sud-slave din limba țigănească, precum și măturile documentare (în insulele grecești țiganii sînt întîlniți la 1326, în Bulgaria și Serbia în 1348, iar în Țara Românească spre sfîrșitul veacului al XIV-lea) atestă acest drum. O altă direcție care a dus pe țigani spre Europa, prin sudul Rusiei, a fost neîndoielnic cea legată de expansiunea

statului lui Gingis-Han. În sfîrșit, este probabil ca un ultim val de populație țigănească să fi cuprins Egiptul și nordul Africii, pătrunzînd apoi în Spania, pe la sud. În orice caz, în Europa occidentală țiganii nu sînt întîlniți înainte de veacul al XV-lea ceea ce indică limpede că ei au venit dinspre Orient. În țările române se pomeneste despre țigani în documente începînd din veacul al XIV-lea cînd ei apar ca robi ai domniei, boierilor și mînistirilor. Între 1837 și 1856 se desăvîrșeste în Principate emanciparea țiganilor, legată de procesul complex al luptei împotriva sistemului feudal. Supuși totuși, deseori și după emancipare, unui regim de persecuții rasiale, țiganii nu devin cu adevărat cetățeni liberi și egali în drepturi decît în anul regimului de democrație populară.

această relație. Desigur că posibilitățile de adaptare la condițiile de viață, întîrzierea sau precocitatea atingerii maturității sexuale, prolificitatea, sînt printre factorii care au influențat asupra longevității animalelor.

DESPRE HALUCINAȚII

Prin acest material, tov. asist. univ. dr. Em. Gaba răspunde întrebării pe care ne-a pus-o tovarășul I. Perșinaru din Craiova, privind natura halucinațiilor.

Halucinațiile (denumite populăr venedii, arătări) sînt percepții clare ale organelor noastre de simț, nedeterminate însă de vreo excitație dinafară. Într-o adevărată halucinație, bolnavul este convins că percepția pe care o are este reală, adică este convins că are în față realitatea însăși. După diferitele modalități sensoriale, halucinațiile se pot împărți în: vizuale, auditive, olfactive, tactile etc. Pentru a înțelege mai bine cum sînt percepute halucinațiile, iată, de pildă, cum sînt descrise, într-o fișă medicală, halucinațiile unui bolnav, în timpul unei crize de delirium tremens (alcoolism): „Bolnavul refuză să se culce în patul său, strigînd că este cineva străin într-insul, cineva pe care îl invită să părăsească patul său cu care se ceartă violent. Apoi i se pare că este amenințat și atacat de alte persoane și caută să fugă. Se oprește, i se pare că vede pe jos o țigară, o ridică, dar imediat își scutură mîna, tipînd că s-a ars etc.”.

Halucinațiile nu trebuie confundate cu iluziile, care deși sînt tot percepții clare ale organelor de simț, au la bază obiecte din mediul exterior, percepute de natură. (De exemplu: tic-tacul ceasului e considerat de bolnav ca fiind înjurături, fereastra e considerată drept ușă și bolnavul vrea să iasă prin ea etc.). Ce percep bolnavii în diferitele halucinații?

În halucinațiile auditive, bolnavii aud voci care îi interpelează (diavolul, dușmanii etc.) sau care îi amenință, îi batjocoresc. Aceste voci au cîte o dată un caracter imperativ și, sub influența lor, bolnavii pot comite acte de violență. Uneori bolnavii răspund acestor voci, cu care intră chiar într-un fel de conversații. În sfîrșit, uneori bolnavii își „aud” propria lor gîndire.

În halucinațiile vizuale: bolnavii văd adesea animale mici (șoareci, viermi, insecte) sau animale feroce (lei, tigri etc.), care le traversează camera sau

caz că vom mai reveni cu reproduceri din tezaurul întors în țară, vom ține seama și de dorința dv. Oct. Pester. Nu vă putem garanța că vom reproduce în culori toate lucrările recomandate de dv., dar atunci cînd vom mai publica din lucrările lui Oct. Băncilă, vom avea în vedere sugestile ce ni le-ați dat.

Stremțeanu Silvia — București și alții. În cuvintele schifez, schilodesc, mîchiduș și schija nu se notează h, întrucît semnul stenografic respectiv își păstrează semnificația de c chiar dacă este urmat de e sau i (skifez etc.). Litera h, necesară în scriul obișnuit — altfel c s-ar transforma în ci — nu mai este necesară în stenografie, unde pentru ci există semn special.

Simion Valeria — Fieni, regiunea Ploiești. Litera ț este un t apăsat (nu n) și ca atare se scrie de sus în jos.

Burghelca Gela — Bacău și alții. În cuvintele tineresc și ploescă, literele r și l nu li se aplică regulile lui r și l inițiale și finale, deoarece sînt mediale.

Iordache Teodor — Rîșnov. Cuvîntul școlite se scrie cu doi l (ar icolul plural se notează) și, în consecință, nuse poate confundă cu șoala.

Stratulat Gh. — Bujoru, regiunea Galați. Cuvintele stemă și mocănesc, deși au stenograme asemănătoare, nu se confundă, deoarece primul se scrie tocmai pentru a evita această confuzie — mai jos de linia de scris, iar cel de al doilea pe linie (așa cum s-a procedat cu te și ne).

La fel se vor scrie mai jos și celelalte cuvinte care, formate din t și o buclă sau cîrlig, ar putea fi citite și de jos în sus: sat, arată, alt, mat etc.

li se urcă pe corp (halucinații terifiante). Bolnavii se cred atacați de dușmani, sînt martori la diferite scene, lupte etc., pot vedea persoane decedate, precum și personaje mistice, inexistente, ca diavolul sau diverși sfinți. Mai rar se întîlnesc halucinațiile olfactive (ale mirosului), gustative (gusturi plăcute sau neplăcute) și tactile (animale ce se urcă pe corp sau senzația de electrizare).

În ceea ce privește mecanismul de producere a halucinațiilor, el este foarte complicat, nefiind, pînă în prezent, complet clarificat. După unii, halucinațiile ar avea la bază tulburări de excitație a centrilor sensibili de la nivelul scoarței cerebrale (teoria corticală). Aceste tulburări pot avea de asemenea loc și datorită unor leziuni la alte nivele ale creierului.

Întîlnim halucinații într-o serie întreagă de boli mintale, de intoxicații, tumori etc. Astfel, în epilepsie, halucinațiile apar fie ca semne premergătoare accesului epileptic, fie chiar ca

acces (echivalențe comițiale). În ultimul caz, bolnavii pot comite și acțiuni violente. În unele tumori sau leziuni vasculare cerebrale putem de asemenea întîlni tot felul de halucinații sensoriale. Halucinațiile se întîlnesc însă cel mai frecvent în boli mintale ca: schizofrenia, delirium cronic, sifilidul cerebral sau psihoza maniaco-depresivă.

Sînt, de asemenea, destul de frecvente cazurile cînd intoxicații ca alcoolismul sau cocainismul, sînt însoțite de halucinații.

Halucinațiile pot fi întîlnite și la unii oameni sănătoși, dar numai în urma unei stări afective puternice (rică, emoție etc.). Se citează astfel cazul lui Goethe, care, după ce a trecut printr-o mare emoție, și-ar fi văzut propria dublură. La fel se spune despre Luther că ar fi aruncat cu călmăra într-un diavol pe care i s-a părut că-l vede.

Tratamentul acestor tulburări este medical, adresîndu-se, în primul rînd, afecțiunii de bază care le declanșează.

LONGEVITATEA ANIMALELOR

La întrebările asupra acestei probleme, pe care ni le-a pus tov. Coman Zaharia din comuna Vidra, regiunea Galați, răspunde tov. prof. Margareta Dumitrescu.

Observații în legătură cu longevitatea, s-au făcut asupra animalelor domestice, asupra celor crescute în captivitate și, prin metoda marcajului, asupra celor ce trăiesc în libertate. Pe baza acestor observații s-a constatat că, în general, animalele de talie mare au o viață mai lungă. Iată mai jos cîteva date cu privire la media de vîrstă la care ajung diferite animale:

Dintre pești, morunul atinge vîrstă cea mai înaintată, puțînd trece de 100 de ani; el ajunge și la dimensiunile cele mai mari (9 m lungime). Somnul, a cărui talie atinge uneori 5 m lungime, trăiește pînă la 30 de ani, păstrîndul circa 5 ani, iar țigănușul, peștii de maximum 10-11 cm lungime, din bălțile și apele de scurgere ale Dunării — aproximativ 2 ani. Există însă, printre peștii care nu au o durată de viață prea lungă, și excepții. Astfel, s-a observat că cei mai mari crap, a căror lungime nu trece niciodată de 1 m, au o viață tot așit de lungă ca a somnului, iar după unii cercetători, unele exemplare ar atinge chiar vîrstă morunului.

Cele mai puține date asupra longevității le avem cu privire la broaște și la rudoarele lor. Se știe însă că broasca ridoasă poate trăi 30-40 ani.

Este interesant de știut că dintre toate vertebratele, reptilele sînt cele care au viața cea mai

lungă. Broaștele testoase urîșe din regiunea Oceanului Indian pot trăi pînă la 200-300 de ani și chiar broasca testoasă de apă de la noi din țară atinge vîrstă de 100 de ani. Crocodili, care sînt cele mai mari reptile actuale, au o vîrstă medie mai scurtă, în comparație cu broaștele testoase. Șopirlele și șerpii de la noi din țară trăiesc între 10-20 de ani.

Durata vieții păsărilor este cuprinsă, la diferitele specii care populează azi pămîntul, între 20-22 și 60-70 ani. Hoitarul și în general vulturii au o viață mai lungă, puțînd trece de 100 ani.

În regiunile tropicale și subtropicale sînt de asemenea reprezentanți ai lumii înaripate care au o viață foarte lungă: struții, de exemplu, trăiesc în medie 40 ani, iar unii papagai, ținuți în captivitate, au trăit aproape 80-90 de ani.

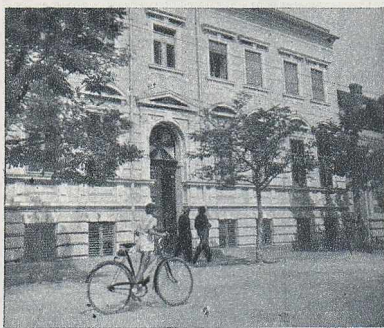
Ar fi fost interesant să se poată cunoaște longevitatea păsărilor colibri, din America, care sînt cele mai mici păsări din lume. Cu toate eforturile depuse, pentru a li se oferi condiții de captivitate cit mai apropiate de cele naturale, nu s-a reușit menținerea lor în viață decît un timp scurt.

În ce privește mamiferele, viața cea mai lungă o au elefanții care trăiesc în medie 70-80 de ani. Căii au limita maximă a vieții de 50 de ani, iar urșii, rinocerii, hipopotamii, tapirii și felinile mari (lei, tigri) etc. ajung la 30-40 de ani.

Maimuțele de talie mică pot trăi 20-30 de ani. Lupul, vulpea, 8-10 ani, iar ciinele 20-25 de ani. Șoarecii și lilecii au viața cea mai scurtă: între 3 și 8 ani.

Prin urmare, deși în mod obișnuit există o legătură între vîrstă și talia animalelor, se întîlnesc destule cazuri de abatere de la

DIN TOATĂ ȚARA — DIN TOATĂ ȚARA — DIN TOATĂ ȚARA — DIN TOATĂ

SUPRAETAJĂRI

Clădirea din fotografie se află la numărul 6 pe strada Ciprian Porumbescu din Timișoara. Nu este o clădire nouă în întregime, după cum s-ar părea, ci doar ultimul etaj a fost construit de curînd și dat în folosință.

Asemenea clădiri supraetajate se pot întîlni și pe strada Gojdu, pe Brîncoveanu și pe alte străzi din Timișoara. Și acțiunea de supraetajare a clădirilor, care suportă asemenea amenajări, continuă. Această acțiune a fost întreprinsă de Comitetul Executiv al Sfatului Popular orăsenesc Timișoara care, preocupat de rezolvarea

problemei spațiului locativ, a hotărît punerea în practică a unor propuneri făcute de specialiștii în materie.

Fotografie de S. STEINER

ȚESĂTOARELE DE LA SĂLIȘTEA

În satul Săliștea de lângă Sibiu, o comună cu vechi tradiții în arta populară, cooperativa „Textilă” a înființat de curînd o secție de covoare și cusături populare la care lucrează 40 de tinere.

În fotografie: utemista Maria Matzi lucrînd la un război de țesut carpete cu desene populare.

Fotografie de N. MARCU-Sibiu

INTR-O MINĂ NOUĂ

În noua mină de cărbuni de la Berevoești, raionul Cîmpulung, brigada utemistă a orizontului 502 a reușit ca în ultimul timp să-și depășească norma cu 115 la sută.

În fotografie: Gh. Ungureanu și Gh. Codreanu, doi dintre membrii brigăzii.

Fotografie de Gh. POPESCU-Pitești

PRIMELE CONSTRUCȚII ALE UNUI MARE COMBINAT

La Roznov, nu departe de Piatra-Neamț, a început de curînd construcția unui mare combinat pentru fabricarea îngreșămin-

telor azotoase. Fabrica, cartierul muncitoresc cu zeci de blocuri, atelierile și magaziiile vor ocupa un teren cu o suprafață de aproape o sută de hectare.

Pînă în prezent s-au construit barăcele coloniei muncitorilor, au început a fi ridicate zidurile blocurilor de locuințe muncitorești și se lucrează la temelii fabricii.

În perimetrul combinatului, concomitent cu construcțiile fabricii, se va ridica și clădirea unui club muncitoresc înzestrat cu o mare sală de teatru. De asemenea, va lua ființă un stadion sportiv.

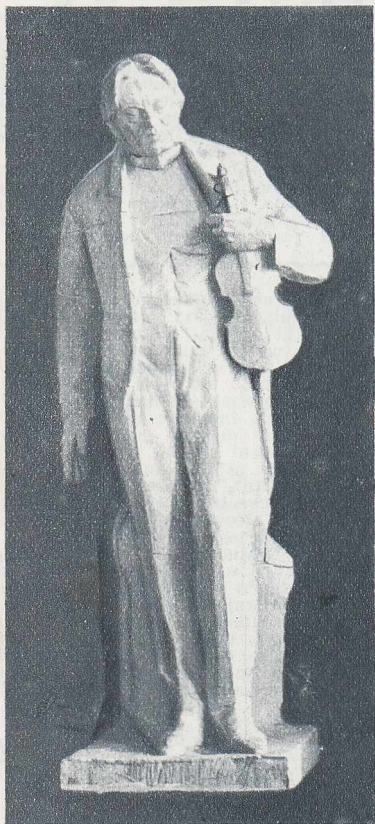
În fotografii: Se pregătesc condițiile de cazare ale constructorilor Combinatului: 1. Primele pavilioane ale coloniei; 2. A început construcția blocurilor moderne cu mai multe etaje.

EXPOZIȚIILE REGIONALE DE ARTĂ PLASTICĂ

ORASUL STALIN
H. SC.HUNN: Iarna la Prund
TG. MUREȘ
Ștefan CSORVASSY: Ana Ipătescu

BUCUREȘTI
Ion VLAD: Enescu

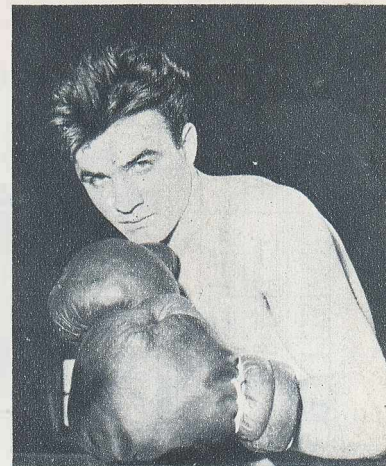
La București și în celelalte orașe mari din țară s-au deschis expoziții regionale și interregionale de artă plastică. Într-un prim și fugar turneu de vizite, obiectivul aparatului nostru de fotografiat a înregistrat câteva imagini de la

CLUJ
Virgil FULICEA:
Michel-Angelo
(fragment)

BUCUREȘTI
Gh. SARU: Iobagii

Gheorghe Negrea — medalia de argint (box, categoria semigrea).

Olga Orban — medalia de argint (scrimă-floretă).

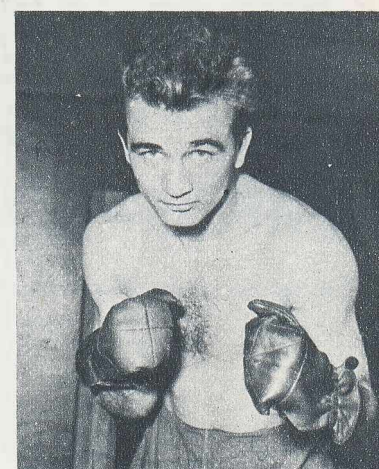
Stefan Petrescu — medalia de aur pentru titlul olimpic la pistol viteză (60/587 p.) Triplu nou record: oîmpic, mondial și republican.

Mircea Dobrescu — medalia de argint (box, categoria muscă).

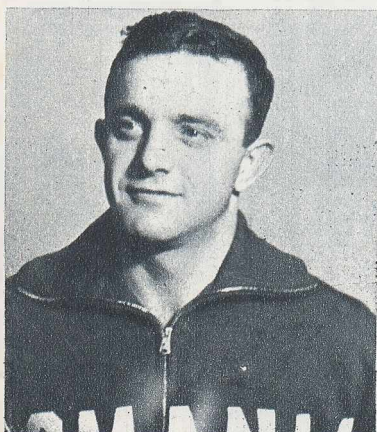

PE PODIUMUL ÎNVIŢĂTORILOR LA MELBOURNE

Constantin Dumitrescu — medalia de bronz (box, categoria uşoară).

Elena Leuşteanu — medalia de bronz (gimnastica la sol) și locul IV în clasamentul general.

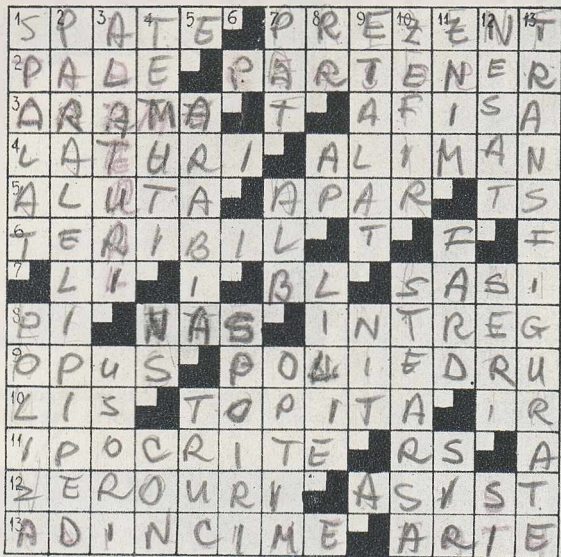
Fr. Horvath — medalia de bronz (lupte, categoria cocoş).

Gheorghe Lichiardopol — medalia de bronz (pistol viteză — 60/581 p.)

Vedere parţială a staionului principal al Jocurilor Olimpice de la Melbourne, care a adăpostit zilnic 120.000 de spectatori.

FAȚĂ-N FAȚĂ

ORIZONTAL: 1) Antonimul feței — De față. 2) Albe la față — Îi ai în față la șah sau tenis. 3) Se dă pe față în anumite ocazii — A arăta pe față. 4) Limitează suprafețele poligonale — Citit din față: necaz; citit din spate: uriaș. 5) Numele roman al Oltului — Ies în față — Teșe! 6) Grozav. 7) Pronume — Barbu Lăutaru — Minoritate națională din R.P.R. 8) În fața lui „R2” — În mijlocul feței — Tot. 9) Față-n față (sing.) — Corp geometric cu fețe plane. 10) Cu fața acedă, fără asperități — Lichefiată cu ajutorul căldurii — Alifii de dat pe față. 11) Una gîndesc și alta dau pe față (fem. pl.) — Ris! 12) Nu au valoare în fața numerelor, dar măresc valoarea numerelor din fața lor! — Sînt de față. 13) Distanța de la suprafața mării pînă la fundul ei — Suprafața.

VERTICAL: 1) Cu fața curată — A preluera prin așchiere suprafața unei piese metalice. 2) Corp geometric cu șase fețe dreptunghiulare. 3) La dreapta sau la stînga față de cineva sau ceva — Untdelemnul se ridică la suprafața apei datorită acestei însușiri (pl.). 4) Tremuri în fața lor — Nicu Stoescu — Corp geometric

cu o bază circulară și o suprafață laterală curbă. 5) Peninsula asiatică — Cu ajutorul lui, prestidigitatorul arată fața lucrurilor altfel decît e în realitate. 6) Zugrăviri. 7) Locul fețelor... de pernă — Cu fața palidă — Cel mai bun. 8) Bir! — Ape! — Crin (Mold., Trans.). 9) Expus pe față — Cui care îngeamănă două suprafețe. 10) Pinză subțire, imprimată pe o față — O față peste care a trecut propopul. 11) Căci (lat.) — Se dă pe față — Fiecare merge după cel din fața lui. 12) Lăcomie — Prefața nopții (pl.) — În fața lui „do” 13) Schimbate la față. Cuvinte rare: LIS, ENIM.

DEZLEGAREA JOCULUI „VINĂTOAREA” APĂRUT ÎN NUMĂRUL TRECUT

ORIZONTAL: 1) Lupi — Grav — Fals — P. 2) I — Ogar — Vinătoare. 3) Sac — Milan — Git — Ot. 4) Il — Pavo — Ajur — Str. 5) Taler — Potirniche. 6) Emil — Sadoveanu — C. 7) Aminători — Tolbe. 8) D. N. — Carabină — Tei. 9) I — Pasăre — Arc — Nap. 10) Aman — Riși — Eroină. 11) Nagiți — Castor — Ku. 12) Aia — Iepure — Mamin.

Să învățăm
STENOGRAFIA

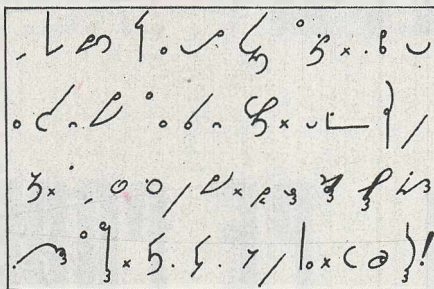
LECȚIA a XIV-a
de prof. Aurel BOIA

SUFIXELE

27. Sufixul **ISM, ASM** se notează printr-un **S** scris la dreapta ultimei litere a radicalului. Celelalte sufixe se notează prin semne legate: **ANTA, ENTĂ** etc. printr-un **N** mai mare, arcut; **GRAF, GRAFIE** printr-un **GP** micșorat, legat cu colț (pentru **GRAFIC** se folosește **GPK**); **AȘTE, ESTE** etc. printr-un mic **3**; **(TI) TUDINE** prin **DD**; **BII** prin **B**.

sofism	o	sarcasm	a	alianță	l
credință	l	fonograf	o	etnografic	in
românește	o	liniște	o	altitudine	—
gratitudine	—	posibil	l	casabil	l

EXERCIȚIUL 25
(de citit, transcris și copiat)

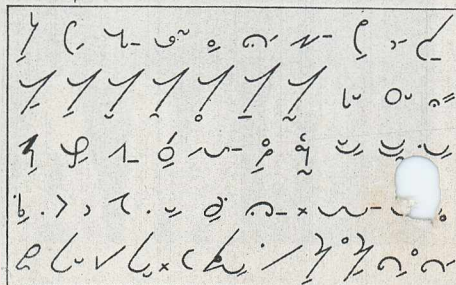
EXERCIȚIUL 26
(de scris în stenografie)

Comunism, exper(i)ență, litograf, (a)cești, soliditate, rezonabil, entuziasm, transparență, caligrafie, numește, socia(l)ism, certitudine, scadență, fotograf, obște, corectitudine, valabil, circum-

stanța, niște, imparabil, cap(ital)ism, aplicabil, crunți, plenitudine, firește, r(ea)lism, zincograf, glonți, vicisitudine, geografie, id(ea)lism(ul) și mater(ia)lism(ul) sînt noțiuni incompatibile. Ce privești admirabile înțînști în muniți. Ce latitudine are B(ucure)știul? Primește vesti din Franța cu posta și prin telegraf.

EXERCIȚIILE 23-24 (cheie)

Pentru ce motiv și în ce moment a plecat în misiune? În comisie se discută cu pasiune o chestiune de regulament. Nominativul, genitivul, dativul, acuzativul și vocativul sînt cazuri. Indicativul, subjonctivul și imperativul sînt moduri. Profesorul face o dictare elevilor. Funcționarul a funcționat și funcționează la o instituție din Transilvania.

Către cititorii noștri

Pentru continuitate în primirea regulată a revistei „Flacăra”, reînnoiți-vă din timp abonamentele!

Cereți reînnoirea abonamentului pentru anul 1957 la oficiul poștal în raza căruia locuiți, la factorul dv. poștal sau la difuzorul de presă din întreprinderea în care lucrați.

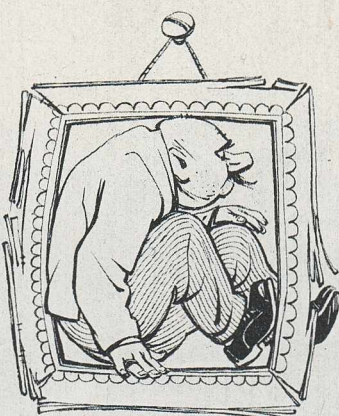
Abonîndu-vă, vă asigurați primirea regulată a revistei.

Din seria „PORTRETE”

Desene de A. POCH

TIMIDUL

ZGÎRCITUL

AFEMEIATUL

SERVILUL

REDACȚIA: BUCUREȘTI Casa Postală 7
PIAȚA ȘCINTEII Tel. 7.60.10 Int. 1788

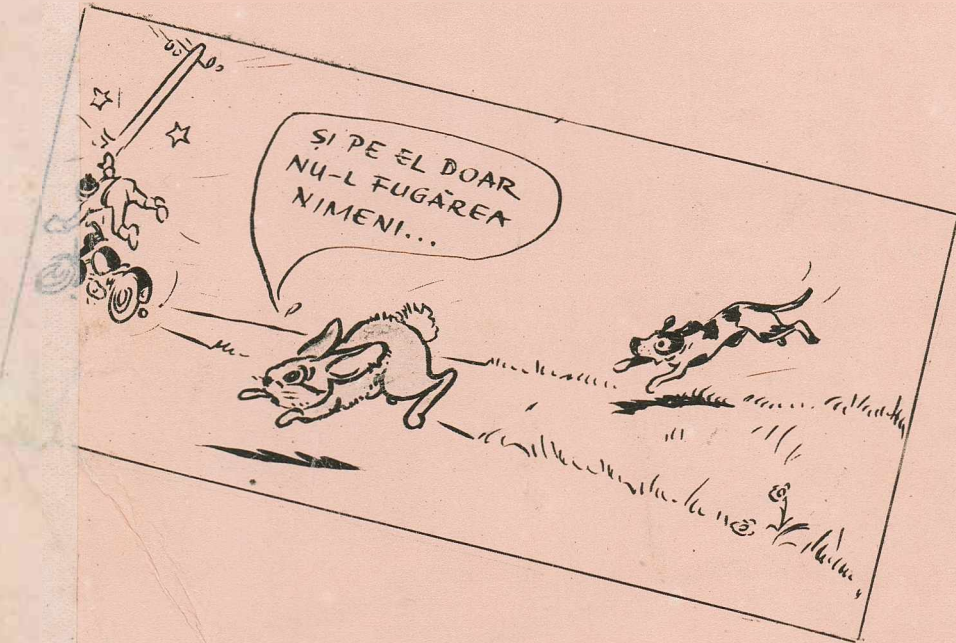
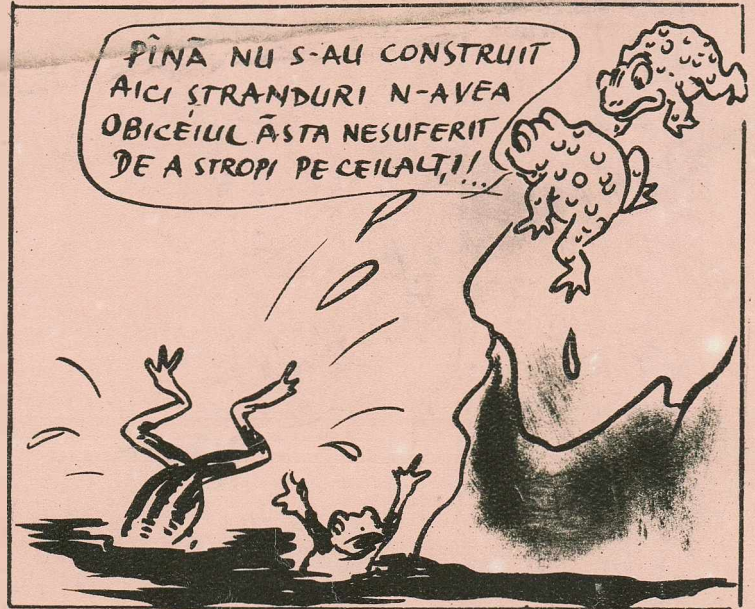
ABONAMENTE: la toate oficiile poștale din țară și la factorii poștali și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții.

PREȚUL ABONAMENTELOR

3 luni: 9 lei
6 luni: 18 lei
un an: 36 lei

Recumintătoarele au cuvîntul

Desene de A. MATTY

Prețul 1,50 lei

FLACARA
Nr. 24 (97) — 15 decembrie 1958